

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยหัวข้อ “ การวิเคราะห์กระบวนการประตู่ข่าวสารการตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ” ได้แบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 วิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาการตูนการเมือง
- ส่วนที่ 2 วิเคราะห์กระบวนการประตู่ข่าวสารของผู้เขียนการตูน
- ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อสันนิษฐานการวิจัย

ส่วนที่ 1

วิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาการตูนการเมือง

1.1 รูปแบบการตูนการเมือง

คอลัมน์การตูนการเมืองทั้ง 7 คอลัมน์ที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ แต่ละคอลัมน์จะมีลักษณะการนำเสนอที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นจำนวนวันที่นำเสนอในแต่ละสัปดาห์ ขนาดพื้นที่ และตำแหน่งการจัดวางของคอลัมน์การตูนในหน้าหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

คอลัมน์การตูนการเมืองของ “เชียว” (ศักดิ์ดา แซ่เอียว) ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำเสนออยู่ในหน้า 3 สัปดาห์ละ 6 วัน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์ มีรูปแบบการนำเสนอเป็น “การตูนแบบช่องเดียว” ขนาดของคอลัมน์จะมีพื้นที่เท่ากันทุกวันคือประมาณ 18.25 ตารางนิ้ว เป็นที่น่าสังเกตว่าจะไม่มีชื่อคอลัมน์ แต่จะมีนามปากกาของผู้เขียนการตูนอยู่ที่มุมซ้ายด้านบนของคอลัมน์ ดังภาพที่ 1 ส่วนตำแหน่งการจัดวางคอลัมน์จะไม่แน่นอน เนื่องจากว่าภายในหน้าเดียวกันกับที่คอลัมน์การตูนการเมืองของ “เชียว” ปรากฏอยู่นั้น ประกอบไปด้วยบทบรรณาธิการ บทความ และข่าวขนาดสั้น ซึ่งนำเสนอด้วยการตีกรอบแยกออกจากกันให้เห็นอย่างชัดเจน ดังนั้นพื้นที่ของการเสนอข่าวแต่ละข่าวในแต่ละวันจึงไม่เท่ากัน มีผลทำให้การจัดวางตำแหน่งคอลัมน์การตูนไม่แน่นอน

ภาพที่ 1

คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับท่งหมาเมิน” ของ “ชัย ราชวัตร” (สมชัย กตัญญูตานันท์) ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำเสนอทุกวันตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ ซึ่งภาพการ์ตูนที่นำเสนอทุกวันตลอดทั้งสัปดาห์นี้ สามารถแยกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

(ก) ภาพการ์ตูนที่นำเสนอในช่วงวันจันทร์ถึงวันเสาร์ จะปรากฏอยู่ในหน้า 5 ส่วนมากแล้วจะมีรูปแบบการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบหลายช่อง” ขนาดของคอลัมน์จะมีพื้นที่ 48.50 ตารางนิ้ว โดยตีช่องเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีชื่อคอลัมน์ (ผู้ใหญ่มากับท่งหมาเมิน) และนามปากกาของผู้เขียนการ์ตูน (ชัย ราชวัตร) อยู่ในแถบด้านบนของคอลัมน์ อีกทั้งยังมีลายเซ็นนามปากกาของผู้เขียนการ์ตูนอยู่ทางมุมขวาด้านล่างของคอลัมน์ด้วย ดังภาพที่ 2 ส่วนตำแหน่งการจัดวางคอลัมน์จะอยู่ด้านล่างสุดของหน้าหนังสือพิมพ์เสมอ แต่อาจจะอยู่ชิดไปทางด้านซ้ายหรืออาจจะขยับมาอยู่ตรงกึ่งกลาง ทั้งนี้พบว่าหากคอลัมน์การ์ตูนอยู่ชิดไปทางด้านซ้ายสุด พื้นที่ว่างทางด้านขวาถัดจากคอลัมน์จะเป็นเนื้อที่โฆษณาหรือเกร็ดความรู้สั้นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านแต่ถ้าหากคอลัมน์ขยับมาอยู่ตรงกึ่งกลาง พื้นที่ว่างทางด้านซ้ายและด้านขวาส่วนมากแล้วจะใช้เป็นเนื้อที่โฆษณา

ภาพที่ 2

(ข) ภาพการ์ตูนที่นำเสนอเฉพาะวันอาทิตย์ ก็จะปรากฏอยู่ในหน้า 5 เช่นเดียวกัน แต่พื้นที่ในการนำเสนอจะมีขนาดใหญ่กว่าคือ 52.50 ตารางนิ้ว เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยมีรูปแบบการนำเสนอทั้งที่เป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” และ “การ์ตูนแบบหลายช่อง” ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน และเป็นที่น่าสังเกตว่าภาพการ์ตูนที่นำเสนอในวันอาทิตย์ จะไม่มีชื่อคอลัมน์ มีเพียงลายเซ็นนามปากกาของผู้เขียนการ์ตูนอยู่ทางมุมขวาด้านล่างของคอลัมน์ ดังภาพที่ 3 ส่วนตำแหน่งการจัดวางคอลัมน์มีความแน่นอนคือ จะอยู่ด้านบนสุดและชิดไปทางด้านขวาสุดของหน้าหนังสือพิมพ์เสมอ โดยพื้นที่ทางด้านซ้ายและด้านล่างของคอลัมน์จะเป็นบทความพิเศษที่นำเสนอในวันอาทิตย์

ภาพที่ 3

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “หมิ่น” (ชูชาติ หมิ่นอินกุล) ในหนังสือพิมพ์มติชน นำเสนออยู่ในหน้า 2 สัปดาห์ละ 6 วัน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์ มีรูปแบบการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 26.50 ตารางนิ้ว รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า และเป็นที่น่าสังเกตว่าจะไม่มีชื่อคอลัมน์ มีเพียงสัญลักษณ์และนามปากกาของผู้เขียนที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษอยู่ทางมุมซ้ายด้านล่างสุดของคอลัมน์ ดังภาพที่ 4 ส่วนตำแหน่งการจัดวางคอลัมน์จะเป็นที่ประจำทุกวันคือ อยู่ทางมุมซ้ายด้านล่างสุดของหน้าหนังสือพิมพ์ ใต้คอลัมน์ “เรียงหน้าชน”

ภาพที่ 4

คอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ของ “แอ็ค มติชน” (อรรถพล กิติชัยวรรณ) ในหนังสือพิมพ์มติชน นำเสนอทุกวันตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ โดยภาพการ์ตูนที่นำเสนอจะมีความแตกต่างกันซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

(ก) ภาพการ์ตูนที่นำเสนอในช่วงวันจันทร์ถึงวันเสาร์ จะอยู่ในหน้า 20 มีรูปแบบการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบหลายช่อง” เป็นส่วนมาก ขนาดของคอลัมน์จะมีพื้นที่ประมาณ 55 ตารางนิ้ว รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีชื่อคอลัมน์ (ปลัดเกลี้ยงมาเอง) และนามปากกาของผู้เขียนการ์ตูน (แอ็ค มติชน) อยู่ที่แถบด้านบนของคอลัมน์ อีกทั้งยังมีลายเซ็นนามปากกาของผู้เขียนการ์ตูนอยู่

ทางด้านขวาสุดของคอลัมน์ด้วย นอกจากนี้ยังมีข้อนำสังเกตคือ จะไม่มีการตีเส้นเป็นช่องหรือกรอบของคอลัมน์ โดยด้านบนสุดของคอลัมน์จะเป็นแถบยาวที่มีชื่อของคอลัมน์และนามปากกาของผู้เขียน ถัดลงมาก็เป็นช่องของภาพการ์ตูน จึงเท่ากับว่าใช้เส้นขอบของช่องการ์ตูนเป็นกรอบของคอลัมน์ไปด้วย ดังภาพที่ 5 สำหรับตำแหน่งการจัดวางคอลัมน์ก็ยังมีข้อแตกต่างกันอีกดังนี้ ภาพการ์ตูนที่นำเสนอในช่วงวันจันทร์ถึงวันศุกร์ จะอยู่ด้านล่างสุดและชิดไปทางด้านขวาสุดของหน้าหนังสือพิมพ์ โดยเนื้อที่ว่างด้านซ้ายจะเป็นคอลัมน์ “คมคำ” ส่วนภาพการ์ตูนที่นำเสนอในวันเสาร์ จะอยู่ด้านบนสุดและชิดไปทางด้านขวาของหน้าหนังสือพิมพ์

ภาพที่ 5

(ข) ภาพการ์ตูนที่นำเสนอในวันอาทิตย์ จะปรากฏอยู่ในหน้า 2 ใช้พื้นที่ในการนำเสนอมากกว่าคือ 74 ตารางนิ้ว เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง มักมีรูปแบบการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” ไม่มีชื่อคอลัมน์ แต่จะมีลายเซ็นนามปากกาของผู้เขียนการ์ตูนอยู่ภายในคอลัมน์ ดังภาพที่ 6 ส่วนตำแหน่งการจัดวางคอลัมน์จะอยู่มุมล่างทางด้านซ้ายของหน้าหนังสือพิมพ์เสมอ

ภาพที่ 6

คอลัมน์ “เดอะ ๒๒ปี” ของ “คามิน” (ชูเกียรติ เจริญสุข) ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน นำเสนออยู่ในหน้า 1 สัปดาห์ละ 5 วันตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ มีรูปแบบการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบหลายช่อง” เพียงแบบเดียวเท่านั้น และมีพื้นที่เท่ากันทุกวันนี้คือ 39.20 ตารางนิ้ว เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีชื่อคอลัมน์ (เดอะ ๒๒ปี) และนามปากกาของผู้เขียนการ์ตูน (คามิน) อยู่ที่แถบด้านบนของคอลัมน์ ดังภาพที่ 7 สำหรับตำแหน่งการจัดวางคอลัมน์จะเป็นที่ประจำทุกวัน คือ อยู่ด้านล่างสุดและชิดไปทางด้านขวาสุดของหน้าหนังสือพิมพ์ เนื้อที่ถัดไปทางด้านซ้ายเป็นพื้นที่ของคอลัมน์ “ผู้จัดควน”

จุดเด่นหรือข้อนำสังเกตของคอลัมน์ “เดอะ ๒๒ปี” ที่แตกต่างจากคอลัมน์การ์ตูนอื่นๆ ในงานวิจัยนี้คือ การใช้ชื่อคอลัมน์เป็น “ภาษาอังกฤษ” ซึ่งแม้ว่าจะสะกดด้วยตัวอักษรไทย แต่ก็ยังเป็นชื่อที่เลียนเสียงมาจากคำอ่านในภาษาอังกฤษ และยังเป็นคอลัมน์การ์ตูนเพียงคอลัมน์เดียวที่ถูกจัดวางให้อยู่ในหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์

ภาพที่ 7

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “ปัญหาและคามิน” (ปัญหา แสงตันชัย และ ชูเกียรติ เจริญสุข) ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน นำเสนออยู่ในหน้า 8 ตลอดทั้งสัปดาห์ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ (ใน 1 สัปดาห์จะมีเพียง 6 ฉบับเท่านั้นเนื่องจากฉบับวันเสาร์และวันอาทิตย์จะนำมารวมกันเป็น 1 ฉบับ คือฉบับวันเสาร์ - อาทิตย์ ซึ่งจะออกจำหน่ายในวันเสาร์ ส่วนฉบับวันจันทร์ถึงวันศุกร์ก็จะออกหนังสือพิมพ์ตามปกติของแต่ละวัน) ส่วนมากแล้วจะมีรูปแบบการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” มีพื้นที่ในการนำเสนอประมาณ 68.50 ตารางนิ้ว เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีชื่อคอลัมน์และนามปากกาของผู้เขียนการ์ตูน (ปัญหาและคามิน) อยู่ที่แถบด้านบนของคอลัมน์ ดังภาพที่ 8 ส่วนตำแหน่งการจัดวางคอลัมน์จะเป็นที่ประจำทุกวันคือ อยู่ด้านบนสุดและชิดไปทางขวาสุดของหน้าหนังสือพิมพ์

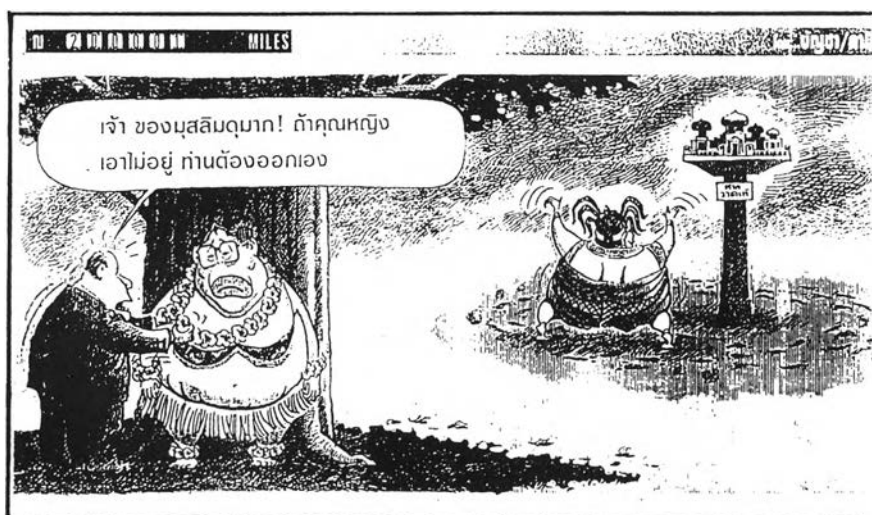
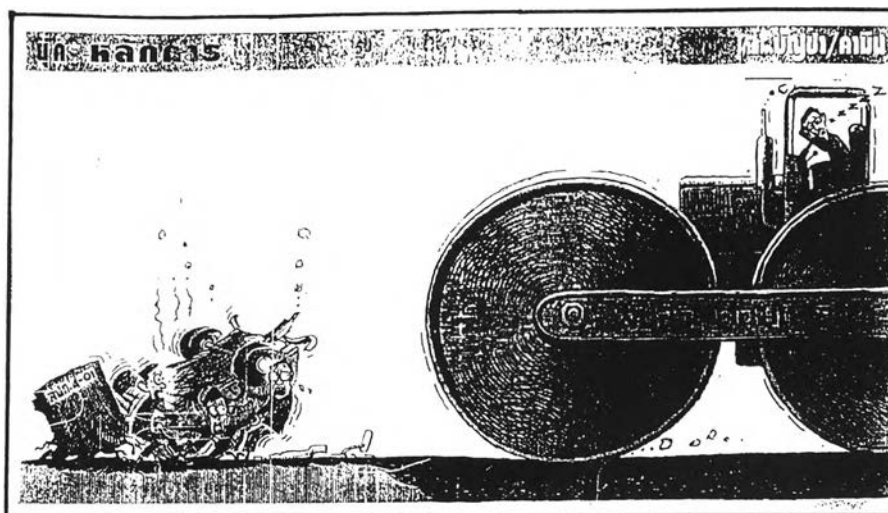
ภาพที่ 8

ทั้งนี้ชื่อคอลลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” ยังมีจุดเด่นหรือชื่อน่าสังเกต ดังต่อไปนี้

- ประการแรก เป็นคอลลัมน์การ์ตูนเพียงคอลลัมน์เดียวจากทั้งหมด 7 คอลลัมน์ที่ศึกษา ที่มีผู้เขียนการ์ตูนร่วมกัน 2 คนคือ “บัญชาและคามิน” ในขณะที่คอลลัมน์การ์ตูนอื่นๆที่ศึกษา จะมีผู้เขียนการ์ตูนเพียงคนเดียว

- ประการที่สอง การกำหนดชื่อคอลลัมน์จะเปลี่ยนแปลงไปตามคณะรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศ โดยจะอิงอยู่กับนายกรัฐมนตรีเป็นหลัก เช่น ในสมัย นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี จะใช้ชื่อคอลลัมน์ว่า “ยุคหลักสี่” หรือในสมัยของนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี ก็จะใช้ชื่อคอลลัมน์ว่า “ยุคห้าสี่” และในสมัยของพล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี ก็เปลี่ยนชื่อคอลลัมน์เป็น “ณ 200001 MILES” ดังภาพที่ 9 ซึ่งแตกต่างจากคอลลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “ชัย ราชวัตร” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ที่ใช้ชื่อคอลลัมน์ว่า “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” กับคอลลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “แอ๊ด มติชน” ในหนังสือพิมพ์มติชน ที่ใช้ชื่อคอลลัมน์ว่า “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ทั้ง 2 คอลลัมน์ดังกล่าวจัดเป็นการ์ตูนการเมืองที่มีชื่อคอลลัมน์และได้ใช้ชื่อนี้มาเป็นระยะเวลาานาน โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง จนเป็นที่รู้จักคุ้นเคยสำหรับผู้อ่าน

ดังนั้นเมื่อจะกล่าวถึงคอลลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” ผู้วิจัยจะละเว้นการกล่าวถึงชื่อคอลลัมน์ เนื่องจากมิได้เป็นชื่อคอลลัมน์ที่ใช้เป็นประจำถาวร แต่จะเปลี่ยนแปลงไปตามผู้ที่มาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ขอบเขตของการวิจัยก็ได้กำหนดช่วงระยะเวลาของการศึกษาภาพการ์ตูนการเมืองตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2539 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2539 ซึ่งช่วงระยะเวลาดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรีเกิดขึ้น โดยภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อจากนายบรรหาร ศิลปอาชา ดังนั้นภาพการ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อคอลลัมน์จาก “ยุคห้าสี่” มาเป็น “ณ 200001 MILES”

ภาพที่ 9

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “อรุณ” (อรุณ วัชรสวัสดิ์) ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ นำเสนออยู่ในหน้า 2 สัปดาห์ละ 6 วันตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์ มีรูปแบบการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” มีพื้นที่ประมาณ 43 ตารางนิ้ว เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ไม่มีชื่อคอลัมน์ มีเพียงลายเซ็นนามปากกาของผู้เขียนอยู่ในคอลัมน์ ดังภาพที่ 10 สำหรับตำแหน่งการจัดวาง คอลัมน์จะอยู่ด้านล่างสุดกลางหน้าหนังสือพิมพ์ แต่ภายหลังได้มีการเปลี่ยนตำแหน่งโดยเลื่อนขึ้นมาอยู่บริเวณกลางหน้าหนังสือพิมพ์

ภาพที่ 10

นอกจากลักษณะการนำเสนอที่แตกต่างกันของแต่ละคอลัมน์การ์ตูนดังที่กล่าวมาแล้วนั้น “รูปแบบการ์ตูน” ของแต่ละคอลัมน์ก็ยังมีข้อเหมือนและแตกต่างกันอีกด้วย โดยในการวิเคราะห์ รูปแบบการ์ตูนการเมือง ได้แบ่งการพิจารณาออกเป็น 4 หัวข้อ คือ

- 1.1.1 จำนวนช่องการ์ตูน
- 1.1.2 รูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูน
- 1.1.3 การใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ
- 1.1.4 วิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน

1.1.1 จำนวนช่องการ์ตูน

การกำหนดจำนวนช่องเพื่อการนำเสนอการ์ตูนการเมืองของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคนนั้น สามารถจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การ์ตูนแบบช่องเดียว และ การ์ตูนแบบหลายช่อง ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคนมีรูปแบบในการนำเสนอดังต่อไปนี้

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “เชียว” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มักมีรูปแบบการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” เป็นประจำ จากการสำรวจภาพการ์ตูนการเมืองที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ภาพ พบว่ามีการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบหลายช่อง” อยู่เช่นกัน แต่มีเพียง 1 ภาพเท่านั้น โดยเป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับกรณีของ น.ส.โจแอน มาเซเตอร์ นักศึกษาสาวชาวอังกฤษ ได้เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยและถูกฆ่าตายโดยพระยอดศักดิ์เสือกู้ ที่วัดถ้ำเขาปูน จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2538 ก่อนที่จะมีการติดตามและพบศพเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2539 ซึ่งภาพการ์ตูนดังกล่าวได้นำเสนอเป็น 2 ช่อง โดยช่องด้านซ้ายเป็นภาพ น.ส.โจแอน เดินทางเข้าประเทศไทย ในลักษณะของนักท่องเที่ยว ส่วนช่องด้านขวาเป็นภาพที่แสดงให้เห็นว่า น.ส.โจแอน เดินทางออกจากประเทศไทยในสภาพของศพผู้เสียชีวิต ดังภาคผนวก 1.1 ซึ่งการนำเสนอโดยแบ่งภาพการ์ตูนออกเป็น 2 ช่องนี้ เป็นการเปรียบเทียบให้ผู้อ่านสามารถสื่อความหมายได้ง่ายและชัดเจนในลักษณะ “บทสรุป” ของข่าว น.ส.โจแอน ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยในสภาพของคนปกติ แต่ต้องกลับออกไปในสภาพของศพผู้เสียชีวิต

คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ของ “ชัย ราชวัตร” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ส่วนมากมีรูปแบบการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบหลายช่อง” ทั้งนี้พบว่าการแบ่งจำนวนช่องออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ แบบ 2 ช่องจบ และ แบบ 3 ช่องจบ ซึ่งโดยมากการนำเสนอเนื้อหาจะเป็นแบบ 3 ช่องจบ โดยแบบ 3 ช่องจบมีจำนวน 29 ภาพ และแบบ 2 ช่องจบมีจำนวน 5 ภาพ

นอกจากนี้ยังพบว่าภาพการ์ตูนการเมืองของ “ชัย ราชวัตร” ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 46 ภาพนั้น มีอยู่ 12 ภาพ ที่มีการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 แบบใหญ่ๆ คือ

- แบบที่ 1 ภาพการ์ตูนที่ต้องการเน้นความสำคัญของเหตุการณ์ที่เป็นข่าวให้เห็นอย่างเด่นชัดและดึงดูดความสนใจหรือเร้าความรู้สึกของผู้อ่าน ด้วยการเน้นรายละเอียดของตัวการ์ตูนให้ชัดเจนยิ่งขึ้นภายในช่องใหญ่ช่องเดียว (ทั้งนี้ขนาดของพื้นที่ในการนำเสนอยังคงเท่าเดิม แต่ดูเหมือนว่าช่องการ์ตูนมีขนาดใหญ่ขึ้น เนื่องจากไม่ได้มีการแบ่งเป็นหลายช่องดังเช่นปกติที่นำเสนอ) ดังภาคผนวก 2.1 เป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวของ น.ส.โจแอน เมเซเตอร์ นักศึกษาชาวอังกฤษ ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยแต่ถูกฆ่าตายโดยพระยอดศักดิ์ เสือผู้ ภายในวัดถ้ำเขาปูน จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งข่าวดังกล่าวสร้างความสะเทือนใจต่อผู้อ่านเป็นอย่างมากโดยเฉพาะพุทธศาสนิกชน เนื่องจากฆาตกรคือ พระสงฆ์ ที่ลงมือสังหาร น.ส.โจแอน อย่างโหดเหี้ยมภายในวัด เพียงเพื่อประสงค์ต่อทรัพย์สิน ดังนั้นเมื่อนำข่าวนี้นำเสนอในลักษณะของการ์ตูน “ชัย ราชวัตร” จึงนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” ทำให้ภาพการ์ตูนดูมีขนาดใหญ่แตกต่างจากทุกวันที่นำเสนอ เนื่องจากไม่ต้องแบ่งออกเป็นช่องๆ ตัวการ์ตูนมีรายละเอียดมากขึ้น ส่งผลให้ภาพการ์ตูนมีความโดดเด่น สะดุดตา สร้างอารมณ์ความรู้สึกให้กับผู้อ่านได้สูง ด้วยรูปแบบการนำเสนอดังที่กล่าวมา และเนื้อหาการ์ตูนที่สื่อความหมายไปยังผู้อ่าน

- แบบที่ 2 ภาพการ์ตูนแบบช่องเดียวที่นำเสนอในวันอาทิตย์ โดยจะเป็นการรวบรวมข่าวสารที่เกิดขึ้นในรอบสัปดาห์หรือเพิ่งเกิดขึ้นในระยะเวลาใกล้เคียงกันมาบรรจุไว้ในช่องการ์ตูนขนาดใหญ่เพียงช่องเดียว ภายใต้หัวข้อที่ผู้เขียนการ์ตูนกำหนดขึ้น ดังภาคผนวก 2.2 จะเห็นได้ว่าเป็นการรวบรวมข่าวสารไว้ถึง 6 ข่าว ในลักษณะของการสรุปความสั้นๆ ประกอบภาพการ์ตูน โดยที่ผู้เขียนการ์ตูนจะสรุปข่าวสารดังกล่าวให้มีความสอดคล้องกับหัวข้อที่กำหนดขึ้นมา ซึ่งในภาพจะเห็นว่าผู้เขียนการ์ตูนกำหนดหัวข้อว่า “บังเอิญบังเอิญ รัฐบาลที่อธิบายทุกอย่างด้วยคำว่าบังเอิญ” การสรุปข่าวสารทั้ง 6 ข่าวก็จะขึ้นต้นด้วยคำว่า “บังเอิญ” หมดทั้งสิ้น ทั้งนี้การที่ “ชัย ราชวัตร” กำหนดรูปแบบการนำเสนอออกมาเช่นนี้ก็เนื่องมาจากการยึดถือ “วัน” เป็นสำคัญ กล่าวคือ โดยปกติของหนังสือพิมพ์ไทยทั่วไปในฉบับวันอาทิตย์มักจะมีคามพิเศษหรือแตกต่างจากฉบับวันจันทร์ถึงวันเสาร์ เช่น มีบทวิเคราะห์ข่าวเด่นในรอบสัปดาห์ บทความพิเศษคอลัมน์พิเศษ หรือแม้กระทั่งการเพิ่มส่วนพิเศษเข้ามา เป็นต้น ดังนั้นการที่ “ชัย ราชวัตร” นำเสนอการ์ตูนการเมืองให้มีรูปแบบดังที่กล่าวมานี้ ก็น่าจะมีเหตุผลมาจากความต้องการที่จะสร้างลักษณะพิเศษหรือความแปลกใหม่ให้กับการ์ตูนการเมืองที่จะนำเสนอในหนังสือพิมพ์ฉบับวันอาทิตย์ ให้มีความแตกต่างจากที่เสนอในวันจันทร์ถึงวันเสาร์ ดังกล่าวนี้เราจึงเห็นรูปแบบการ์ตูนการเมืองของ “ชัย ราชวัตร” ในแบบที่ 2 นี้ เฉพาะหนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับวันอาทิตย์เท่านั้น

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “หมื่น” ในหนังสือพิมพ์มติชน มีรูปแบบการนำเสนอเพียงแบบเดียวเท่านั้นคือ เป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว”

คอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ของ “แอ๊ด มติชน” ในหนังสือพิมพ์มติชน มักมีรูปแบบการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบหลายช่อง” เป็นหลัก โดยพบว่ามีารแบ่งจำนวนช่องออกเป็น 2 แบบคือ แบบ 2 ช่องจบ และ แบบ 3 ช่องจบ ทั้งนี้ส่วนมากแล้วการนำเสนอเนื้อหาจะเป็นแบบ 2 ช่องจบ โดยแบบ 2 ช่องจบมีจำนวน 21 ภาพ และแบบ 3 ช่องจบมีจำนวน 10 ภาพ (จะเห็นได้ว่าแตกต่างกับภาพการ์ตูนของ “ชัย ราชวัตร” ซึ่งนำเสนอเนื้อหาเป็นแบบ 3 ช่องจบมากกว่าแบบ 2 ช่องจบ)

นอกจากนี้ยังพบว่าภาพการ์ตูนการเมืองของ “แอ๊ด มติชน” ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 45 ภาพนั้น มีอยู่ 14 ภาพที่นำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” โดยสามารถจำแนกได้เป็น 2 แบบใหญ่ๆ คือ

- แบบที่ 1 เป็นภาพการ์ตูนที่ต้องการเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของเหตุการณ์ที่กำลังเป็นข่าวในขณะนั้นให้ดูโดดเด่นและดึงดูดความสนใจผู้อ่าน ด้วยการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” ทำให้สามารถเพิ่มเติมรายละเอียดของภาพการ์ตูนได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากไม่ต้องแบ่งเป็นช่องย่อยๆ ภาพการ์ตูนที่ปรากฏออกมาจึงมีขนาดใหญ่ รายละเอียดของภาพคมชัด สวยงาม ดังภาคผนวก 4.1 ซึ่งเป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการฉ้อโกงที่นายสมักร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย หนึ่งในพรรคร่วมรัฐบาล ออกมาให้สัมภาษณ์ภายหลังจากที่ตัดสินใจกลับเข้าร่วมรัฐบาลอีกครั้งหนึ่งว่า ขอเป็นเชือกผูกธงให้กับนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีและบทบาทของพรรคพลังธรรม ซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค ที่ยังคงอยู่ร่วมรัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชา ทั้งที่มีเสียงเรียกร้องจากประชาชนต้องการให้พรรคพลังธรรมถอนตัวจากการร่วมรัฐบาล ซึ่งกระแสข่าวดังกล่าวค่อนข้างจะเป็นที่น่าสนใจของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวาทะของนายสมักร สุนทรเวช ที่กล่าวว่า พรรคประชากรไทยขอเป็นเชือกผูกธงให้กับนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี ดังนั้น “แอ๊ด มติชน” จึงนำเสนอการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับข่าวดังกล่าวในรูปแบบของ “การ์ตูนแบบช่องเดียว” ซึ่งทำให้ภาพการ์ตูนมีขนาดใหญ่ รายละเอียดของตัวการ์ตูนชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถสะท้อนภาพทางการเมืองที่เข้าถึงความรู้สึกของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ภาพการ์ตูนมีความโดดเด่น ดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้มากกว่าทุกวันที่โดยมากแล้วจะนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบหลายช่อง”

- แบบที่ 2 เป็นภาพการ์ตูนแบบช่องเดียวที่นำเสนอในวันอาทิตย์ ซึ่งคล้ายกับการ์ตูนการเมืองของ “ชัย ราชวัตร” (ไทยรัฐ) กล่าวคือ เสนอเป็นช่องการ์ตูนขนาดใหญ่เพียงช่องเดียวที่รวบรวมข่าวสารในรอบสัปดาห์มาไว้รวมกัน ในลักษณะของการสรุปเป็นข้อความสั้นๆ ประกอบภาพการ์ตูน ภายใต้หัวข้อที่ผู้เขียนการ์ตูนกำหนดขึ้น ดังภาคผนวก 4.2 จะเห็นได้ว่าผู้เขียนการ์ตูน ได้กำหนดหัวข้อว่า “รัฐบาลนี้ดีแต่พูด” และต่อด้วยการสรุปข้อความสั้นๆ ที่เป็นคำพูดของนักการเมืองมารวมไว้ถึง 8 คนภายในช่องการ์ตูนขนาดใหญ่ช่องเดียว โดยข้อความที่สรุปสั้นๆ ประกอบภาพการ์ตูนนั้นจะสอดคล้องกับหัวข้อที่กำหนดขึ้นมา สำหรับสาเหตุของการที่ “แอ๊ด มติชน” กำหนดรูปแบบการนำเสนอการ์ตูนออกมาเช่นนี้ก็น่าจะมีเหตุผลเช่นเดียวกับการ์ตูนการเมืองของ “ชัย ราชวัตร” (ไทยรัฐ) นั่นคือการยึดถือ “วันที่นำเสนอ” เป็นสำคัญ เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วหนังสือพิมพ์ไทยฉบับวันอาทิตย์จะมีความพิเศษหรือแตกต่างจากฉบับวันจันทร์ถึงวันเสาร์ เช่น มีบทความหรือคอลัมน์พิเศษเพิ่มเข้ามา มีบทวิเคราะห์ข่าวหรือสรุปข่าวในรอบสัปดาห์ ตลอดจนการเพิ่มส่วนพิเศษ เป็นต้น ดังนั้นรูปแบบการนำเสนอการ์ตูนการเมืองของ “แอ๊ด มติชน” ตามที่กล่าวมานี้ จึงน่าจะมีผลมาจากความต้องการที่จะสร้างความแปลกใหม่หรือความพิเศษให้กับการ์ตูนการเมืองที่จะนำเสนอในหนังสือพิมพ์ฉบับวันอาทิตย์ เพื่อให้มีความแตกต่างจากการ์ตูนการเมืองที่นำเสนอในวันจันทร์ถึงวันเสาร์ เพราะฉะนั้นเราจะเห็นรูปแบบการ์ตูนการเมืองของ “แอ๊ด มติชน” ในแบบที่ 2 นี้ ในหนังสือพิมพ์มติชนฉบับวันอาทิตย์เท่านั้น

คอลัมน์ “เดอะ ๕ ปี” ของ “คามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน มีรูปแบบการนำเสนอการ์ตูนการเมืองเพียงแบบเดียวเท่านั้น คือ นำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบหลายช่อง” อีกทั้งการแบ่งจำนวนช่องในการนำเสนอเนื้อหา ก็จะเป็นแบบเดียวกันทั้งหมดคือ แบบ 4 ช่องจบ จึงกล่าวได้ว่ามีความแน่นอนในเรื่องของการกำหนดจำนวนช่องเพื่อการนำเสนอเนื้อหา ซึ่งแตกต่างกับภาพการ์ตูนของ “ชัย ราชวัตร” และของ “แอ๊ด มติชน” ในด้านความแน่นอนของการกำหนดจำนวนช่อง รวมทั้งปริมาณของจำนวนช่องที่ภาพการ์ตูนของ “คามิน” จะมีมากถึง 4 ช่อง ขณะที่ภาพการ์ตูนของผู้เขียนทั้ง 2 คนดังกล่าวมีปริมาณมากที่สุดเพียง 3 ช่องเท่านั้น

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน โดยมากแล้วจะมีรูปแบบการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” แต่ทั้งนี้จากการสำรวจภาพการ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 43 ภาพ ก็พบว่ามียู่ 6 ภาพที่นำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบหลายช่อง” ซึ่งมีรูปแบบที่น่าสนใจศึกษาดังนี้

- เป็นภาพการ์ตูนที่ต้องการแสดงการเปรียบเทียบระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งดูแล้วคล้ายคลึงกัน แต่หากพิจารณา “ความหมายโดยนัย” ที่แฝงอยู่ในภาพการ์ตูนแล้วจะเข้าใจถึงความแตกต่างของเหตุการณ์ทั้งสอง ที่ผู้เขียนการ์ตูนต้องการจะสื่อไปถึงผู้อ่าน ดังภาคผนวก 6.1 ผู้เขียนการ์ตูน (บัญชาและคามิน) ได้ใช้วิธีการนำเสนอโดยแบ่งภาพการ์ตูนออกเป็น 2 ช่อง เพื่อเปรียบเทียบระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาต่างกัน ซึ่งแม้ว่าทั้ง 2 ช่องจะเป็นภาพการตายของนกพิราบ แต่นกพิราบในช่องทางซ้ายมือที่มีข้อความว่า “การสังหารหมู่ นกพิราบครั้งแรก” เป็นการ “สื่อความหมายโดยนัย” อันหมายถึง นักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ถูกสังหารโหดในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ส่วนนกพิราบในช่องทางขวามือที่มีข้อความว่า “การสังหารหมู่ นกพิราบครั้งที่สอง” เป็นการ “สื่อความหมายโดยตรง” ที่ต้องการจะหมายถึงเหตุการณ์เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2539 ที่มีผู้นำอาหารใส่ยาพิษไปโปรยให้นกพิราบบริเวณท้องสนามหลวงกิน เพียงเพื่อหวังกำจัดนกพิราบไม่ให้ไปสร้างความเสียหายต่อโบราณสถานที่ตั้งอยู่รอบๆท้องสนามหลวง ทำให้นกพิราบต้องตายเป็นจำนวนมาก สร้างความหุดหู่แก่ผู้รู้เห็นเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นวิธีการที่โหดร้ายทารุณ ดังนั้นด้วยวิธีการนำเสนอดังกล่าวนี้ นอกจากจะทำให้ภาพการ์ตูนดูแปลกไปจากปกติทุกวันที่น่าเสนอแล้ว (ส่วนมากการ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” จะนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว”) ยังสามารถบอกเล่าเรื่องราวข่าวสารได้ถึง 2 เหตุการณ์พร้อมกันภายในภาพการ์ตูน 1 ภาพ ซึ่งแม้ว่าทั้ง 2 เหตุการณ์จะใช้ตัวการ์ตูนคล้ายกัน แต่การสื่อความหมายจากตัวการ์ตูนจะต่างกัน ทำให้ผู้อ่านสามารถเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของทั้ง 2 เหตุการณ์ได้อย่างชัดเจนจากภาพการ์ตูน

- ภาพการ์ตูนที่เป็นรูปแบบของการดำเนินเรื่องราวขนาดสั้น (Story Board) เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของ “การ์ตูนแบบหลายช่อง” ที่มีพื้นที่ในการนำเสนอมากประมาณ 94 ตารางนิ้ว เพราะใช้จำนวนช่องมากในการดำเนินเรื่องหรือเล่าเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ ดังภาคผนวก 6.2 เป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ นายประจวบ ไชยสาส์น กล่าวคือ ภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ได้ก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมีการจัดสรรตำแหน่งให้กับ ส.ส.ฝ่ายรัฐบาล นายประจวบ ไชยสาส์น ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับหน้าตาของนายประจวบ เนื่องจากตำแหน่งที่นายประจวบได้รับนั้นจะต้องติดต่อประสานงานกับต่างประเทศเป็นด้านหลัก ภาพการ์ตูนดังกล่าวจึงมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหน้าตาของนายประจวบ กับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศที่ได้รับ การนำเสนอภาพการ์ตูน

ในรูปแบบของการดำเนินเรื่องราวขนาดสั้น (Story Board) นี้ มีจุดเด่นหรือข้อดี คือ สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้อย่างสูง ด้วยรูปแบบการนำเสนอที่ดูแปลกแหวกแนวจากการเสนอการ์ตูนการเมืองต่างๆไป ตลอดจนการใช้พื้นที่ขนาดใหญ่ในการนำเสนอก็ช่วยให้ภาพการ์ตูนมีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จะสังเกตได้ว่าผู้เขียนการ์ตูนจะไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเท่าใดนัก โดยพิจารณาได้จากเนื้อหาของการ์ตูนที่ห่างไกลจากความเป็นจริงอยู่มาก เป็นเพียงเรื่องราวที่ถูกแต่งขึ้นมาจากผู้เขียนการ์ตูน โดยมีที่มาจากประเด็นข่าวสารที่เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ในเนื้อหาของการ์ตูนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทำให้การ์ตูนการเมืองในรูปแบบดังกล่าวคล้ายกับการ์ตูนที่ปรากฏอยู่ในหนังสือการ์ตูนทั่วไปที่ผู้อ่านส่วนมากคุ้นเคยมาก่อน ดังนั้นเมื่อนำรูปแบบดังกล่าวมาใช้กับการ์ตูนการเมืองและนำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์ จึงทำให้ดูแปลกและน่าสนใจยิ่ง นอกเหนือไปจากความตลกขบขันที่ผู้อ่านจะได้รับเพิ่มมากขึ้นด้วย

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “อรุณ” ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ มีรูปแบบการนำเสนอเพียงแบบเดียวเท่านั้นคือ เป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว”

ตารางที่ 1 แสดงรูปแบบการตั้งศูนย์การเมือง โดยพิจารณาจากจำนวนช่องการตั้งศูนย์

คอลัมน์การตั้งศูนย์การเมือง ของผู้เขียนการตั้งศูนย์ ใน น.ส.พ.แต่ละฉบับ	รูปแบบการตั้งศูนย์การเมือง (พิจารณาจากจำนวนช่องการตั้งศูนย์)					รวม
	การตั้งศูนย์แบบช่องเดียว	การตั้งศูนย์แบบหลายช่อง				
		2 ช่อง	3 ช่อง	4 ช่อง	มากกว่า 4 ช่อง	
ไทยรัฐ						
1. เชีย	39 (97.50)	1 (2.50)	-	-	-	40 (100.00)
2. ผู้ใหญ่มาทับทุ่งหมา เมิน (ชัย ราชวัตร)	12 (26.09)	5 (10.87)	29 (63.04)	-	-	46 (100.00)
มติชน						
3. หมื่น	36 (100.00)	-	-	-	-	36 (100.00)
4. ปลัดเกลี้ยงมาเอง (แอ็ค มติชน)	14 (31.11)	21 (46.67)	10 (22.22)	-	-	45 (100.00)
ผู้จัดการรายวัน						
5. เคอะยี่ปี่ (คามิน)	-	-	-	33 (100.00)	-	33 (100.00)
6. บัญชาและคามิน	37 (86.05)	4 (9.30)	-	-	2 (4.65)	43 (100.00)
กรุงเทพธุรกิจ						
7. อรุณ	39 (100.00)	-	-	-	-	39 (100.00)
รวม	177 (62.77)	105 (37.23)				282 (100.00)

1.1.2 รูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูน

การวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอการ์ตูนการเมือง โดยพิจารณาจากการใช้ตัวละครการ์ตูนที่ปรากฏอยู่ในภาพการ์ตูนการเมือง ซึ่งเป็นผลงานของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคนตลอดช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา พบว่า

การใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว การใช้ตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง และการใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าวผสมผสานกับตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง ทั้ง 3 รูปแบบนี้จะพบได้ในคอลัมน์การ์ตูนการเมืองของผู้เขียนการ์ตูนทุกคน ยกเว้นคอลัมน์ “เดอะ ยัปปี” ของ “คามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน จะไม่ใช้ตัวละครการ์ตูนทั้ง 3 รูปแบบนี้เลย แต่จะใช้ตัวละครการ์ตูนเพียง 2 รูปแบบเท่านั้นคือ ใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ และ ใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำผสมผสานกับตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง

ส่วนการใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำผสมผสานกับตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว การใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำประจำผสมผสานกับตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง และการใช้ตัวการ์ตูนทั้ง 3 แบบผสมผสานกัน (ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว และตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง) ทั้ง 3 รูปแบบที่กล่าวมานี้ ผู้เขียนการ์ตูนส่วนมากจะไม่นำมาใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหา

สำหรับการใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ก็มีคอลัมน์การ์ตูนเพียง 3 คอลัมน์เท่านั้นที่ใช้ตัวละครการ์ตูนรูปแบบนี้ถ่ายทอดเนื้อหา คือ คอลัมน์ “เดอะ ยัปปี” ของ “คามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ของ “ชัย ราชวัตร” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ของ “แอ๊ด มติชน” ในหนังสือพิมพ์มติชน ตามลำดับ

ในส่วนของการจัดอันดับโดยรวมพบว่า ตัวการ์ตูนที่ผู้เขียนการ์ตูนเลือกใช้มากที่สุดเป็นอันดับ 1 เพื่อสื่อความหมายหรือถ่ายทอดเนื้อหาไปสู่ผู้อ่าน คือ การใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว มีจำนวน 87 ภาพ (ร้อยละ 30.85) รองลงมาได้แก่ การใช้ตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง มีจำนวน 65 ภาพ (ร้อยละ 23.05) และการใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ

มีจำนวน 60 ภาพ (ร้อยละ 21.28) สำหรับตัวละครการ์ตูนที่ผู้เขียนการ์ตูนเลือกใช้น้อยที่สุด คือ การใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำผสมผสานกับตัวการ์ตูนอื่นๆ ประกอบเรื่องกับ การใช้ตัวการ์ตูนทั้ง 3 แบบผสมผสานกัน (ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว และตัวการ์ตูนอื่นๆ ประกอบเรื่อง) ซึ่งมีจำนวน 4 ภาพ (ร้อยละ 1.42) เท่ากัน

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงการใช้ตัวละครการ์ตูนเพื่อการถ่ายทอดเนื้อหาหรือสื่อความหมายไปสู่ผู้อ่านของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคนก็พบว่า

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “เชียว” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าวมากที่สุด คือ มีจำนวน 18 ภาพ (ร้อยละ 45.00) ดังภาคผนวก 1.2 ซึ่งเป็นภาพการ์ตูนเกี่ยวกับกรณีที่นายสมคิด สุนทรเวช จะนำพรรคประชากรไทยถอนตัวจากการร่วมรัฐบาล โดยตัวการ์ตูน 2 ตัวในภาพจะเป็นตัวการ์ตูนแทนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข่าวดังกล่าว คือ นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี กับนายสมคิด สุนทรเวช รองนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคประชากรไทย ส่วนการใช้ตัวละครการ์ตูนในอันดับรองลงมาได้แก่ การใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าวผสมผสานกับตัวการ์ตูนอื่นๆ ประกอบเรื่อง มีจำนวน 13 ภาพ (ร้อยละ 32.50) และการใช้ตัวการ์ตูนอื่นๆ ประกอบเรื่อง มีจำนวนเพียง 9 ภาพ (ร้อยละ 22.50)

คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ของ “ชัย ราชวัตร” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำมากที่สุด คือ มีจำนวน 20 ภาพ (ร้อยละ 43.48) ดังภาคผนวก 2.3 เป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับกรณีที่นายบรรหาร ศิลปอาชา หนีการอภิปรายไม่ไว้วางใจของฝ่ายค้าน เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2539 โดยการชิงปิดสภายุติการอภิปราย ซึ่งคำว่า “คนแคะใส่เสือครุย” ที่ปรากฏอยู่ในภาพการ์ตูนนั้น หมายถึง นายบรรหาร ศิลปอาชา สำหรับตัวการ์ตูน 2 ตัวในภาพเป็นตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำที่ผู้อ่านคุ้นเคยและรู้จักดี คือ ผู้ใหญ่มา และไอ้จ้อย ส่วนการใช้ตัวละครการ์ตูนในอันดับรองลงมา ได้แก่ การใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว มีจำนวน 14 ภาพ (ร้อยละ 30.44) และที่น่าสังเกตคือ “ชัย ราชวัตร” จะไม่มีการใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำผสมผสานกับตัวการ์ตูนอื่นๆ ประกอบเรื่อง

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “หมื่น” ในหนังสือพิมพ์มติชน ใช้ตัวการ์ตูนอื่นๆ ประกอบเรื่อง มากที่สุด คือ มีจำนวน 29 ภาพ (ร้อยละ 80.56) ดังภาคผนวก 3.1 เป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการชิงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ผู้ว่าฯ กทม.) เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ในช่วงของการหาเสียงของบรรดาผู้สมัครผู้ว่าฯ กทม. โดยตัวการ์ตูนในภาพถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อใช้ประกอบเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งซึ่งกำลังพยายามชิงตำแหน่งผู้ว่าฯ กทม. ส่วนการใช้ตัวละครการ์ตูนในอันดับรองลงมาได้แก่ การใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าวผสมผสานกับตัวการ์ตูนอื่นๆ ประกอบเรื่อง มีจำนวน 4 ภาพ (ร้อยละ 11.11) และการใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว มีจำนวน 3 ภาพ (ร้อยละ 8.33)

คอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ของ “แอ๊ด มติชน” ในหนังสือพิมพ์มติชน ใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำผสมผสานกับตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว มากที่สุด คือ มีจำนวน 16 ภาพ (ร้อยละ 35.56) ดังภาคผนวก 4.3 เป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับนายสมัคร สุนทรเวช รองนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งมักจะมีภาพลักษณะเชิงลบในสายตาประชาชนที่มีต่อกริยาท่าทาง ลักษณะการใช้คำพูดและการตอบคำถามขณะให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชน โดยการถ่ายทอดเนื้อหาในภาพการ์ตูนจะเป็นการใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำที่ผู้อ่านมักพบเห็นบ่อยครั้งในคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” กำลังคุยตอบโต้อยู่กับตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว ซึ่งที่ปรากฏอยู่ในภาพก็คือ นายสมัคร สุนทรเวช สำหรับการใช้ตัวละครการ์ตูนในอันดับรองลงมาได้แก่ การใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว มีจำนวน 11 ภาพ (ร้อยละ 24.44) และตัวการ์ตูนที่ใช้น้อยที่สุด คือ การใช้ตัวการ์ตูนอื่นๆ ประกอบเรื่อง มีจำนวนเพียง 1 ภาพ (ร้อยละ 2.22) เท่านั้น

คอลัมน์ “เดอะ ยี่เป็ด” ของ “คามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน จะใช้ตัวละครการ์ตูนเพียง 2 แบบเท่านั้นในการถ่ายทอดเนื้อหาหรือสื่อความหมายไปสู่ผู้อ่าน โดยใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ มากที่สุด คือ มีจำนวน 31 ภาพ (ร้อยละ 93.94) ดังภาคผนวก 5.1 เป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกรณีทรายการมองต่างมุม ซึ่งดำเนินรายการโดย อ.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ถูกถอดออกจากผังรายการของช่อง 11 ในสมัยรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา ท่ามกลางความไม่เห็นด้วยของประชาชนส่วนใหญ่ เนื่องจากรายการดังกล่าวเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลหรือประเด็นปัญหาทางการเมือง สำหรับตัวการ์ตูน 2 ตัวในภาพเป็นตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำที่ผู้เขียน

การ์ตูนมักจะนำมาใช้เพื่อการถ่ายทอดเนื้อหาไปสู่ผู้อ่าน ในส่วนที่เหลือนั้นจะเป็นการใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำผสมผสานกับตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง ซึ่งมีจำนวนเพียง 2 ภาพ (ร้อยละ 6.06) เท่านั้น

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว มากที่สุด คือ มีจำนวน 21 ภาพ (ร้อยละ 48.84) ดังภาคผนวก 6.3 เป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับกรณีที่นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี เดินทางไปเยือนประเทศกัมพูชา และได้นำมือของผู้นำกัมพูชาทั้ง 2 คน คือ เจ้ารณฤทธิ์ และ นายสุนเซ็น มาประสานกัน ทำให้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่เหมาะสมในการกระทำของนายบรรหารในครั้งนี้ เนื่องจากการเข้าไปก้าวก่ายปัญหาการเมืองภายในของกัมพูชา ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าในภาพผู้เขียนการ์ตูนได้กำหนดตัวการ์ตูนขึ้นมา 3 ตัว ซึ่งเป็นตัวแทนของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข่าวดังกล่าว คือ เจ้ารณฤทธิ์ นายสุนเซ็น (สวมแว่น) และนายบรรหาร สำหรับการให้ตัวละครการ์ตูนในอันดับรองลงมาได้แก่ การใช้ตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง และการใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าวผสมผสานกับตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง ซึ่งมีจำนวนเท่ากันคือ 11 ภาพ (ร้อยละ 25.58)

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “อรุณ” ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว มากที่สุดเช่นเดียวกับคอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “เซี่ย” (ไทยรัฐ) กับของ “บัญชาและคามิน” (ผู้จัดการรายวัน) โดยมีจำนวน 20 ภาพ (ร้อยละ 51.28) ดังภาคผนวก 7.1 เป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องความสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโททางด้านนิติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ของนายบรรหาร ศิลปอาชา เนื่องจากมีการกล่าวหาว่าวิทยานิพนธ์ของนายบรรหาร หัวข้อเรื่อง “การพัฒนาการเมืองไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีเงินอุดหนุนพรรคการเมือง” ซึ่งทำไว้ก่อนจบการศึกษานั้น ได้ไปลอกเลียนมาจากงานวิจัยของสถาบันดำรงราชานุภาพ เรื่อง “การพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีบทบาทและการสนับสนุนพรรคการเมือง” จนทำให้มีการตรวจสอบและขูดคู้หาข้อเท็จจริงจากสื่อมวลชนและนักวิชาการ โดยการนำข้อความในวิทยานิพนธ์และงานวิจัยมาเปรียบเทียบเผยแพร่ต่อสาธารณชน จากตัวอย่างภาพการ์ตูนนี้จะเห็นได้ว่าตัวการ์ตูนในภาพก็คือ นายบรรหาร ศิลปอาชา บุคคลที่ตกเป็นข่าวนั่นเอง สำหรับการให้ตัวละครการ์ตูนในอันดับรองลงมาได้แก่ การใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าวผสมผสานกับตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง มีจำนวน 10 ภาพ (ร้อยละ 25.64) ซึ่งใกล้เคียงกับการใช้ตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง ที่มีจำนวน 9 ภาพ (ร้อยละ 23.08)

นอกจากนี้หากพิจารณาถึงความหลากหลายของการใช้ตัวละครการ์ตูนเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาไปยังผู้อ่านแล้ว จะเห็นได้ว่าคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ของ “แอ๊ด มติชน” ในหนังสือพิมพ์มติชน มีรูปแบบของการใช้ตัวละครการ์ตูนหลากหลายมากที่สุด กล่าวคือ มีการใช้ตัวการ์ตูนทั้ง 7 รูปแบบ รองลงมาได้แก่ คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ของ “ชัย ราชวัตร” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ส่วนคอลัมน์ “เดอะ ยี่ปี่” ของ “คามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน มีรูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูนที่มีความหลากหลายน้อยที่สุด หรือแทบจะไม่มี ความหลากหลายเลย คือ มีการใช้ตัวการ์ตูนเพียง 2 รูปแบบเท่านั้น

ตารางที่ 2 แสดงรูปแบบการตั้งการเมือง โดยพิจารณาจากรูปแบบการใช้ตัวละครการตั้ง

รูปแบบ การตั้งการเมือง (พิจารณาจากรูปแบบการใช้ ตัวละครการตั้ง)	คอลัมน์การตั้งการเมืองของผู้เขียนการตั้งใน น.ส.พ. แต่ละฉบับ							รวม
	ไทยรัฐ		มติชน		ผู้จัดการรายวัน		กรุงเทพ ธุรกิจ	
	เซีย	ผู้ใหญ่มาก กับ ท่งหมาเมิน (ชัย ราชวัตร)	หมื่น	ปลัดเกลี้ยง มาเอง (แอ๊ด มติชน)	เคอะยี่ปี้ (คามิน)	บัญชา และ คามิน	อรุณ	
1. ใช้ตัวการตั้งที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ	-	20 (43.48)	-	9 (20.00)	31 (93.94)	-	-	60 (21.28)
2. ใช้ตัวการตั้งภาพล้อบุคคลในข่าว	18 (45.00)	14 (30.44)	3 (8.33)	11 (24.44)	-	21 (48.84)	20 (51.28)	87 (30.85)
3. ใช้ตัวการตั้งอื่นๆประกอบเรื่อง	9 (22.50)	6 (13.04)	29 (80.56)	1 (2.22)	-	11 (25.58)	9 (23.08)	65 (23.05)
4. ใช้ตัวการตั้งที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำผสมผสานกับตัวการตั้งภาพล้อบุคคลในข่าว	-	1 (2.17)	-	16 (35.56)	-	-	-	17 (6.03)
5. ใช้ตัวการตั้งที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำผสมผสานกับตัวการตั้งอื่นๆประกอบเรื่อง	-	-	-	2 (4.44)	2 (6.06)	-	-	4 (1.42)
6. ใช้ตัวการตั้งภาพล้อบุคคลในข่าวผสมผสานกับตัวการตั้งอื่นๆ ประกอบเรื่อง	13 (32.50)	3 (6.52)	4 (11.11)	4 (8.90)	-	11 (25.58)	10 (25.64)	45 (15.95)
7. ใช้ตัวการตั้งที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ตัวการตั้งภาพล้อบุคคลในข่าว และตัวการตั้งอื่นๆประกอบเรื่องผสมผสานกัน	-	2 (4.35)	-	2 (4.44)	-	-	-	4 (1.42)
รวม	40 (100.00)	46 (100.00)	36 (100.00)	45 (100.00)	33 (100.00)	43 (100.00)	39 (100.00)	282 (100.00)

1.1.3 การใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ

เมื่อพิจารณาจากรูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูน จะเห็นได้ว่ามีผู้เขียนการ์ตูนเพียง 3 คน เท่านั้นที่ใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ในการถ่ายทอดเนื้อหา คือ “ชัย ราชวัตร” (ไทยรัฐ) “แอ็ค มติชน” (มติชน) และ “คามิน” (ผู้จัดการรายวัน) อย่างไรก็ตาม การใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำของผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 3 คนนี้ ได้มีรูปแบบการนำเสนอตัวละครการ์ตูนที่แตกต่างกัน อันเป็นลักษณะพิเศษหรือลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคน ดังนี้

คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ของ “ชัย ราชวัตร” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ในการสื่อความหมายหรือถ่ายทอดความคิดไปสู่ผู้อ่านของการ์ตูน “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” นั้นโดยมากแล้วจะผ่านทาง “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ไม่ว่าจะเป็นการใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำสื่อความหมายโดยตรง ซึ่งเป็นวิธีการที่ “ชัย ราชวัตร” ผู้เขียนการ์ตูนชุดดังกล่าวนิยมมากที่สุด หรือแม้กระทั่งการใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำผสมผสานกับตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว ตลอดจนการใช้ตัวการ์ตูนทั้ง 3 แบบผสมผสานกันในการถ่ายทอดเนื้อหา คือ ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว และตัวการ์ตูนอื่นๆ ประกอบเรื่อง ดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” มีบทบาทอย่างมากในคอลัมน์การ์ตูนการเมือง “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน”

ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ในคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” แต่เดิมนั้นมีทั้งหมด 8 ตัวคือ ผู้ใหญ่มา แม่พริ้ง (ภรรยาของผู้ใหญ่มา) ไอ้จ้อย เฒ่าหยอย พ่อหมอ เจ้าแก้อ้วน บักห้า (เด็กผู้ชาย) และหลวงปู่เฮี้ยน (ศาลพระภูมิ) แต่ปัจจุบันเหลือเพียงแค่ 7 ตัว โดยที่ “แม่พริ้ง” ซึ่งเป็นตัวการ์ตูนผู้หญิง มิได้ถูกนำมาใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาแล้ว

ในจำนวนตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำทั้ง 7 ตัวนี้ ผู้ใหญ่มา กับ ไอ้จ้อย จะเป็นตัวการ์ตูนที่ปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งมากที่สุด จนเป็นที่คุ้นเคยของผู้อ่าน และได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ไปแล้ว ทั้งนี้การนำเสนออาจจะออกมาในรูปของผู้ใหญ่มาสนทนากับไอ้จ้อย , ผู้ใหญ่มาสนทนากับตัวการ์ตูนอื่น หรือ ไอ้จ้อยสนทนากับตัวการ์ตูนอื่น เป็นต้น

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า “ไอจ้อย” มีความถี่ในการปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งมากที่สุด กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ “ไอจ้อย” เป็นตัวการ์ตูนที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดในบรรดาตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำทั้ง 7 ตัว เพื่อการถ่ายทอดเนื้อหา รองลงมาได้แก่ ผู้ใหญ่มา กับ เฒ่าหยอย ตามลำดับ ส่วนตัวการ์ตูนที่เหลือคือ พ่อหอม เจ้าแก้อ้วน บักห้า (เด็กผู้ชาย) และ หลวงปู่เขียน (ศาลพระภูมิ) มีความถี่ของการถูกนำมาใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน แต่อยู่ในระดับที่น้อยกว่าตัวการ์ตูนทั้ง 3 ตัวแรกค่อนข้างมาก

ตารางที่ 3 แสดงความถี่ของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ที่ถูกนำมาใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหา คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มา กับ หุ่นมาเหมิน” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มา กับ หุ่นมาเหมิน” ใน น.ส.พ.ไทยรัฐ	ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ						
	ผู้ใหญ่มา	ไอจ้อย	เฒ่าหยอย	พ่อหอม	เจ้าแก้อ้วน	บักห้า (เด็กผู้ชาย)	หลวงปู่เขียน (ศาลพระภูมิ)
ความถี่ของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำที่ถูกนำมาใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหา	11	20	8	2	2	2	4

ทั้งนี้การนับความถี่ของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำทั้ง 7 ตัวนี้ จะนับจากภาพการ์ตูนที่มีตัวการ์ตูนเหล่านี้ปรากฏอยู่ หรือใช้ตัวการ์ตูนตัวใดตัวหนึ่งในการถ่ายทอดเนื้อหา นั่นเอง ซึ่งผู้วิจัยได้พบว่า การนำเสนอมักจะออกมาในรูปแบบของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ 2 ตัวสนทนากัน และส่วนมากจะเป็นการสนทนากันระหว่างผู้ใหญ่มา กับ ไอจ้อย มากกว่าที่จะเป็นการจับคู่สนทนากันระหว่างตัวการ์ตูนอื่นๆ แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ภาพการ์ตูนบางภาพจะมีได้เป็นการสนทนากันระหว่างผู้ใหญ่มา กับ ไอจ้อย แต่ทั้งผู้ใหญ่มาและไอจ้อย ก็มักจะเป็นผู้ถูกวางตัวให้เป็นคู่สนทนากับตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำตัวอื่นๆเสมอ เช่น ผู้ใหญ่มาสนทนากับเฒ่าหยอย ไอจ้อยสนทนากับเจ้าแก้อ้วน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการนำเสนอในรูปของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ 3 ตัว ร่วมสนทนากัน ก็มีปรากฏให้เห็นอยู่บ้าง แต่มีจำนวนน้อยมาก ดังภาคผนวก 2.4 ใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ 3 ตัว คือ ผู้ใหญ่มา ไอ้จ้อย และเฒ่าหยอย ซึ่งมีข้อน่าสังเกตอย่างยิ่ง กล่าวคือ แม้จะเป็นการใช้ตัวการ์ตูน 3 ตัวร่วมสนทนากัน แต่ยังคงเป็นการสนทนากันระหว่างตัวการ์ตูน 2 ตัวเช่นเดิม โดยที่ตัวการ์ตูนอีกตัวหนึ่งมิได้มีบทสนทนาเลย เป็นเพียงแค่ตัวประกอบเท่านั้น จะเห็นว่าในภาพเป็นการสนทนากันระหว่างไอ้จ้อยกับผู้ใหญ่มา โดยที่เฒ่าหยอยก็มิได้มีบทสนทนา

นอกจากนี้ คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มา กับ หุ่นหมาเหม็น” ยังมีลักษณะพิเศษที่น่าศึกษาประการหนึ่งก็คือ ค่อนข้างจะมีภาพลักษณ์ของ “ความเป็นชนบท” อยู่มากที่สุด ซึ่งสามารถสังเกตได้จากองค์ประกอบต่างๆดังต่อไปนี้

(ก) การตั้งชื่อและลักษณะการแต่งกายของตัวละครการ์ตูน

“ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ในคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มา กับ หุ่นหมาเหม็น” จะมีรูปลักษณะที่เป็น “ชาวบ้านในท้องถิ่นชนบท” อย่างชัดเจน โดยพิจารณาได้จาก การตั้งชื่อตัวการ์ตูนแต่ละตัวนั้น จะเป็นเหมือนกับ “ชื่อเล่น” หรือชื่อที่เรียกขานกันง่ายๆ ในท้องถิ่นชนบทของไทย เช่น ไอ้จ้อย เฒ่าหยอย หรือเรียกขานตามตำแหน่งหน้าที่, สถานภาพทางสังคม เช่น ผู้ใหญ่มา พ่อหมอ เจ้าแก้ว เป็นต้น อีกทั้งลักษณะการแต่งกายของตัวการ์ตูนก็เป็นแบบชาวบ้านธรรมดาๆทั่วไปในท้องถิ่นชนบท และมักจะอยู่ในชุดหรือเครื่องแต่งกายประจำของตัวเองตลอดเวลา เช่น ผู้ใหญ่มา จะแต่งกายในชุดข้าราชการ มีผ้าขาวม้าคาดพุง ไอ้จ้อย ก็จะแต่งกายในชุดที่คุ้นตาผู้อ่านเช่นกันคือ นุ่งผ้าขาวม้าเพียงผืนเดียว ไม่ใส่เสื้อ ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำตัวอื่นๆ ก็จะมีเครื่องแต่งกายประจำตัวเองเช่นกัน และเป็นที่น่าสนใจที่ว่า ตัวการ์ตูนเหล่านี้จะอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศแบบใดก็จะยังคงไว้ซึ่งการแต่งกายในลักษณะเดิม

(ข) ฉากหรือสภาพแวดล้อมในการ์ตูน

นอกจากการตั้งชื่อและลักษณะการแต่งกายของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำแล้ว ยังพบว่า “ชัย ราชวัตร” ผู้เขียนคอลัมน์การ์ตูนดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับ “ฉากหรือ

สภาพแวดล้อมในการ์ตูน” ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะได้เห็นสภาพแวดล้อมที่บ่งบอกถึงความเป็น “ชนบท” อยู่ในการ์ตูน “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” เป็นจำนวนไม่น้อย ไม่ว่าจะเป็นภาพของ บ้านเรือนในลักษณะที่เป็นกระท่อม ภาพของต้นไม้ใบหญ้า แม่น้ำลำธาร กองฟาง เป็นต้น ดังภาคผนวก 2.4 จะเห็นได้ว่าตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ 3 ตัวคือ ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน ไอ้จ้อย และเฒ่าหยอย กำลังร่วมวงสนทนากัน โดยมีฉากหรือสภาพแวดล้อมในการ์ตูนที่บ่งบอกถึงความเป็นชนบทได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นภาพของกระท่อม ต้นไม้สูงใหญ่ เป็นต้น

(ค) ชื่อคอลัมน์

สำหรับการใช้ชื่อคอลัมน์ว่า “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” นั้น เป็นการนำชื่อของตัวการ์ตูนเอกตัวหนึ่งคือ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” มาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อคอลัมน์ อีกทั้งคำว่า “ผู้ใหญ่” ก็มาจากคำเต็มว่า “ผู้ใหญ่บ้าน” ซึ่งเป็นตำแหน่งของข้าราชการไทยระดับหนึ่งในท้องถิ่นต่างจังหวัด และคำว่า “ทุ่งหมาเมิน” ก็เป็นชื่อที่สมมติขึ้นมาแทนท้องถิ่นหนึ่งในระดับหมู่บ้าน ด้วยเหตุนี้ “ชื่อคอลัมน์” จึงอิงอยู่กับความเป็นชนบทอย่างชัดเจน

ดังนั้นโดยรวมของ “ภาพลักษณ์” คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” จึงเป็นภาพรวมของความเป็นชนบท โดยมีองค์ประกอบหลายประการเป็นข้อสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นการตั้งชื่อและลักษณะการแต่งกายของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ฉากหรือสภาพแวดล้อมในการ์ตูน ตลอดจนการใช้ชื่อคอลัมน์ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตาม “ภาพลักษณ์ของการ์ตูน” มิได้เกี่ยวข้องกับ “เนื้อหา” ของการ์ตูนที่นำเสนอแต่อย่างใด กล่าวคือ แม้ภาพลักษณ์ของคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ก่อนข้างจะมีความเป็นชนบทอยู่มาก แต่ประเภทของเนื้อหาที่ผู้เขียนการ์ตูนนำเสนอมากที่สุดก็คือ “เนื้อหาทางด้านการเมือง” ดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 7

คอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ของ “แอ๊ด มติชน” ในหนังสือพิมพ์มติชน

คอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” เป็น 1 ใน 3 ของคอลัมน์การ์ตูนการเมืองที่ใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ในการสื่อความหมายหรือถ่ายทอดความคิดไปสู่ผู้อ่าน โดยมีรูปแบบการใช้ 4 รูปแบบคือ การใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำเพียงอย่างเดียว

เพื่อสื่อความหมาย การใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำผสมผสานกับตัวการ์ตูนภาพ ล้อบุคคลในข่าว การใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำผสมผสานกับตัวการ์ตูนอื่นๆ ประกอบเรื่อง และการใช้ตัวการ์ตูนทั้ง 3 แบบผสมผสานกันในการถ่ายทอดเนื้อหาคือ ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว และตัวการ์ตูนอื่นๆ ประกอบเรื่อง

สำหรับตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำในคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” มีทั้งหมด 5 ตัวได้แก่ ปลัดเกลี้ยง , เฒ่าสุข , ไอ้อ่อง (เด็กผู้ชาย) , ผู้ชาย และผู้หญิง (แม่จันทร์หอม) ในจำนวนตัวการ์ตูนทั้ง 5 ตัวนี้ “เฒ่าสุข” เป็นตัวการ์ตูนที่มีความถี่ในการปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งที่สุด กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ “เฒ่าสุข” เป็นตัวการ์ตูนที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดในการถ่ายทอดเนื้อหา รองลงมาได้แก่ ไอ้อ่อง และ ปลัดเกลี้ยง ตามลำดับ ส่วนตัวการ์ตูนที่เป็นผู้ชาย และผู้หญิง มีความถี่ของการถูกนำมาใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน แต่อยู่ในระดับที่น้อยกว่าตัวการ์ตูนทั้ง 3 ตัวแรกค่อนข้างมาก ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงความถี่ของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ที่ถูกนำมาใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหา คอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ในหนังสือพิมพ์มติชน

คอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ใน น.ส.พ. มติชน	ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ				
	ปลัดเกลี้ยง	เฒ่าสุข	ไอ้อ่อง (เด็กผู้ชาย)	ผู้ชาย	ผู้หญิง (แม่จันทร์หอม)
ความถี่ของตัวการ์ตูน ที่กำหนดให้เป็น ตัวละครประจำ ที่ถูกนำมาใช้ในการ ถ่ายทอดเนื้อหา	21	32	28	8	7

สำหรับสาเหตุของการที่ตัวการ์ตูน “เฒ่าสุข” มีความถี่ในการปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งมากที่สุดนั้นก็เนื่องมาจากว่า ภาพการ์ตูนทุกภาพที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำในการถ่ายทอดเนื้อหา ซึ่งมีทั้งสิ้น 4 รูปแบบตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ทุกภาพจะมีตัวการ์ตูน “เฒ่าสุข” ปรากฏอยู่ จึงกล่าวได้ว่า “เฒ่าสุข” มีบทบาทมากที่สุดในการคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง”

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่งก็คือ มีการใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำพร้อมกันหมดทั้ง 5 ตัวในภาพเดียวเพื่อการถ่ายทอดเนื้อหา แต่ก็มีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้น โดยจะนำเสนอในรูปของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำทั้ง 5 ตัวผสมผสานกับตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว ดังภาคผนวก 4.3 จะเห็นได้ว่ามีตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำครบทั้ง 5 ตัวอยู่ในภาพผสมผสานกับตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว ซึ่งในภาพก็คือ นายสมักร สุนทรเวช รองนายกรัฐมนตรี อย่างไรก็ตามมีตัวการ์ตูนเพียง 2 ตัวเท่านั้นที่มีบทสนทนากัน คือ เฒ่าสุขกับนายสมักร ขณะที่ตัวการ์ตูนอีก 4 ตัว คือ ปลัดเกลี้ยง ใ้อ้อองผู้ชาย และผู้หญิง มิได้มีบทสนทนาเลย เป็นเพียงแค่ตัวประกอบเท่านั้น

ในส่วนลักษณะพิเศษของ คอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” นั้น มีความคล้ายคลึงกับคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” กล่าวคือ ก่อนข้างจะมีภาพลักษณะของ “ความเป็นชนบท” เช่นกัน โดยสังเกตได้จากองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้

(ก) การตั้งชื่อและลักษณะการแต่งกายของตัวละครการ์ตูน

แม้ว่าตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำทั้ง 5 ตัว ในคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” จะมีชื่อเรียกไม่ครบหมดทุกตัว แต่ชื่อของตัวการ์ตูนบางตัวก็แสดงให้เห็นว่าอิงอยู่กับความเป็นชนบทได้ในระดับหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็น “ปลัดเกลี้ยง” ซึ่งเป็นการเรียกชื่อตามตำแหน่งหน้าที่การงาน โดยคำว่า “ปลัด” มาจากคำเต็มว่า “ปลัดอำเภอ” อันเป็นตำแหน่งทางราชการของไทยระดับหนึ่งในท้องถิ่นต่างจังหวัด หรือ “เฒ่าสุข” ก็เป็นชื่อที่ค่อนข้างจะมีความเป็นท้องถิ่นชนบทเช่นกัน ดังนั้นเมื่อตัวการ์ตูนเอกทั้ง 2 ตัวมีชื่อสอดคล้องกับความเป็นท้องถิ่นในต่างจังหวัด ก็มีส่วนช่วยให้รูปลักษณะของตัวการ์ตูนอิงอยู่กับชาวบ้านในชนบทได้ระดับหนึ่ง

นอกจากนี้ลักษณะการแต่งกายของตัวการ์ตูนก็จะเป็นแบบชาวบ้านในท้องถิ่นชนบท ซึ่งสามารถสังเกตได้อย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็น ปลัดเกลี้ยง จะแต่งกายในชุดข้าราชการ มีผ้าขาวม้าคาดพุง เฒ่าสุข แต่งกายด้วยเสื้อลายจุด นุ่งโสร่ง มีผ้าขาวม้าคาดบ่า ตัวการ์ตูนที่เป็นผู้ชายก็จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ดูเก่าๆ ส่วนตัวการ์ตูนที่เป็นผู้หญิงก็จะนุ่งผ้าถุง เป็นต้น ซึ่งเครื่องแต่งกายของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำแต่ละตัวจะเป็นชุดประจำที่ไม่มีมีการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ในคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” มีรูปลักษณะของความเป็น “ชาวบ้านในท้องถิ่นชนบท” โดยสังเกตได้จากการตั้งชื่อและลักษณะการแต่งกายของตัวละครการ์ตูนตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

(ข) ฉากหรือสภาพแวดล้อมในการ์ตูน

ในส่วนของ “ฉากหรือสภาพแวดล้อมในการ์ตูน” นั้น ผู้วิจัยยังพบว่า “แอ๊ด มติชน” ผู้เขียนคอลัมน์การ์ตูน “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ก็ได้ให้ความสำคัญไว้เช่นกัน โดยจะเป็นฉากหรือสภาพแวดล้อมของความเป็น “ชนบท” เช่น ภาพของบ้านเรือนในลักษณะที่เป็นกระท่อม ภูเขา ต้นไม้ใบหญ้า เป็นต้น ดังภาคผนวก 4.4 จะเห็นได้ว่าตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ 3 ตัวคือ ปลัดเกลี้ยง เฒ่าสุข และไอ้อ่อง กำลังนั่งสนทนากัน โดยมีฉากหรือสภาพแวดล้อมที่แสดงถึงความเป็นชนบทได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นกระท่อม ภูเขา ต้นไม้ใบหญ้า เป็นต้น แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่ามีภาพการ์ตูนอยู่จำนวนไม่น้อยที่มีได้แสดงสภาพแวดล้อมประกอบอยู่ในภาพด้วย โดยมีเพียงภาพของตัวการ์ตูนและบทสนทนาหรือข้อความอยู่บนพื้นสีขาวโล่งๆ ไม่มีฉากหลัง (Background) ที่บ่งบอกถึงสภาพแวดล้อม ดังภาคผนวก 4.5 เป็นการสนทนากันระหว่างตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ 4 ตัวกับนายบรรหาร ศิลปอาชา ซึ่งจะสังเกตได้ว่าภาพการ์ตูนนี้ ไม่มีฉากหรือสภาพแวดล้อมใดๆอยู่เลย มีเพียงภาพของตัวละครการ์ตูนบนพื้นสีขาวโล่งๆเท่านั้น

(ค) ชื่อคอลัมน์

สำหรับการใช้ชื่อคอลัมน์ว่า “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” นั้น เป็นการตั้งชื่อโดยนำชื่อของตัวการ์ตูนเอกตัวหนึ่งคือ “ปลัดเกลี้ยง” มาเป็นชื่อของคอลัมน์ ซึ่งก็ให้บรรยากาศของความเป็นชนบทได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากคำว่า “ปลัด” เป็นคำย่อที่มาจากคำเต็มว่า “ปลัดอำเภอ” อันเป็นตำแหน่งของข้าราชการไทยระดับหนึ่งในต่างจังหวัด

ดังนั้นจากองค์ประกอบทั้งหมดที่กล่าวมา ไม่ว่าจะเป็นการตั้งชื่อและลักษณะการแต่งกายของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ฉากหรือสภาพแวดล้อมในภาพการ์ตูน และการใช้ชื่อคอลัมน์ มีส่วนทำให้ “ภาพลักษณ์” ของคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” มีภาพรวมของความเป็น

ชนบทอยู่ในภาพการ์ตูนที่น่าเสนอด้วยอันเป็นภาพลักษณ์ที่คล้ายคลึงกับคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” และเช่นเดียวกันว่า “ภาพลักษณ์ของการ์ตูน” ย่อมไม่เกี่ยวข้องกับ “เนื้อหา” ของการ์ตูนที่น่าเสนอ เมื่อผลการวิจัยพบว่า ประเภทของเนื้อหาที่ถูกนำเสนอมากที่สุดนในคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” คือ “เนื้อหาทางด้านการเมือง” ดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 7

คอลัมน์ “เดอะยับปี้” ของ “คามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

ในจำนวนคอลัมน์การ์ตูนการเมืองทั้ง 3 คอลัมน์ที่ใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ในการสื่อความหมายหรือถ่ายทอดความคิดไปสู่ผู้อ่านนั้น คอลัมน์ “เดอะยับปี้” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน เป็นคอลัมน์ที่ใช้วิธีการนำเสนอเนื้อหาโดยผ่านทาง “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” มากที่สุด เมื่อเทียบกับคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” (ไทยรัฐ) และ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” (มติชน) โดยมีรูปแบบการใช้ 2 รูปแบบคือ ใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำเพียงอย่างเดียวเพื่อสื่อความหมาย และการใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำผสมผสานกับตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง

สำหรับตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ในคอลัมน์ “เดอะยับปี้” มีจำนวนทั้งหมด 3 ตัวคือ คามิน ภรรยาของคามิน และ วิชัย จักว่ามีตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับ 2 คอลัมน์ที่กล่าวมา ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ในจำนวนตัวการ์ตูนทั้ง 3 ตัวนี้ “คามิน” เป็นตัวการ์ตูนที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดเพื่อการถ่ายทอดเนื้อหา รองลงมาได้แก่ วิชัย และ ภรรยาของคามิน ตามลำดับ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงความถี่ของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ที่ถูกนำมาใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหา คอลัมน์ “เดอะ ๒ ปี” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

คอลัมน์ “เดอะ ๒ ปี” ใน น.ส.พ. ผู้จัดการรายวัน	ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ		
	คามิน	ภรรยาของคามิน	วิชัย
ความถี่ของตัวการ์ตูน ที่กำหนดให้เป็นตัวละคร ประจำ ที่ถูกนำมาใช้ใน การถ่ายทอดเนื้อหา	31	16	17

นอกจากนี้ยังพบว่าการนำเสนอเนื้อหาโดยผ่านทางตัวการ์ตูนประจำคอลัมน์ทั้ง 3 ตัวนี้ มักจะออกมาในรูปแบบของตัวการ์ตูน 2 ตัวสนทนากันคือ คามินสนทนากับวิชัย หรือ คามินสนทนากับภรรยาของตนเอง

สำหรับลักษณะพิเศษหรือลักษณะเฉพาะตัวของคอลัมน์ “เดอะ ๒ ปี” นั้น จะมีภาพลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็น “สังคมเมือง” ไว้อย่างชัดเจน โดยสังเกตได้จากองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้

(ก) การตั้งชื่อและลักษณะการแต่งกายของตัวละครการ์ตูน

“ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ของ “เดอะ ๒ ปี” ทั้งหมด 3 ตัว แต่มีชื่อเรียกเพียงแค่ 2 ตัวเท่านั้นที่เป็นตัวการ์ตูนผู้ชายคือ คามิน (ลักษณะผอม) และวิชัย (ลักษณะอ้วน) ส่วนตัวละครการ์ตูนอีก 1 ตัวเป็นผู้หญิง (ไม่มีชื่อเรียก) เป็น “ภรรยาของคามิน” (สังเกตได้จากการแสดงบทบาทร่วมกันของตัวละครการ์ตูน) สำหรับชื่อของตัวละครการ์ตูนผู้ชายนั้นเป็นชื่อปกติธรรมดาที่เคยได้ยินทั่วไป ยกเว้นชื่อ “คามิน” ที่ฟังดูค่อนข้างจะแปลก และน่าสังเกตว่า เป็นชื่อเดียวกันกับนามปากกาของผู้เขียนการ์ตูนคอลัมน์ดังกล่าว

ในเรื่องของลักษณะการแต่งกายของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำนั้นค่อนข้างจะทันสมัยและมีความเป็นสากล ไม่ว่าจะเป็นคามิน หรือ วิชัย โดยมากแล้วจะแต่งกายด้วยเสื้อยืดแขนยาว ผูกเน็คไท และบางครั้งก็อาจจะสวมเสื้อสูทด้วย ส่วนตัวการ์ตูนที่เป็นภรรยาของคามิน ก็จะมีลักษณะการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ทันสมัยคล้ายชุดทำงาน เช่น นุ่งกระโปรง ใส่เครื่องประดับ เป็นต้น ลักษณะการแต่งกายแบบนี้ของตัวการ์ตูนทั้ง 3 ตัวมักพบเห็นเป็นประจำ แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าในบางครั้งเมื่อสภาพแวดล้อมในการ์ตูนเปลี่ยนแปลงไป การแต่งกายของตัวการ์ตูนก็จะเปลี่ยนไปด้วย ดังที่เห็นได้ชัดก็คือ เมื่อสภาพแวดล้อมในการ์ตูนเป็นภาพของคามินกับภรรยาสนทนากันขณะนั่งดูโทรทัศน์อยู่ที่บ้าน ลักษณะการแต่งกายก็จะเป็นแบบชุดลำลอง ไม่ผูกเน็คไท ในขณะที่ภรรยาของคามินบางครั้งอาจเห็นได้ชัดเจนว่า แต่งกายในลักษณะของชุดนอนแบบกระโปรงยาว ซึ่งลักษณะการแต่งกายทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จะแตกต่างกับลักษณะการแต่งกายของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำในคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” และ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ทั้งในด้านของรูปแบบการแต่งกายและการคงไว้ซึ่งการแต่งกายในลักษณะเดิม (ชุดประจำ) แม้ว่าสภาพแวดล้อมจะเปลี่ยนไปก็ตาม

จึงกล่าวได้ว่า “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ในคอลัมน์ “เดอะ ยับปี” มีรูปลักษณะที่ค่อนข้างจะเป็น “นักธุรกิจและแม่บ้านสมัยใหม่” ที่อาศัยอยู่ในสังคมเมือง โดยสังเกตได้จากการตั้งชื่อและลักษณะการแต่งกายของตัวละครการ์ตูนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

(ข) ฉากหรือสภาพแวดล้อมในการ์ตูน

ฉากหรือสภาพแวดล้อมในการ์ตูนคอลัมน์ “เดอะ ยับปี” นั้น โดยมากแล้วแบ่งได้เป็น 2 สถานที่คือ ฉากในที่ทำงาน จะพบในภาพการ์ตูนที่เป็นการสนทนากันระหว่างคามินกับวิชัย และฉากภายในบ้าน พบในภาพการ์ตูนที่เป็นการสนทนากันระหว่างคามินกับภรรยา ซึ่งทั้ง 2 ฉากหรือ 2 สภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้ค่อนข้างจะมีความทันสมัยอยู่มาก กล่าวคือ ฉากในที่ทำงาน มักจะมีภาพของโต๊ะ-เก้าอี้ทำงาน เครื่องคอมพิวเตอร์ ชั้นวางหนังสือ-เอกสาร ฯลฯ เป็นองค์ประกอบ (ดังภาคผนวก 5.2) ส่วนฉากภายในบ้าน แบ่งภาพที่น่าเสนอได้เป็น 2 ส่วนคือ ขณะที่ตัวละครการ์ตูนกำลังสนทนากันระหว่างที่นั่งดูโทรทัศน์ ในภาพก็จะประกอบไปด้วยโทรทัศน์ เก้าอี้โซฟา ตู้เก็บหนังสือ เป็นต้น (ดังภาคผนวก 5.3) กับขณะที่ตัวละครการ์ตูนกำลังนั่งสนทนากันบนโต๊ะอาหาร ในภาพก็จะประกอบไปด้วย ถ้วยกาแฟ แก้วน้ำ กาน้ำร้อน

อ่างล้างมือ ตู้ เป็นต้น (ดังภาคผนวก 5.4) นอกจากจากในที่ทำงานและที่บ้าน ซึ่งถือเป็นฉากหรือสภาพแวดล้อมหลักของคอลัมน์การ์ตูนดังกล่าวแล้ว ยังพบว่ามีฉากอื่นๆ อีก แต่มีปริมาณของการนำเสนอที่น้อย เช่น สภาพแวดล้อมบนท้องถนน ซึ่งมีรถยนต์และตึกสูงต่างๆ เป็นองค์ประกอบ ตัวการ์ตูนจะถูกกำหนดให้นั่งสนทนากันอยู่ในรถยนต์ เป็นต้น (ดังภาคผนวก 5.5) ดังกล่าวนี้นี้จะเห็นได้ว่าฉากในการ์ตูน “เดอะ ยับปี้” มีความเป็นสังคมเมืองที่ทันสมัยอยู่มาก อันเป็นข้อแตกต่างกับฉากหรือสภาพแวดล้อมในคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” และ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” อย่างเด่นชัด

(ค) ชื่อคอลัมน์

การใช้ชื่อคอลัมน์ว่า “เดอะ ยับปี้” นั้น เป็นการใช้ชื่อที่เปลี่ยนเสียงมาจากคำอ่านในภาษาอังกฤษคำว่า “THE YUPPY” จึงกล่าวได้ว่าชื่อคอลัมน์มีความเป็นสากล แม้ว่าจะเขียนเป็นตัวหนังสือไทยก็ตาม ซึ่งแตกต่างจากชื่อคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” และ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” อย่างเห็นได้ชัด ทั้งในเรื่องของการใช้ภาษาและวิธีการตั้งชื่อคอลัมน์ ซึ่ง 2 คอลัมน์ดังกล่าวจะนำเอาชื่อของตัวการ์ตูนเอกมาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อคอลัมน์

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการตั้งชื่อและลักษณะการแต่งกายของตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ฉากหรือสภาพแวดล้อมในภาพการ์ตูน ตลอดจนการใช้ชื่อคอลัมน์ จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า “ภาพลักษณ์” ของคอลัมน์ “เดอะ ยับปี้” บ่งบอกถึงความเป็น “สังคมเมือง” ที่มีความทันสมัยและความเป็นสากลประกอบอยู่ในภาพการ์ตูน แตกต่างจากคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” และ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ที่มีภาพลักษณ์ของความเป็นชนบทอยู่ในภาพการ์ตูน ส่วนประเภทของเนื้อหาที่นำเสนอมากที่สุด ในคอลัมน์ “เดอะ ยับปี้” ก็ยังคงเป็น “เนื้อหาทางด้านการเมือง” เหมือนกับ 2 คอลัมน์ที่กล่าวมา แต่มีข้อน่าสังเกตว่าคอลัมน์ “เดอะ ยับปี้” มีการนำเสนอ “เนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ” มากกว่าคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” และ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 7

1.1.4 วิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน

การวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอการ์ตูนการเมือง โดยพิจารณาจากวิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน ของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคนตลอดช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา พบว่า

วิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูนที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดในการถ่ายทอดเนื้อหา คือ การใช้บทสนทนาของตัวการ์ตูน รองลงมาได้แก่ การใช้ข้อความอธิบายประกอบ ส่วนการใช้ภาพการ์ตูนเพียงอย่างเดียวไม่มีข้อความ มีจำนวนน้อยที่สุด

ทั้งนี้ “การใช้บทสนทนาของตัวการ์ตูน” มีคอลัมน์การ์ตูน 3 คอลัมน์ที่มักนำเสนอเนื้อหาด้วยรูปแบบนี้เป็นส่วนมาก คือ คอลัมน์ “เดอะยิปปี” ของ “คามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน จะใช้มากที่สุด โดยเป็นการใช้เพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น รองลงมาได้แก่ คอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ของ “แอ๊ด มติชน” ในหนังสือพิมพ์มติชน และคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ของ “ชัย ราชวัตร” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ตามลำดับ

ในขณะที่อีก 4 คอลัมน์ที่เหลือนำเสนอเนื้อหาด้วย “การใช้ข้อความอธิบายประกอบ” เป็นส่วนมาก โดยคอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “อรุณ” ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ จะใช้มากที่สุด รองลงมาได้แก่ คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “เซีย” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน และคอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “หมื่น” ในหนังสือพิมพ์มติชน ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามมีผู้เขียนการ์ตูนเพียง 2 คนเท่านั้นที่ใช้วิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูนครบทั้ง 4 รูปแบบ คือ “ชัย ราชวัตร” (คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ) และ “แอ๊ด มติชน” (คอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ในหนังสือพิมพ์มติชน) ทั้งนี้วิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 2 คนนี้ใช้น้อยที่สุดก็คือ “การใช้ภาพการ์ตูนเพียงอย่างเดียวไม่มีข้อความ” โดย “ชัย ราชวัตร” นำเสนอเพียง 1 ภาพ (ร้อยละ 2.17) เท่านั้น ดังภาคผนวก 2.1 ซึ่งเป็นภาพการ์ตูนที่เกี่ยวกับกรณีของน.ส.โจแอน มาเซเตอร์ นักศึกษาสาวชาวอังกฤษ ได้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย และจบชีวิตลงด้วยการถูกฆ่าตายโดยพระยอดชัศ เสือผู้ ที่วัดถ้ำเขาปูน จังหวัดกาญจนบุรี เหตุการณ์ดังกล่าวนี้สร้างความสะเทือนใจ

เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากขาดกรคือ พระสงฆ์ และสถานที่ลงมือช่างก็คือภายในวัดนั่นเอง “ชัย ราชวัตร” ได้นำเสนอเหตุการณ์ดังกล่าวออกมาเป็นภาพการ์ตูนที่ไม่มีข้อความใดๆ มีเพียงภาพพระสงฆ์กำลังใช้ไม้ฟาดไปที่ น.ส. โจแอน จนเลือดสาครกระเซ็นไปแปดเปื้อนองค์พระพุทธรูป เป็นการสื่อความหมายหรือถ่ายทอดเนื้อหาผ่านทางภาพการ์ตูนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งแม้ว่าจะไม่มีข้อความอธิบายหรือคำบรรยายใดๆ ในภาพ แต่ผู้อ่านก็สามารถรับรู้ได้ว่าเป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องอะไร อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้อ่านได้เป็นอย่างดีด้วยรายละเอียดของตัวการ์ตูนและความหมายที่แฝงอยู่ในภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพของพระพุทธรูปที่แปดเปื้อนไปด้วยเลือดนั้น สะท้อนให้เห็นผลถึงการกระทำของพระยอดชิต ที่ส่งผลกระทบต่อพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง

ในขณะที่ “แอ๊ด มติชน” ใช้วิธีการนำเสนอเนื้อหาโดย “ใช้ภาพการ์ตูนเพียงอย่างเดียว ไม่มีข้อความ” มีจำนวน 2 ภาพ (ร้อยละ 4.45) ดังภาคผนวก 4.6 เป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาสืบเนื่องมาจากการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล เมื่อวันที่ 18-20 กันยายน 2539 ซึ่งเป็นการอภิปรายที่ฝ่ายค้าน (ภายใต้การนำของนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะผู้นำฝ่ายค้าน) มุ่งอภิปรายนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี เพียงคนเดียวในหลากหลายประเด็นที่ถูกไม่ไว้วางใจ “แอ๊ด มติชน” จึงนำเสนอภาพการ์ตูนที่เกี่ยวกับข่าวดังกล่าวโดยมุ่งไปที่นายบรรหารเป็นการเฉพาะ ในรูปแบบของการใช้ภาพการ์ตูนเพียงอย่างเดียว สื่อความหมายหรือถ่ายทอดเนื้อหาที่ไม่มีข้อความใดๆอธิบายประกอบ โดยวาดเป็นรูปนายบรรหาร 4 รูป แต่ละรูปจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นที่ใบหน้า จนถึงรูปสุดท้ายใบหน้าของนายบรรหารก็แตกละเอียดยับเป็นการสื่อความหมายถึงสภาพของนายบรรหาร ภายหลังจากอภิปรายไม่ไว้วางใจตลอดระยะเวลา 3 วัน ซึ่งเรื่องราวของการอภิปรายไม่ไว้วางใจในครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นประเด็นข่าวใหญ่ที่สุดในช่วงเวลานั้น สื่อมวลชนและประชาชนต่างก็ให้ความสนใจติดตามอย่างใกล้ชิด ดังนั้นเมื่อ “แอ๊ด มติชน” นำเสนอออกมาในรูปแบบของการ์ตูนที่แม้จะสื่อความหมายจากภาพเพียงอย่างเดียว แต่ผู้อ่านก็สามารถเข้าใจได้ อีกทั้งภาพการ์ตูนที่นำเสนอก็สามารถจับกระแสดูความรู้สึกของผู้อ่านที่มีต่อนายบรรหารได้ ภายหลังจากการได้รับฟังข้อมูลการอภิปรายจากฝ่ายค้าน

ตารางที่ 6 แสดงรูปแบบการตั้งการเมือง โดยพิจารณาจากวิธีการนำเสนอข้อความ
ประกอบการ์ตูน

คอลัมน์การ์ตูนการเมือง ของผู้เขียนการ์ตูน ใน น.ส.พ. แต่ละฉบับ	รูปแบบการตั้งการเมือง (พิจารณาจากวิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน)				รวม
	ใช้ทสนทนา ของตัวการ์ตูน	ใช้ข้อความ อธิบายประกอบ	ใช้ทสนทนา ของตัวการ์ตูน ร่วมกับข้อความ	ใช้ภาพการ์ตูน เพียงอย่างเดียว ไม่มีข้อความ	
ไทยรัฐ					
1. เชีย	4 (10.00)	29 (72.50)	7 (17.50)	-	40 (100.00)
2. ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน (ชัย ราชวัตร)	33 (71.74)	7 (15.22)	5 (10.87)	1 (2.17)	46 (100.00)
มติชน					
3. หมั่น	10 (27.78)	14 (38.89)	12 (33.33)	-	36 (100.00)
4. ปลัดเกลี้ยงมาเอง (แอ๊ด มติชน)	36 (80.00)	5 (11.10)	2 (4.45)	2 (4.45)	45 (100.00)
ผู้จัดการรายวัน					
5. เดอะซิปปี (คามิน)	33 (100.00)	-	-	-	33 (100.00)
6. บัญชาและคามิน	12 (27.91)	19 (44.18)	12 (27.91)	-	43 (100.00)
กรุงเทพธุรกิจ					
7. อรุณ	5 (12.82)	29 (74.36)	5 (12.82)	-	39 (100.00)
รวม	133 (47.16)	103 (36.53)	43 (15.25)	3 (1.06)	282 (100.00)

1.2 เนื้อหาการตูนการเมือง

ในการวิเคราะห์เนื้อหาการตูนการเมือง ได้แบ่งการพิจารณาเป็นดังนี้

- 1.2.1 ประเภทเนื้อหาการตูนการเมือง
- 1.2.2 ความถี่ในการนำเสนอเนื้อหาการตูนการเมืองที่เกี่ยวกับหัวหน้าพรรคการเมืองของไทย
- 1.2.3 การนำเสนอประเด็นข่าวในเนื้อหาการตูนการเมืองเปรียบเทียบกับข้อเขียนอื่น

1.2.1 ประเภทเนื้อหาการตูนการเมือง

จากการนับจำนวนชิ้นของภาพการตูนการเมือง เพื่อวิเคราะห์ประเภทเนื้อหาการตูนการเมืองของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคนในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยแต่ละฉบับตลอดช่วงระยะเวลาที่ศึกษา พบว่า

ผู้เขียนการ์ตูนส่วนมากนำเสนอเนื้อหาเพียง 3 ประเภทเท่านั้นคือ การเมือง เศรษฐกิจ และ สังคม โดยเนื้อหาทางการเมืองถูกนำเสนอมากที่สุด มีจำนวนถึง 248 ภาพ (ร้อยละ 87.94) รองลงมาได้แก่ เนื้อหาทางด้านสังคม มีจำนวน 16 ภาพ (ร้อยละ 5.67) และเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ มีจำนวน 15 ภาพ (ร้อยละ 5.32) ตามลำดับ ส่วนเนื้อหาทางด้านวัฒนธรรมและการศึกษา ถูกนำเสนอน้อยที่สุด คือมีจำนวน 1 ภาพ (ร้อยละ 0.36) และเป็นที่น่าสนใจว่าผู้เขียนการ์ตูนทุกคนที่ศึกษาในครั้งนี้ ต่างก็เน้นนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองมากที่สุดเหมือนกัน

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาลงไปในแต่ละคอลัมน์ของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคน ปรากฏผลดังนี้

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “เชียว” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เป็นเพียงคอลัมน์เดียวที่นำเสนอเนื้อหาการตูนครบหมดทั้ง 5 ประเภท โดยนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองมากที่สุด คือมีจำนวน 34 ภาพ (ร้อยละ 85.00) รองลงมาคือ เนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ และ

เนื้อหาทางด้านสังคม มีจำนวน 2 ภาพ (ร้อยละ 5.00) เท่ากัน อันดับสุดท้ายคือ เนื้อหาทางด้านวัฒนธรรมและการศึกษา กับ เนื้อหาทางด้านต่างประเทศ มีจำนวนประเภทละ 1 ภาพ (ร้อยละ 2.50) เท่ากัน

สำหรับเนื้อหาทางด้านวัฒนธรรมและการศึกษาที่นำเสนอเพียงภาพเดียวนั้น เป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียน ซึ่งแต่ละเรื่องต่างก็เป็นประเด็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์มาแล้วทั้งสิ้น ได้แก่ ข่าวของ “น้องอ้อม” ค.ญ.สุพรรณษา เชิดชู เด็กนักเรียนวัย 5 ขวบที่ถูกฆ่าข่มขืนในห้องน้ำของโรงเรียน ข่าวของครูซึ่งเปรียบเสมือนพ่อพิมพ์แม่พิมพ์ของชาติ แต่นายาบำมาขายให้แก่เด็กนักเรียน ข่าวของครูที่ลงโทษนักเรียนด้วยการให้อ้อมจี้หมาแห้ง และครูที่ลงโทษเด็กนักเรียนคนหนึ่งด้วยการให้เพื่อนเรียงคิวเตะปางตาย (ดังภาคผนวก 1.3) ซึ่งการที่ “เชียว” นำเสนอภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเช่นนี้ก็เนื่องมาจากว่าช่วงเวลาดังกล่าวมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนและแวดวงการศึกษาของไทยบ่อยครั้งในลักษณะที่ไม่เหมาะสมจนถึงขั้นน่าสะเทือนใจ จึงได้รวบรวมเรื่องราวเหล่านี้มานำเสนอภายในภาพๆเดียว ที่เป็นเนื้อหาประเภทเดียวกัน

ส่วนภาพการ์ตูนเนื้อหาทางด้านต่างประเทศ ซึ่งนำเสนอเพียง 1 ภาพนั้น ดังภาคผนวก 1.4 เป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประเทศญี่ปุ่น โดยเนื้อหาของการ์ตูนต้องการจะสื่อให้ผู้อ่านได้รู้ว่าอาหารที่ประเทศญี่ปุ่นมีราคาแพง ทั้งนี้การที่ภาพการ์ตูนมีเนื้อหาดังกล่าวก็เนื่องมาจากว่า “เชียว” ผู้เขียนการ์ตูนได้เดินทางไป “งานประชุมการ์ตูนอาเซียน ครั้งที่ 2” ที่ประเทศญี่ปุ่น จึงได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นในแง่มุมต่างๆผ่านทางคอลัมน์การ์ตูนของตนเอง ในลักษณะของการ์ตูนชุดที่เสนอติดต่อกันประมาณ 1 สัปดาห์ (ตั้งแต่วันที่ 28 ส.ค.-3 ก.ย. 2539)

คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ของ “ชัย ราชวัตร” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำเสนอเนื้อหาทางด้านการเมืองมากที่สุด คือมีจำนวน 40 ภาพ (ร้อยละ 86.95) รองลงมาคือ เนื้อหาทางด้านสังคม มีจำนวน 4 ภาพ (ร้อยละ 8.70) อันดับสุดท้ายคือ เนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ มีจำนวน 2 ภาพ (ร้อยละ 4.35) ส่วนเนื้อหาทางด้านวัฒนธรรมและการศึกษา ต่างประเทศ ไม่มีการนำเสนอ ดังตารางที่ 7 จะเห็นได้ว่า “ชัย ราชวัตร” เป็นผู้เขียนการ์ตูนเพียงคนเดียวที่นำเสนอเนื้อหาทางด้านสังคมมากที่สุด ดังภาคผนวก 2.5 เป็นภาพไอ้จ้อยกำลังสนทนากับแม่หอย โดยมีเนื้อหาสำคัญอยู่ที่ปัจจุบันไม่มีพวกขายยาบ้าแล้ว เพราะหันไปยึดอาชีพปล้นธนาคารแทน ซึ่งการที่ผู้เขียนการ์ตูนนำเสนอเนื้อหาออกมาเช่นนี้ก็เนื่องมาจากว่าในช่วงเวลานั้นได้เกิดเหตุการณ์คนร้ายบุกปล้นธนาคารบ่อยครั้งมาก

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “หมื่น” ในหนังสือพิมพ์มติชน นำเสนอเนื้อหาการ์ตูนน้อยที่สุดเพียงแค่ 2 ประเภทเท่านั้น ซึ่งส่วนมากจะเป็นเนื้อหาทางด้านการเมือง มีจำนวน 33 ภาพ (ร้อยละ 91.67) รองลงมาเป็นเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ มีจำนวนเพียง 3 ภาพ (ร้อยละ 8.33) ส่วนเนื้อหาทางด้านสังคม วัฒนธรรมและการศึกษา ต่างประเทศ ไม่มีการนำเสนอ ดังตารางที่ 7 สำหรับเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจที่นำเสนอเพียงเล็กน้อยนั้น ดังภาคผนวก 3.2 เป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกรณีข่าวที่นายวิจิตร สุพินิจ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ถูกกล่าวหาว่ารับหุ้นจากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ นครหลวงเครดิต ซึ่งถือเป็นการกระทำที่ผิดจรรยาบรรณ

คอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ของ “แอ๊ด มติชน” ในหนังสือพิมพ์มติชน นำเสนอเนื้อหาทางด้านการเมืองมากที่สุด คือมีจำนวน 42 ภาพ (ร้อยละ 93.33) รองลงมาคือ เนื้อหาทางด้านสังคม มีจำนวน 2 ภาพ (ร้อยละ 4.45) อันดับสุดท้ายคือ เนื้อหาทางด้านต่างประเทศ มีจำนวน 1 ภาพ (ร้อยละ 2.22) ส่วนเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการศึกษา ไม่มีการนำเสนอ ดังตารางที่ 7 ซึ่งเนื้อหาทางด้านต่างประเทศที่นำเสนอเพียงภาพเดียวนี้ เป็นภาพการ์ตูนที่เกี่ยวข้องกับข่าวการซ้อมรบของประเทศจีนที่บริเวณช่องแคบไต้หวัน โดยเป็นการซ้อมรบที่พุ่งเข้าไปใกล้กับเกาะไต้หวัน ดังภาคผนวก 4.7

คอลัมน์ “เดอะ ырปี” ของ “คามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน นำเสนอเนื้อหาทางด้านการเมืองมากที่สุด คือมีจำนวน 24 ภาพ (ร้อยละ 72.73) รองลงมาคือ เนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ มีจำนวน 6 ภาพ (ร้อยละ 18.18) อันดับสุดท้ายคือ เนื้อหาทางด้านสังคม มีจำนวน 3 ภาพ (ร้อยละ 9.09) ส่วนเนื้อหาทางด้านวัฒนธรรมและการศึกษา ต่างประเทศ ไม่มีการนำเสนอ ดังตารางที่ 7 อย่างไรก็ตามจะสังเกตได้ว่าคอลัมน์ “เดอะ ырปี” เป็นคอลัมน์ที่นำเสนอเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุดเมื่อเทียบกับคอลัมน์การ์ตูนอื่นๆ ทั้งนี้มาจากการที่หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทธุรกิจ การเสนอข่าวสารและบทความมักจะเน้นเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก ซึ่งก็ส่งผลถึงเนื้อหาของการ์ตูนที่ถูกนำเสนอออกมาด้วย ดังภาคผนวก 5.6 เป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับกรณีที่มีข่าวว่านายวิจิตร สุพินิจ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย แต่ได้ไปถือครองหุ้นหรือเล่นหุ้น อันถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง จะเห็นได้ว่าภาพการ์ตูนดังกล่าวนี้มีเนื้อหาที่จัดว่าเป็นเรื่องราวทางเศรษฐกิจ

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน นำเสนอเนื้อหาทางด้านการเมืองมากที่สุด คือมีจำนวน 40 ภาพ (ร้อยละ 93.02) รองลงมาคือ เนื้อหาทางด้านสังคม มีจำนวน 2 ภาพ (ร้อยละ 4.65) อันดับสุดท้ายคือ เนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ มีจำนวน 1 ภาพ (ร้อยละ 2.33) ส่วนเนื้อหาทางด้านวัฒนธรรมและการศึกษา ต่างประเทศ ไม่มีการนำเสนอ ดังตารางที่ 7 เป็นที่น่าสังเกตว่าคอลัมน์การ์ตูนของ “บัญชาและคามิน” นำเสนอเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับคอลัมน์การ์ตูนอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแตกต่างกันอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับคอลัมน์ “เดอะ ยี่ปี่” ซึ่งนำเสนอเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ทั้งๆ ที่การ์ตูนทั้ง 2 คอลัมน์ดังกล่าวนำเสนออยู่ในหนังสือพิมพ์ชื่อฉบับเดียวกันคือ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน อันเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทธุรกิจ

สำหรับภาพการ์ตูนเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจที่ “บัญชาและคามิน” นำเสนอเพียงภาพเดียวนั้น เป็นการเสนอด้วยการใช้ภาพถ่ายของบุคคล 4 คน ที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจและการเงินของประเทศในช่วงเวลาขณะนั้น คือ (เรียงจากซ้ายไปขวา) นายเร็กซ์ มะระกานนท์ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี นายบดี จุณณานนท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และ นายอานวย วีวรรณ รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ พร้อมกับประทับตราคำว่า DOWNGRADE และคำว่า MOODY'S ลงบนภาพของบุคคลทั้ง 4 ดังภาคผนวก 6.4 ซึ่งเนื้อหาของภาพการ์ตูนชิ้นนี้ สืบเนื่องมาจากเมื่อต้นเดือนกันยายน 2539 สถาบันจัดอันดับมูดีส์ อินเวสเตอร์ เซอร์วิส ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นสถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือหรือเครดิตเรตติ้ง ประกาศลดอันดับความน่าเชื่อถือระยะสั้นสำหรับเงินฝากของธนาคารไทย รวมทั้งตราสารระยะสั้นอื่นๆ จากที่ระดับไพรม์ 1 (PRIME-1 หรือ P-1) ลงมาอยู่ที่ระดับไพรม์ 2 (PRIME-2 หรือ P-2) ดังนั้นการสื่อความหมายของภาพการ์ตูนชิ้นนี้จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่า การที่มูดีส์ประกาศลดอันดับความน่าเชื่อถือในเรื่องเกี่ยวกับการเงินการธนาคารของไทย ก็เป็นเสมือนกับการลดคุณค่าหรือลดความน่าเชื่อถือของบุคคลทั้ง 4 ที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “อรุณ” ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ นำเสนอเนื้อหาทางด้านการเมืองมากที่สุด คือมีจำนวน 35 ภาพ (ร้อยละ 89.74) รองลงมาคือ เนื้อหาทางด้านสังคม มีจำนวน 3 ภาพ (ร้อยละ 7.70) อันดับสุดท้ายคือ เนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ มีจำนวน 1 ภาพ (ร้อยละ 2.56) ส่วนเนื้อหาทางด้านวัฒนธรรมและการศึกษา ต่างประเทศ ไม่มีการนำ

เสนอ ดังตารางที่ 7 โดยเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจที่นำเสนอเพียงภาพเดียวนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจของไทยในช่วงรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา ซึ่งราคาสินค้าในท้องตลาดมีราคาแพงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาของอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ ดังภาคผนวก 7.2 เนื้อหากำหนดดังกล่าวสืบเนื่องมาจากการที่นายบรรหารและคณะรัฐมนตรีจำนวนหนึ่ง ได้เดินสายสำรวจราคาสินค้าตามตลาดต่างๆ ในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2539 และพบว่าอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ เช่น เนื้อหมู เนื้อไก่ มีราคาแพงขึ้นจากเดิม ดังนั้นเนื้อหากำหนดที่ “อรุณ” นำเสนอ จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่า นายบรรหารเพียงจะรับรู้ว่าราคาสินค้าขยับตัวสูงขึ้น หลังจากที่ได้ออกสำรวจตลาดด้วยตนเอง

ตารางที่ 7 แสดงประเภทเนื้อหาการดูการเมือง จำแนกตามคอลัมน์ของผู้เขียนการ์ตูน
แต่ละคน

คอลัมน์การ์ตูนการเมือง ของผู้เขียนการ์ตูนใน หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ	ประเภทเนื้อหาการดูการเมือง					รวม
	การเมือง	เศรษฐกิจ	สังคม	วัฒนธรรม และ การศึกษา	ต่างประเทศ	
ไทยรัฐ						
1. เขียว	34 (85.00)	2 (5.00)	2 (5.00)	1 (2.50)	1 (2.50)	40 (100.00)
2. ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน (ชัย ราชวัตร)	40 (86.95)	2 (4.35)	4 (8.70)	-	-	46 (100.00)
มติชน						
3. หมิ่น	33 (91.67)	3 (8.33)	-	-	-	36 (100.00)
4. ปลัดเกลี้ยงมาเอง (แอ็ค มติชน)	42 (93.33)	-	2 (4.45)	-	1 (2.22)	45 (100.00)
ผู้จัดการรายวัน						
5. เดอะ ไซปรี (คามิน)	24 (72.73)	6 (18.18)	3 (9.09)	-	-	33 (100.00)
6. บัญชาและคามิน	40 (93.02)	1 (2.33)	2 (4.65)	-	-	43 (100.00)
กรุงเทพธุรกิจ						
7. อรุณ	35 (89.74)	1 (2.56)	3 (7.70)	-	-	39 (100.00)
รวม	248 (87.94)	15 (5.32)	16 (5.67)	1 (0.36)	2 (0.71)	282 (100.00)

1.2.2 ความดีในการนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองที่เกี่ยวกับหัวหน้าพรรคการเมือง ของไทย

จากการนับจำนวนชิ้นของภาพการ์ตูนการเมือง เพื่อนับความดีในการนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองที่เกี่ยวกับหัวหน้าพรรคการเมือง ของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคนตลอดช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา พบว่า

หัวหน้าพรรคการเมืองของไทยที่มีความดีในการถูกนำเสนอทางเนื้อหาการ์ตูนการเมืองมากที่สุดคือ นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย โดยมีความดีจำนวน 109 ครั้ง รองลงมาได้แก่ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ มีความดีในการถูกนำเสนอจำนวน 41 ครั้ง และ นายสมักร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย มีความดีในการถูกนำเสนอจำนวน 32 ครั้ง ตามลำดับ ดังตารางที่ 8 จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 อันดับนี้ล้วนเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในฝ่ายของรัฐบาลทั้งสิ้น

นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบที่สำคัญอื่นๆร่วมด้วย กล่าวคือ นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย มีความดีในการถูกนำเสนอมากที่สุดนั้นก็เนื่องมาจาก ในปี 2539 เป็นช่วงเวลาที่นายบรรหาร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งเปรียบเสมือนผู้นำประเทศนั่นเอง ขณะที่ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี อีกทั้งพรรคความหวังใหม่ก็เป็นพรรคการเมืองใหญ่ที่มีคะแนนเสียงมากเป็นอันดับ 2 ในบรรดาพรรคร่วมรัฐบาล ทำให้ พล.อ.ชวลิต ค่อนข้างจะมีบทบาทเป็นอย่างมากในขณะที่อยู่ร่วมรัฐบาล ส่วน นายสมักร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย แม้จะเป็นพรรคที่มีคะแนนเสียงไม่มากนักเมื่อเทียบกับพรรคอื่นๆที่ร่วมรัฐบาลด้วยกัน แต่บทบาทของนายสมักรในฐานะพันธมิตรร่วมรัฐบาลก็โดดเด่นเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการทำหน้าที่ปกป้องนายบรรหารและรักษาเสถียรภาพรัฐบาล รวมถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวของนายสมักรในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนต่อประเด็นปัญหาต่างๆ

ดังนั้นจากการที่หัวหน้าพรรคการเมืองทั้ง 3 ท่านที่กล่าวมานี้เป็นพรรคร่วมรัฐบาล รวมถึงการดำรงตำแหน่งในการบริหารประเทศและมีบทบาททางการเมืองตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เป็นผลทำให้ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนในการที่จะนำเสนอเรื่องราวข่าวสาร ตลอดจนการวิพากษ์วิจารณ์ในแง่มุมต่างๆ ของการปฏิบัติหน้าที่และการแสดงบทบาททางการเมือง อันถือเป็นหน้าที่หลักของสื่อมวลชน ซึ่งก็รวมถึงผู้เขียนการ์ตูนการเมืองด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาในซีกของฝ่ายค้านจะเห็นได้ว่า นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ มีความดีในการถูกนำเสนอทางเนื้อหาการรณรงค์การเมืองมากที่สุด เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่มีคะแนนเสียงมากเป็นอันดับ 1 เมื่อเทียบกับพรรคการเมืองอื่นในซีกฝ่ายค้าน ทำให้ นายชวนดำรงตำแหน่งผู้นำฝ่ายค้านในช่วงเวลาขณะนั้น ซึ่งมีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ดังนั้นสื่อมวลชนจึงย่อมสนใจบทบาทและการทำงานของผู้นำฝ่ายค้าน ซึ่งก็รวมถึงผู้เขียนการรณรงค์การเมืองในฐานะของสื่อมวลชนก็ย่อมที่จะต้องนำเสนอด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากการจัดอันดับโดยรวมแล้วพบว่า นายชวน หลีกภัย มีความดีในการถูกนำเสนอทางเนื้อหาการรณรงค์การเมืองมากเป็นอันดับที่ 5 โดย 4 อันดับแรกเป็นของหัวหน้าพรรคการเมืองในฝ่ายรัฐบาลทั้งสิ้น แสดงให้เห็นถึงวิถีทางการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนที่จะให้ความสำคัญหรือความสนใจต่อการทำงานตลอดจนพฤติกรรมของหัวหน้าพรรคการเมืองในฝ่ายรัฐบาลซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารประเทศ มากกว่าหัวหน้าพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่มีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของผู้นำประเทศย่อมจะมีความสำคัญมากที่สุดในทัศนะของสื่อมวลชน ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้เขียนการรณรงค์ทั้ง 7 คน ได้นำเสนอเนื้อหาการรณรงค์การเมืองที่เกี่ยวกับนายบรรหาร ศิลปอาชา มากกว่าหัวหน้าพรรคการเมืองทุกคน

อนึ่งการแบ่งขั้วทางการเมืองของบรรดาพรรคการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านที่ปรากฏดังตารางที่ 8 นั้น ได้สิ้นสุดลงหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเวลาต่อมาเมื่อผลการเลือกตั้งปรากฏออกมาว่าพรรคความหวังใหม่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดหรือมีจำนวน ส.ส. ที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามามากที่สุดนั่นเอง จึงได้มีการรวบรวมพรรคการเมืองเพื่อจัดตั้งรัฐบาลใหม่ และ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ก็ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อจากนายบรรหาร ศิลปอาชา

1.2.3 การนำเสนอประเด็นข่าวในเนื้อหาการตูนการเมืองเปรียบเทียบกับข้อเขียนสั้น

ในการวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาการตูนในประเด็นข่าวต่าง ๆ นั้น นอกจากจะเป็นการวิเคราะห์ภาพการตูนการเมืองที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นข่าวที่จะศึกษาแล้ว ยังวิเคราะห์เชื่อมโยงไปถึงพาดหัวข่าว บทบรรณาธิการ บทความและบทวิเคราะห์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประเด็นข่าวนั้นๆ ด้วย เพื่อเป็นการเปรียบเทียบวิธีการนำเสนอเนื้อหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เสนอในการตูนการเมืองกับเสนอในข้อเขียนรูปแบบอื่น ๆ นั้นว่า มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

สำหรับประเด็นข่าวหรือกรณีศึกษาที่นำมาวิเคราะห์ คือ การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8-10 พ.ค. 2539

กรณีศึกษา : การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล เมื่อวันที่ 8-10 พ.ค. 2539

ปี 2539 ในช่วงรัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ถูกฝ่ายค้านภายใต้การนำของนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ 2 ครั้ง โดยในครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 8-10 พ.ค. 2539 เป็นการขออภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี 10 คน ซึ่งในการอภิปรายครั้งนี้สามารถสรุปเหตุการณ์ที่สำคัญได้ 2 ประการ คือ

1. รัฐมนตรีที่ถูกฝ่ายค้านอภิปรายอย่างหนักหน่วงและรุนแรงมากที่สุด คือ นายสุชาติ ตันเจริญ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ด้วยข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการไปกว้านซื้อที่ดินในจังหวัดหนองคาย แล้วนำมาออกเอกสารสิทธิ์อย่างไม่ถูกต้อง ทั้งยังไปทับที่ดินทำกินของราษฎรในพื้นที่และที่ดินสาธารณะ เพื่อนำมาเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยกรรม โดยตีราคาเกินกว่าความเป็นจริงหลายเท่า จากนั้นนำเงินกู้ออกไปเทกโอเวอร์บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ฯ แล้วขายหุ้นทำกำไรเป็นทอดๆ รวมทั้งข้อกล่าวหาเรื่องการสูบเกาะเสม็ด จังหวัดชุมพร
2. เหตุการณ์ที่สำคัญที่สุดของการอภิปรายครั้งนี้คือ การที่ฝ่ายรัฐบาลชิงปิดสภาก่อน เมื่อค่ำวันที่ 10 พ.ค. 2539 ทั้งที่ฝ่ายค้านยังอภิปรายรัฐมนตรีไม่ครบตามที่กำหนดไว้ โดยยังเหลือรัฐมนตรีอีก 3 คนที่ยังไม่ถูกอภิปราย และ 1 ในจำนวนนั้นก็มีนายบรรหาร ศิลปอาชา รวมอยู่ด้วย จนทำให้เกิดข้อครหาว่านายบรรหารชิงปิดสภาก่อนเพื่อหนีการอภิปรายไม่ไว้วางใจ

จากการสำรวจภาพการ์ตูนการเมืองทั้ง 7 คอลัมน์ รวมทั้งพาดหัวข่าว บทบรรณาธิการ บทความและบทวิเคราะห์ (ที่มีใช้คอลัมน์ประจำ) ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ ที่มีเนื้อหา เกี่ยวข้องกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจ เมื่อวันที่ 8-10 พ.ค. 2539 โดยเริ่มสำรวจตั้งแต่วันเริ่มต้น ของการอภิปราย (8 พ.ค. 2539) ปรากฏผลดังนี้

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

- ภาพการ์ตูน

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “เชียว” นำเสนอภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปราย ไม่ไว้วางใจรัฐบาล (8 - 10 พ.ค. 2539) จำนวน 7 ภาพ จากการวิเคราะห์ภาพการ์ตูนเหล่านี้ พบว่า เนื้อหาของการ์ตูนจะพุ่งเป้าประสงค์ไปที่ “ตัวบุคคล” เป็นหลัก อันได้แก่ นายบรรหาร ศิลปอาชา และ นายสุชาติ ตันเจริญ ดังภาคผนวก 1.5 “เชียว” ได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อ นายสุชาติซึ่งเป็นผู้ที่ถูกอภิปรายอย่างหนักหน่วงและรุนแรงที่สุด ด้วยข้อกล่าวหาฉ้อฉลคดโกง ประเทศชาติว่า เป็นบุคคลอันไร้ซึ่งศักดิ์ศรี เพราะได้กระทำการ “โกงแผ่นดิน” ส่วนนายบรรหาร ที่ชิงปิดสภาเพื่อหนีการอภิปรายฝ่ายค้านนั้น ก็เปรียบว่าเป็นคนขี้ขลาดตาขาว หรือการแสดงความ เห็นว่านายบรรหารได้ทำสิ่งที่น่าละอายและถือได้ว่าเป็นการ “ล้มละลายทางการเมือง” ดัง ภาคผนวก 1.6

สำหรับคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับหุงหมาเมิน” ของ “ชัย ราชวัตร” นำเสนอภาพการ์ตูนที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจในครั้งนี้จำนวน 8 ภาพ เนื้อหาของการ์ตูนจะมุ่งเน้นไปที่ ตัวบุคคลเช่นเดียวกับการ์ตูนของ “เชียว” แต่ “ชัย ราชวัตร” จะนำเสนอภาพการ์ตูนที่เกี่ยวข้อง กับนายบรรหารเป็นหลัก โดยได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการหนีอภิปรายของนายบรรหารผ่าน ทางภาพการ์ตูนว่า เป็นการอำยิระบอบประชาธิปไตย ซึ่ง “ชัย ราชวัตร” ได้นำไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์เมื่อพฤษภาคม 2535 ดังภาคผนวก 2.6 หรือเปรียบเทียบการกระทำของนายบรรหาร กับความหนาของกระเบื้อง ซึ่งก็น่าจะหมายถึง ความไม่รู้จักละอายต่อการกระทำของตนเอง ดังภาคผนวก 2.3 โดยคำว่า “คนแคะใส่เสื้อครู” หมายถึง นายบรรหาร อนึ่ง เป็นที่ น่าสังเกตว่าเนื้อหาของการ์ตูนภาพนี้อิงอยู่กับโฆษณาสินค้าชนิดหนึ่งทางโทรทัศน์ นั่นคือ โฆษณา ของกระเบื้องตราช้าง

อย่างไรก็ตาม “ชัย ราชวัตร” ก็ได้นำเสนอการดูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับนายสุชาติ I ภาพ โดยมีความคิดเห็นว่า ยิ่งนายสุชาติพยายามจะแก้ตัวจากข้อกล่าวหาของฝ่ายค้านมากเท่าไร ก็จะต้องถูกมองในทางที่ไม่ดีมากขึ้นเท่านั้น ดังภาคผนวก 2.7

ข้อเขียนอื่น

- พาดหัวข่าวประจำวัน

การพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในช่วงของการอภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งนี้ ส่วนมากจะเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนายสุชาติ ดันเจริญ แต่หลังจากเหตุการณ์ซึ่งปิดสภาเมื่อค่ำวันที่ 10 พ.ค. 2539 การพาดหัวข่าวนำประจำวันของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับเช้าวันเสาร์ที่ 11 พ.ค. 2539 ก็ได้มุ่งประเด็นไปที่การหนีอภิปรายของนายบรรหาร ดังตัวอย่าง

- สับและแก๊ง 16 / อัดตีกร่าง / ปล้นชาติ / “บีบีซี” เจออ่วม (9 พ.ค. 2539)
- ชาติไทย / ชิดเส้นตายตีออก / ใน 3 วัน (12 พ.ค. 2539)
- เต็งว่าวุ่น / เครียด / จัดการ “ตีกร่าง” / กระแสกดดันโหม (13 พ.ค. 2539)
- อภัยศ / ปิดสภานี้ (11 พ.ค. 2539)

- บทบรรณาธิการ

หลังจากเหตุการณ์ที่ฝ่ายรัฐบาลซึ่งปิดสภาเพื่อหนีอภิปราย เมื่อคราวถูกเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ การนำเสนอบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในเรื่องนี้ ส่วนมากจะกล่าวถึงรัฐบาลโดยรวม มากกว่าที่จะเป็นการพุ่งเป้าประสงคไปที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ ดังตัวอย่าง

ชื่อเรื่อง : รัฐบาลยังมีเกียรติ ? (13 พ.ค. 2539)

ประเด็นเนื้อหา : การที่นายกรัฐมนตรี (นายบรรหาร) ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยลุกขึ้นมาชี้แจงต่างๆที่ฝ่ายค้านยังไม่ได้อภิปรายถึง เห็นได้ชัดว่าเป็นการชิงหนีการอภิปราย อีกทั้งรัฐบาลบาลยังได้ทำลายระบอบประชาธิปไตยด้วยการใช้เสียงข้างมากปิด

ประชุมสภาหนึ่การตรวจสอบจากผู้แทนปวงชนชาวไทย ในตอนท้ายบทบรรณาธิการได้ตั้งคำถามทิ้งท้ายว่า “รัฐบาลมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมที่จะบริหารราชการแผ่นดินต่อไปหรือไม่”

ชื่อเรื่อง : ทพระราชเสียงข้างมาก (14 พ.ค. 2539)

ประเด็นเนื้อหา : การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล จะลงมติเป็นรายบุคคล โดยใช้วาระญาคัดตติสึนเป็นรายๆ ไป จะหลั้บหลั้บตายกมือให้รัฐมนตรีไม่ได้เด็ดขาด เพราะจะเสียหายต่อประเทศชาติและประชาชน แม้ว่าประชาธิปไตยจะตัดสึนกันด้วยเสียงข้างมาก แต่ต้องมิให้พวกมากลากไป มิฉะนั้นจะเป็นระบอบการปกครองที่เรียกว่า “พระราชเสียงข้างมาก”

- บทความ บทวิเคราะห์

ภายหลังการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลสิ้นสุดลง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้นำเสนอบทวิเคราะห์ 2 ชิ้น โดยมีประเด็นเนื้อหามุ่งไปที่การเรียกร้องให้นายบรรหารพลด นายสุชาติ ตันเจริญ ออกจากการเป็นรัฐมนตรี ดังนี้

บทวิเคราะห์เรื่อง : ปลด “ตีกร่าง” ก่อนรัฐบาลพัง (13 พ.ค. 2539)

ประเด็นเนื้อหา : เป็นการวิเคราะห์ว่านายบรรหารควรจะปลดนายสุชาติออก เพราะกระแสสังคมได้ก่อประชามติขึ้นมาแล้ว และยังเป็นสัญญาสุภาพบุรุษที่ให้ไว้กับพรรคพลังธรรมเอาไว้ตั้งแต่ก่อนการโหวต เพราะไม่เช่นนั้นพรรคพลังธรรมอาจจะไม่แ่่งดออกเสียง แต่อาจถอนตัวจากรัฐบาลและยกมือไม่ไว้วางใจ

บทวิเคราะห์เรื่อง : ปลด.....ยุ่ง ไม่ปลด.....พัง (19 พ.ค. 2539)

ประเด็นเนื้อหา : วิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองที่กำลังบีบรัดนายบรรหารในกรณีของนายสุชาติ ก่อนที่บทวิเคราะห์นี้จะพินธลงไปว่า “วันนี้ นายบรรหารยังได้รับโอกาสสุดท้ายที่จะแก้ตัวอยู่ นั่นคือการตัดสึนใจปลดนายสุชาติ ตันเจริญ ออกไป ถ้านายบรรหารไม่ทำ เราขอบอกว่า อนาคตทางการเมืองของนายบรรหารจะสิ้นสุดจบลงแ่่นี”

เปรียบเทียบการ์ตูนการเมืองกับข้อเขียนอื่น

ภาพการ์ตูนของ “เชีย” ที่มีเนื้อหาประณามนายสุชาติ ดันเจริญ ว่าเป็นบุคคลไร้ศักดิ์ศรี เพราะได้กระทำการโกงแผ่นดิน (ภาคผนวก 1.5) และภาพการ์ตูนที่เกี่ยวข้องกับนายบรรหาร ศิลปอาชา ในกรณีซึ่งปิดสภาเพื่อหนีการอภิปราย ซึ่งถือว่า “ล้มละลายทางการเมือง” (ภาคผนวก 1.6) ทั้ง 2 ภาพนี้มีความแตกต่างจากบทบรรณาธิการและบทวิเคราะห์ โดยบทบรรณาธิการมุ่งประเด็นไปที่ความคิดของกลุ่มบุคคล คือ คณะรัฐบาล ขณะที่การ์ตูนจะมุ่งประเด็นไปที่ความคิดของตัวบุคคล ส่วนบทวิเคราะห์จะเป็นการเรียกร้องออกมาอย่างชัดเจนให้นายบรรหารปลดนายสุชาติออกจากความเป็นรัฐมนตรี โดยจะให้รายละเอียดของข้อมูลในเชิงลึกได้มากกว่าการ์ตูน เพราะมีการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองและมีเหตุผลมาเป็นข้อสนับสนุน แต่การ์ตูนเป็นแค่เพียงการประณามหรือตำหนิเท่านั้น และเมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับพาดหัวข่าวประจำวัน ภาพการ์ตูนที่เกี่ยวกับนายสุชาติจะแตกต่างกับพาดหัวข่าวในเรื่องของแง่มุมที่นำเสนอ โดย “เชีย” นำเสนอเป็นการ์ตูนในลักษณะของการกล่าวประณามการกระทำของนายสุชาติ ขณะที่พาดหัวข่าวนำเสนอในเรื่องของกระแสกดดันเรียกร้องให้นายสุชาติพ้นจากตำแหน่ง ส่วนภาพการ์ตูนที่เกี่ยวกับนายบรรหารแตกต่างกับพาดหัวข่าว (11 พ.ค. 2539) ในเรื่องของ “การใช้ภาษา” โดยพาดหัวข่าวจะใช้ภาษาที่รุนแรงกว่าคือใช้คำว่า “อภัยศ” ในขณะที่ “เชีย” ใช้ภาษาที่เบาและสละสลวยกว่าคือ “ล้มละลายทางการเมือง”

ภาพการ์ตูนของ “ชัย ราชวัตร” ที่แสดงความคิดเห็นต่อนายสุชาติ ดันเจริญ ในทำนองว่า ยิ่งแก้ตัวมากเท่าไรก็จะยิ่งถูกมองในทางที่ไม่ดีมากขึ้น (ภาคผนวก 2.7) และภาพการ์ตูนที่แสดงความคิดเห็นต่อการกระทำของนายบรรหาร ศิลปอาชา ว่าเป็นการย่ำยีระบอบประชาธิปไตย (ภาคผนวก 2.6) และไม่รู้จักละอายต่อการกระทำของตนเอง (ภาคผนวก 2.3) นั้น ทั้ง 3 ภาพจะแตกต่างกับบทบรรณาธิการและบทวิเคราะห์ ในลักษณะที่คล้ายๆกับการเปรียบเทียบในส่วนที่เป็นการ์ตูนของ “เชีย” โดยเนื้อหาของบทบรรณาธิการจะเป็นประเด็นเกี่ยวกับความคิดของคณะรัฐบาลและผลเสียต่อส่วนรวม แต่การ์ตูนจะเน้นความผิดไปที่ตัวบุคคล คือ นายสุชาติ และนายบรรหาร ส่วนบทวิเคราะห์จะอธิบายรายละเอียดต่างๆในเชิงลึกได้มากกว่าการ์ตูน และแสดงเจตนาารมณ์ออกมาอย่างชัดเจนให้ปลดนายสุชาติ ขณะที่การ์ตูนมีเนื้อหาที่เป็นการประณามหรือตำหนิติเตียน และเมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับพาดหัวข่าวประจำวัน ภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายสุชาติจะแตกต่างกับพาดหัวข่าวในเรื่องของลักษณะการนำเสนอ ซึ่งพาดหัวข่าวจะ

เครื่องเครียดและมีความจริงจังกว่าการ์ตูนที่ช่วยให้ผู้อ่านผ่อนคลาย ส่วนภาพการ์ตูนที่เกี่ยวกับ นายบรรหารก็จะแตกต่างจากพาดหัวข่าวในเรื่องของลักษณะการนำเสนอเช่นกัน โดยพาดหัวข่าว (11 พ.ค. 2539) จะใช้ภาษาตรงไปตรงมา รุนแรง คือใช้คำว่า “อภัยศ” แต่การ์ตูนจะใช้วิธีการเปรียบเทียบเพื่อสื่อความหมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาพการ์ตูนเปรียบเทียบระหว่าง 2 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬปี 2535” กับเหตุการณ์ที่นายบรรหารซึ่งปิดสภาหนีอภิปรายเมื่อคืนวันที่ 10 พ.ค. 2539 (ภาคผนวก 2.6) และการเปรียบเทียบด้วยการใช้ “บทสนทนา” ของตัวการ์ตูน โดยนำการกระทำของนายบรรหารไปเปรียบเทียบกับความหนาของกระเบื้อง (ภาคผนวก 2.3)

หนังสือพิมพ์มติชน

- ภาพการ์ตูน

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “หมิ่น” นำเสนอภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล (8 - 10 พ.ค. 2539) จำนวน 4 ภาพ จากการวิเคราะห์ภาพการ์ตูนพบว่า เนื้อหาของการ์ตูนมิได้มุ่งเน้นไปที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่ “หมิ่น” ได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการอภิปรายที่เป็นมุมมองในแบบ “ภาพรวม” ในเชิง “ระบบหรือโครงสร้าง” ดังภาคผนวก 3.3 “หมิ่น” มีความคิดเห็นว่า แม้พรรคร่วมรัฐบาลจะอาศัยเสียงข้างมากหรือที่เรียกว่า “พวกมากลากไป” ยกมือไว้วางใจให้กับรัฐมนตรีบางคนที่มีพฤติกรรมฉ้อฉลหรือไม่เหมาะสมที่จะบริหารราชการแผ่นดิน แต่ก็ไม้อ่างที่จะปกปิดความฉาวโฉ่เหล่านั้น ไม่ให้สาธารณชนรับรู้ได้ จะเห็นได้ว่าภาพการ์ตูนดังกล่าวเป็นมุมมองของผู้เขียนการ์ตูนในลักษณะที่เป็น “ภาพรวม” โดยใช้คำว่า “รมต.หมิ่น” แทนที่จะระบุชื่อหรือวาดเป็นรูปรัฐมนตรี หรือภาคผนวก 3.4 เป็นภาพการ์ตูนที่นำเสนอหลังจากเกิดเหตุการณ์ซึ่งปิดสภาหนีอภิปรายไม่ไว้วางใจและการยกมือลงมติของพรรค ส.ส.ร่วมรัฐบาล ซึ่ง “หมิ่น” ได้แสดงมุมมองต่อเหตุการณ์ดังกล่าวในเชิง “ระบบหรือโครงสร้าง” ว่าเป็น “รัฐสภาในระบอบเผด็จการ”

ส่วนคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ของ “แอ๊ด มติชน” นำเสนอภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจ (8 - 10 พ.ค. 2539) จำนวน 7 ภาพ จากการวิเคราะห์ภาพการ์ตูนพบว่า เนื้อหาของการ์ตูนส่วนมากจะเป็นการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อ “บุคคล” หรือมุ่งเน้นไปที่ “ตัวบุคคล” นั้นเอง โดยมุ่งแสดงความคิดเห็นไปที่การซึ่งปิดสภาหนีอภิปรายไม่ไว้วางใจของนายบรรหารเป็นหลัก ดังภาคผนวก 4.8 และ 4.9 ซึ่งการ์ตูนทั้ง 2 ภาพนี้มีข้อสังเกตที่เหมือนกันคือ การแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนการ์ตูนต่อเหตุการณ์ดังกล่าวจะสื่อความหมายอย่างตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม ไม่นำบุคคลหรือเหตุการณ์ไปเปรียบเทียบกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อีกทั้งการใช้ภาษาในการ์ตูนเพื่อสื่อแสดงความคิดเห็นหรือมุมมองของผู้เขียนการ์ตูนต่อการที่นายบรรหารหนีอภิปรายนั้น ก็ค่อนข้างจะรุนแรง เช่น ใช้คำว่าหน้าด้าน , บัดซบ , อพยศ เป็นต้น ดังนั้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า มุมมองของ “แอ๊ด มติชน” ที่มีต่อการหนีอภิปรายของนายบรรหารซึ่งถูกถ่ายทอดผ่านทางภาพการ์ตูนนั้น จะสื่อความหมายอย่างตรงไปตรงมาและมีการใช้ภาษาที่ค่อนข้างรุนแรง

ข้อเขียนอื่น

- พาดหัวข่าวประจำวัน

การพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์มติชนในช่วงของการอภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งนี้ ส่วนมากจะพาดหัวข่าวในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนายสุชาติ ตันเจริญ แต่หลังจากเหตุการณ์ซึ่งปิดสภาเมื่อค่ำวันที่ 10 พ.ค. 2539 การพาดหัวข่าวนำประจำวันของหนังสือพิมพ์มติชนฉบับเช้าวันเสาร์ที่ 11 พ.ค. 2539 ก็ได้มุ่งประเด็นไปที่นายบรรหารโดยตรง ดังตัวอย่าง

- ฝ่ายค้านถล่มสะใจ / ฟัง “สุชาติ” จมสภา / บุญชูตอก “เนวิน” หงาย
(9 พ.ค. 2539)

- ส.ส.รัฐบาลรุมเจี้ย “ตี” พันมท.2 / ทักษิณล้อบี้ “จีว” หาทางเชือด
(10 พ.ค. 2539)

- “โพลพลังธรรม” ขับสุชาติ / ส.ส.รวมตัวเฉดพัน กรม.
(11 พ.ค. 2539)

- ให้ “ตี” พิจารณาตัวเองใน 3 วัน / ควม.บีบ “เต็ง” ปลด “ดร.สุ”
(12 พ.ค. 2539)

- “บรรหาร” ปอดแหก / เล่นสกปรกชิงปิดสภา / ชาวบ้านโทร.สวดยับเผด็จการรัฐสภา
(11 พ.ค. 2539)

- บทบรรณาธิการ

ในช่วงเวลาของการอภิปรายไม่ไว้วางใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังเหตุการณ์ซึ่งปิดสภาหนีอภิปรายของฝ่ายรัฐบาลเมื่อค่ำวันที่ 10 พ.ค. 2539 การนำเสนอ บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์มติชนในเรื่องนี้ ส่วนมากแล้วจะเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนายบรรหาร ดังตัวอย่าง

ชื่อเรื่อง . : สัจจะ เวลา ประชาชน (13 พ.ศ. 2539)

ประเด็นเนื้อหา : การที่ฝ่ายรัฐบาลซึ่งปิดอภิปรายโดยให้เหตุผลว่าฝ่ายค้านผิดสัจจะในการรักษาเวลานั้น เป็นเหตุผลที่ถูกสติปัญญาประชาชน เพราะเงื่อนไขเวลาเป็นเพียงประเด็นรองหัวใจสำคัญอยู่ที่ การอภิปรายไม่ไว้วางใจจะต้องดำเนินไปจนสิ้นสุด นอกจากนี้ในขั้นตอนของการยกมือลงมติ ฝ่ายรัฐบาลก็ตบหน้าประชาชนซ้ำเข้าไปอีก โดยการยกมือไว้วางใจรัฐมนตรีอีก 3 คน ทั้งๆที่ยังไม่ถูกอภิปราย

ชื่อเรื่อง : ฟังประชาชนบ้าง (14 พ.ศ. 2539)

ประเด็นเนื้อหา : ภายหลังจากการอภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งนี้ได้เกิดเสียงสะท้อนของประชาชนผ่านทางสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ในลักษณะของความไม่เชื่อถือในระบอบรัฐสภา ดังนั้น นายบรรหาร ศิลปอาชา ในฐานะหัวหน้ารัฐบาลจะต้องแก้ไขและกอบกู้ความศรัทธาของประชาชนต่อระบบรัฐสภาให้กลับคืนมาด้วยการสร้างความถูกต้องสนองความต้องการและเสียงเรียกร้องของประชาชน

ชื่อเรื่อง : บรรหารอย่าลอยตัว (15 พ.ศ. 2539)

ประเด็นเนื้อหา : เหตุการณ์ซึ่งปิดสภาเกิดจากพฤติกรรมของนายบรรหารและพรรคพวกใช้เล่ห์เพทุบายด้วยการอาศัยเสียงข้างมากปิดประชุมสภา ดังนั้นการตัดสินใจใดๆในทางการเมืองของนายบรรหารจะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นและความรู้สึกของสาธารณชน และไม่ว่าจะตัดสินใจอย่างไรก็มิอาจลอยตัวหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นไปได้

- บทความ บทวิเคราะห์

การนำเสนอข้อเขียนจำพวกบทความของหนังสือพิมพ์มติชน ที่เกี่ยวกับเรื่องการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา (8-10 พ.ศ. 2539) โดยเริ่มพิจารณาจากบทความที่นำเสนอตั้งแต่วันแรกของการอภิปราย คือ วันพุธที่ 8 พ.ศ. 2539 เป็นต้นไป พบว่าสามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. เป็นข้อเขียนในลักษณะของ “บทความ” โดยเนื้อหาจะเป็นการว่ากล่าวคำหยาบคายติเตียนเรียกร้อง ต่อนายบรรหารและพรรคร่วมรัฐบาล ดังตัวอย่าง

บทความเรื่อง : อย่าพายเรือให้โจรนั่ง (11 พ.ศ. 2539)

ประเด็นเนื้อหา : เรียกร้องให้ส.ส.พรรคร่วมรัฐบาลใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจยกมือหรือไม่ยกมือไว้วางใจ โดยยึดถือความถูกต้องและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก อย่าปฏิบัติแบบพวกมากลากไป ซึ่งจะเป็นเสมือน “พายเรือให้โจรนั่ง” และนายบริหารต้องกล้าขจัดนักการเมืองที่ฉ้อฉลออกไป เพื่อรักษาสถาบันการเมืองโดยรวม

บทความเรื่อง : เผด็จการรัฐสภา “ทรราชเสียงข้างมาก” (12 พ.ศ. 2539)

ประเด็นเนื้อหา : คำพิพากษาของนายบริหารว่าเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตย และยังได้คาดการณ์ล่วงหน้าถึงการลงมติของส.ส.พรรคร่วมรัฐบาลว่าจะต้องออกมาในลักษณะของพวกมากลากไป หรือที่เรียกว่า “เผด็จการทางรัฐสภา” อย่างแน่นอน

2. เป็นข้อเขียนในลักษณะของ “บทวิเคราะห์” โดยเนื้อหาจะเป็นการอธิบายหรือวิเคราะห์เหตุการณ์อย่างละเอียด เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ตลอดจนเหตุการณ์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงที่มาที่ไปหรือเหตุที่ทำให้เกิดผลอย่างละเอียดถี่ถ้วนทุกแง่มุมดังตัวอย่าง

บทวิเคราะห์เรื่อง : พลังกรรมฝั่ง “สุชาติ ตันเจริญ” กลางสภา

ชนวนถล่มรัฐบาล “ตาขาว” (12 พ.ศ. 2539)

ประเด็นเนื้อหา : วิเคราะห์ถึงเหตุผลที่ทำให้พรรคพลังกรรมตัดสินใจออกเสียงให้กับนายสุชาติ ตันเจริญ และตรงจุดนี้เองอาจนำไปสู่การล่มสลายของรัฐบาลนายบริหารได้ โดยบทวิเคราะห์นี้ได้พยายามอธิบายถึงเครือข่ายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และระดับพรรคการเมืองที่อยู่ร่วมกันในรัฐบาลของนายบริหาร อันเป็นบ่อเกิดแห่งความร้ายฉานจนถึงขั้นอาจทำให้รัฐบาลล้มได้

บทวิเคราะห์เรื่อง : รัฐนาวา “บรรหาร” ล่ม “กัปตัน” ต่อมตาขาวประาะบาง

พลิกเกมเป็นรอง (13 พ.ศ. 2539)

ประเด็นเนื้อหา : เป็นการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของนายบริหารตั้งแต่วันเริ่มเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งภาพลักษณ์ของนายบริหารค่อยๆดีขึ้นเป็นลำดับ จนประชาชนเริ่มให้โอกาสและยอมรับได้ แต่แล้วทุกอย่างก็กลับตาลปัตรเมื่อนายบริหารชิงปิดสภา ภาพลักษณ์ดิคลับในสายตาประชาชน อีกทั้งสถานการณ์ทางการเมืองก็ตกเป็นรองแทบทุกด้าน

เปรียบเทียบการ์ตูนการเมืองกับข้อเขียนอื่น

ภาพการ์ตูนของ “หมิ่น” ทั้ง 2 ภาพตัวอย่างมิได้มุ่งเน้นไปที่ตัวบุคคลเลย แต่จะมีเนื้อหาที่เป็นมุมมองในภาพรวม ไม่ระบุหรือเจาะจงไปที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง สังเกตได้จากการใช้ข้อความในภาพการ์ตูน เช่น ใช้คำว่า “รมต.หมิ่น” (ภาคผนวก 3.3) หรือใช้คำว่า “แค่...ระบอบรัฐสภา” พร้อมกับสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึง “เผด็จการ” (ภาคผนวก 3.4) ซึ่งการ์ตูนทั้ง 2 ภาพแตกต่างกับพาดหัวข่าวประจำวัน ที่มุ่งประเด็นไปที่ตัวบุคคลเป็นหลัก คือ นายสุชาติ และ นายบรรหาร อย่างไรก็ตามเนื้อหาการ์ตูนทั้ง 2 ภาพนี้สอดคล้องกับเนื้อหาของบทความทั้ง 2 เรื่อง ซึ่งมุ่งประเด็นไปที่การยกมือลงมติหลังการอภิปราย และพยายามจะชี้ให้เห็นว่าหากกระทำแบบพวกมากลากไปก็จะเป็น “เผด็จการทางรัฐสภา”

ภาพการ์ตูนของ “แอ๊ด มติชน” ทั้ง 2 ภาพตัวอย่างมีเนื้อหาพุ่งไปที่การหนีอภิปรายของ นายบรรหารเป็นหลัก ด้วยการสื่อความหมายอย่างตรงไปตรงมาและมีการใช้ภาษาที่ค่อนข้างรุนแรง (ภาคผนวก 4.8 และ 4.9) ซึ่งทั้ง 2 ภาพจะแตกต่างจากพาดหัวข่าวประจำวันในเรื่องของประเด็นการนำเสนอ ที่โดยมากจะเสนอประเด็นเกี่ยวกับนายสุชาติ แต่เนื้อหาของภาพการ์ตูนจะมุ่งไปที่ นายบรรหาร และแม้ว่าพาดหัวข่าวจะเป็นเรื่องที่นายบรรหารหนีการอภิปราย แต่การใช้ภาษาก็จะไม่รุนแรงเหมือนภาพการ์ตูน เช่นเดียวกับการเปรียบเทียบกับบทความเรื่อง *เผด็จการรัฐสภา “ทราดเสียงข้างมาก”* แม้จะมีประเด็นเนื้อหาเหมือนกันแต่การใช้ภาษาจะแตกต่างกัน โดยการ์ตูนจะใช้ภาษาที่หนักหน่วงและรุนแรงกว่า เช่น ใช้คำว่า หน้าด้าน บัดชบ อภัยศ ทุเรศ จี๊ชลาด ตาขาว ฯลฯ ขณะที่บทความจะใช้ภาษาที่เบากว่า

สำหรับการนำการ์ตูนเปรียบเทียบกับบทบรรณาธิการและบทวิเคราะห์นั้น พบว่าตัวอย่างภาพการ์ตูนทั้งของ “หมิ่น” และ “แอ๊ด มติชน” จะแตกต่างกับบทบรรณาธิการในเรื่องของแง่มุมหรือมุมมองที่นำเสนอ โดยบทบรรณาธิการจะเป็นการชี้แนะแนวทางให้นายบรรหาร รวมถึงการเรียกร้องให้แสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อีกทั้งชื่อเรื่องและเนื้อหาก็คจะใช้ภาษาที่ไม่ก้าวร้าวรุนแรง ขณะที่การ์ตูนทั้ง 4 ภาพดังกล่าวจะมีเนื้อหาในลักษณะของการประณาม เสียคดี นายบรรหาร โดยเฉพาะภาพการ์ตูนของ แอ๊ด มติชนมีการใช้ภาษาที่รุนแรง นอกจากนี้ยังแตกต่างกับบทวิเคราะห์ ในเรื่องรายละเอียดของการนำเสนอ ซึ่งบทวิเคราะห์จะอธิบายรายละเอียดได้อย่างเจาะลึก พร้อมกับอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดผล หรือวิเคราะห์คาดการณ์ถึงผลที่จะตามมา ในภายภาคหน้า ขณะที่เนื้อหาการ์ตูนของทั้ง “หมิ่น” และ “แอ๊ด มติชน” เป็นการประณามการกระทำของบุคคลและกลุ่มบุคคลในลักษณะที่ไม่ซับซ้อนและมีได้อธิบายรายละเอียดอื่นๆ ใดเลย

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

- ภาพการ์ตูน

คอลัมน์ “เดอะยี่ปี่” ของ “คามิน” นำเสนอภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา (8 - 10 พ.ค. 2539) จำนวน 3 ภาพ จากการวิเคราะห์ภาพการ์ตูนเหล่านี้พบว่า เนื้อหาของการ์ตูนมุ่งเน้นไปที่ “ตัวบุคคล” เป็นหลัก โดยเป็นภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายบรรหาร ศิลปอาชา จำนวน 2 ภาพ ที่เหลืออีก 1 ภาพ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับนายสุชาติ ตันเจริญ ดังภาคผนวก 5.7 เนื้อหาของการ์ตูนจะเกี่ยวกับนายสุชาติ ซึ่ง “คามิน” แสดงความคิดเห็นผ่านทางบทสนทนาของตัวการ์ตูนประจำคอลัมน์ ในลักษณะของการเสียดสีว่า สไตส์การพูดของนายชวน หลีกภัย ที่เป็นไปแบบลุ่มลึกแต่นิ่มนวลนั้น ไม่เหมาะที่จะอภิปรายนายสุชาติที่มีความผิดอย่างมากมายในเรื่องของการฉ้อฉลคดโกงประเทศชาติ จะเห็นว่าเป็นการเสียดสีที่พุ่งเป้าไปที่นายสุชาติโดยตรง

ส่วนภาพการ์ตูนที่เกี่ยวกับนายบรรหารทั้ง 2 ภาพ จะนำเสนอเนื้อหาในกรณีที่นายบรรหารหนีอภิปรายไม่ไว้วางใจ ดังภาคผนวก 5.8 ซึ่ง “คามิน” กำหนดให้ตัวการ์ตูนในภาพแสดงความพึงพอใจต่อการพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ภายหลังจากที่นายบรรหารหนีอภิปรายไม่ไว้วางใจ โดยหนังสือพิมพ์จำนวนไม่น้อยใช้คำว่า “อภัยยศ” ในการพาดหัวข่าว

สำหรับคอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” นำเสนอภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งนี้ (8 - 10 พ.ค. 2539) จำนวน 7 ภาพ จากการวิเคราะห์ภาพการ์ตูนเหล่านี้พบว่า เนื้อหาของการ์ตูนมีทั้งการแสดงความความคิดเห็นต่อ “บุคคล” และ “กลุ่มบุคคล” (พรรคการเมือง) อย่างไรก็ตามประเด็นเนื้อหาที่ยังคงเกี่ยวข้องกับนายบรรหารและ นายสุชาติอยู่นั่นเอง ดังภาคผนวก 6.5 “บัญชาและคามิน” นำเสนอเนื้อหาที่ชี้ให้ผู้อ่านคาดเดาว่า พรรคพลังธรรมจะยกมือลงมติไว้วางใจนายสุชาติหรือไม่ โดยข้อความในภาพที่ว่า “มังสวิรัตกลุ่มนี้” หมายถึง พรรคพลังธรรม และรูปภาพกับคำว่า “หมูเฝ้า” ก็หมายถึง นายสุชาติ

ส่วนภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายบรรหารนั้น ดังภาคผนวก 6.6 จะเห็นว่าผู้เขียนการ์ตูนได้แสดงความความคิดเห็นที่ค่อนข้างจะรุนแรงต่อการที่นายบรรหารหนีอภิปรายไม่ไว้วางใจสังเกตได้จากการใช้ภาษาที่หนักหน่วงรุนแรง เช่น ปอดแตก อภัยยศ อภัยยศ เสนียด เป็นต้น

ข้อเขียนอื่น

- พาดหัวข่าวประจำวัน

ในช่วงของการอภิปรายไม่ไว้วางใจ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันได้ให้ความสำคัญกับการเสนอข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้มากและมีแง่มุมที่หลากหลาย โดยสังเกตได้จากจำนวนของ “พาดหัวข่าว” ที่เกี่ยวกับเรื่องการอภิปราย จะมีอยู่มากภายในหนังสือพิมพ์ 1 ฉบับ ซึ่งขนาดของพาดหัวข่าวก็จะแตกต่างกันออกไป เมื่อพิจารณาเฉพาะพาดหัวข่าวที่มีประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับนายสุชาติ ตันเจริญ จะมีตัวอย่างดังต่อไปนี้

- ปชป. แลสุชาติล้มบีบีซี / รัฐบาลอุ้มสั่งประชุมลับ (9 พ.ค. 2539)
- สุชาติรู้ตัวสอบไม่ผ่าน / 3 พรรคร่วมชี้มีปัญหา (10 พ.ค. 2539)
- ส.ส. พลังธรรมไล่ “สุชาติ” / อ้างแจงไม่ชัดขอฟรีโหวต (10 พ.ค. 2539)

- บทความ บทวิเคราะห์

การนำเสนอข้อเขียนจำพวกบทความของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจ โดยมากจะเป็นข้อเขียนจากนักเขียน นักวิชาการ หรือบุคคลอื่นๆ และจากการสำรวจก็พบว่า ส่วนมากแล้วจะเป็นบทความหรือบทวิเคราะห์ที่กล่าวถึงการอภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งนี้ ในมุมมองที่เกี่ยวกับความบกพร่องของระบบหรือโครงสร้างทางการเมืองของไทย ดังตัวอย่างเช่น

บทวิเคราะห์เรื่อง : ข้อคิดหลังการอภิปรายไม่ไว้วางใจ (13 พ.ค. 2539)

(ชัยอนันต์ สมุทวณิช)

ประเด็นเนื้อหา : ผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็น 10 ประการ ที่ได้จากการอภิปรายครั้งนี้ ก่อนที่จะให้ข้อคิดทิ้งท้ายว่าประเทศไทยยังไม่มีการเมืองที่เป็นมืออาชีพอย่างเพียงพอ

บทความเรื่อง : สภาตามพุทธวจนะ (15 พ.ศ. 2539)

(เกษม ศิริสัมพันธ์)

ประเด็นเนื้อหา : เมื่อทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน ซึ่งต่างก็เคยผลักดันทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลนั้น ต่างฝ่ายต่างก็กล่าวหาอีกฝ่ายว่าเป็นโจร สรุปลงแล้วก็ไปโจรทั้งสองฝ่ายสภาของเราจึงไม่ได้เป็นสภาตามมาตรฐานของพุทธวจนะ คือ “ที่ใดไม่มีคนดี ที่นั่นไม่ชื่อว่าสภา”

บทวิเคราะห์เรื่อง : คูหนังคุณละคร แล้วย้อนคูตัว (20 พ.ศ. 2539)

(เกษียร เตชะพีระ)

ประเด็นเนื้อหา : ผู้เขียนได้สรุปได้ว่า ไม่ว่าฝ่ายค้านจะเข้าซื้อยื่นเสนอไม่ไว้วางใจรัฐบาลทั้งคณะต่อไปหรือไม่ก็ตาม นั้นไม่สำคัญ ข้อสำคัญอยู่ที่การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจที่ไม่มีวันจะเกิดขึ้น นั่นคือ การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลไทยเป็นรายโครงสร้าง และไม่ไว้วางใจระบอบรัฐสภาไทยทั้งระบบอันเป็นความจริงของการเมืองไทยที่ยากจะมองเห็น

เปรียบเทียบการดูการเมืองกับข้อเขียนอื่น

ภาพการ์ตูนของ “คามิน” ทั้ง 2 ภาพตัวอย่างมีเนื้อหาเน้นไปที่ตัวบุคคล คือ นายสุชาติ และนายบรรหาร โดยการดูที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายสุชาติ จะเป็นการเสียดสีถึงความผิดอันร้ายแรงของนายสุชาตินั้น ไม่เหมาะที่จะถูกอภิปรายโดยนายชวนที่มีสไตล์การพูดนุ่มนวล (ภาคผนวก 5.7) ส่วนการ์ตูนที่เกี่ยวกับนายบรรหารนั้น มีเนื้อหาเป็นการแสดงความพึงพอใจต่อพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ใช้คำว่า “อภัยส” ในกรณีที่นายบรรหารซึ่งปิดสภานืออภิปราย (ภาคผนวก 5.8) ซึ่งการ์ตูนที่เกี่ยวกับนายสุชาติจะมีลักษณะการนำเสนอที่แตกต่างกับพาดหัวข่าวประจำวัน โดยการดูจะเป็นการเสียดสี ประชดประชัน แทรกด้วยอารมณ์ขัน ทำให้เนื้อหาการ์ตูนมีความผ่อนคลาย ไม่จริงจังเหมือนกับพาดหัวข่าว

ภาพการ์ตูนของ “บัญชาและคามิน” ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายสุชาติ เป็นการเสนอให้ผู้อ่านได้คาดเดาว่า พรรคพลังธรรมจะยกมือลงมติให้นายสุชาติหรือไม่ (ภาคผนวก 6.5) ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายบรรหาร เป็นการแสดงความคิดเห็นที่ค่อนข้างจะรุนแรงต่อการหนีอภิปรายของนายบรรหาร โดยดูได้จากการใช้ภาษาในการดู (ภาคผนวก 6.6) ทั้งนี้ภาพการ์ตูนที่เกี่ยวกับ

นายสุชาติมีเนื้อหาสอดคล้องกับพาดหัวข่าวของวันที่ 10 พ.ค. 2539 คือ ต่างก็เอาประเด็นการลงมติของพรรคพลังธรรมนำเสนอ แต่จะมีลักษณะการนำเสนอที่แตกต่างกัน โดยพาดหัวข่าวจะใช้ชื่ออย่างเป็นทางการ เช่น ส.ส. พลังธรรม สุชาติ ขณะที่ภาพการ์ตูนจะใช้คำ (ฉายา) และรูปภาพเปรียบเทียบแทนชื่อเหล่านี้ ได้แก่ “มังสวิรัตกลุ่มนี้” หมายถึง พรรคพลังธรรม และรูปภาพกับคำว่า “หมูเฒ่า” หมายถึง นายสุชาติ ซึ่งการใช้คำ (ฉายา) และรูปภาพเปรียบเทียบดังกล่าวนี้ จะสื่อความหมายง่าย ๆ ที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ ทั้งยังเป็นการเพิ่มความน่าสนใจและความขบขันให้กับเนื้อหาของการ์ตูนการเมืองอีกด้วย

นอกจากนี้เมื่อนำภาพการ์ตูนทั้ง 4 ภาพดังกล่าวไปพิจารณาเปรียบเทียบกับบทความและบทวิเคราะห์ พบว่า มีประเด็นเนื้อหาแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยการตูนจะมุ่งเน้นไปที่ตัวบุคคล มองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นความผิดเฉพาะตัวหรือระดับบุคคล เนื้อหาที่นำเสนอจึงเป็นการเสียดสี ประณามการกระทำของบุคคล ขณะที่เนื้อหาของบทความและบทวิเคราะห์มิได้พุ่งเป้าที่บุคคล แต่ได้ให้แง่คิดไปที่ความบกพร่องโดยรวมของระบบหรือโครงสร้างทางการเมืองไทย ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ซึ่งปิดสภา

ขณะเดียวกันก็เป็นที่น่าสนใจว่า จากการสำรวจพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ไม่ปรากฏว่ามีพาดหัวข่าวในประเด็นที่นายบรรหารชิงปิดสภานี้อภิปรายอยู่เลย ทั้งๆที่หนังสือพิมพ์ส่วนมากจะนำเรื่องนี้มาเป็นประเด็นพาดหัวข่าวของฉบับเช้าวันเสาร์ที่ 11 พ.ค. 2539 แทบทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามการ์ตูนทั้ง 2 คอลัมน์ของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ได้มีการนำเสนอการ์ตูนในประเด็นเนื้อหาดังกล่าวนี้ ซึ่งกล่าวไว้แล้วในส่วนของภาพการ์ตูน (ภาคผนวก 5.8 และ ภาคผนวก 6.6)

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

- ภาพการ์ตูน

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “อรุณ” นำเสนอภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจ รัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา (8 - 10 พ.ค. 2539) จำนวน 9 ภาพ จากการวิเคราะห์ภาพการ์ตูนเหล่านี้พบว่า เนื้อหาของการ์ตูนจะมุ่งเน้นไปที่ “ตัวบุคคล” เป็นหลัก โดยสามารถแบ่งเนื้อหาการ์ตูนได้เป็น 2 จำพวก คือ

1. เนื้อหาการ์ตูนที่เกี่ยวข้องกับนายสุชาติ ดันเจริญ มีจำนวน 4 ภาพ เหตุที่ “อรุณ” นำเสนอการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายสุชาติจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งนั้น ก็เนื่องมาจากการที่นายสุชาติเป็นผู้ที่ถูกฝ่ายค้านอภิปรายอย่างหนักมากที่สุดในบรรดารัฐมนตรีที่ถูกอภิปรายในครั้งนี้อยู่ โดยเนื้อหาของการ์ตูนจะเปรียบเทียบนายสุชาติเป็นเสมือนบุคคลที่มีมลทิน แปรเปลี่ยนและฉาวโฉ่ไป ด้วยข้อกล่าวหาฉ้อฉล ดังภาคผนวก 7.3 ซึ่ง “อรุณ” ได้แสดงความคิดเห็นผ่านทางภาพการ์ตูนว่า หากนายบรรหารยังคงช่วยเหลือ ปกป้องนายสุชาติผู้ซึ่งมีพฤติกรรมฉ้อฉลคดโกงประเทศชาติอยู่ต่อไป นายบรรหารเองก็จะเป็นผู้ที่ประอะเปื้อนมลทินที่ติดตัวนายสุชาติมา

2. เนื้อหาการ์ตูนที่เกี่ยวข้องกับนายบรรหาร ศิลปอาชา มีจำนวน 5 ภาพ เหตุที่ “อรุณ” นำเสนอภาพการ์ตูนดังกล่าวเป็นจำนวนมากก็เนื่องมาจากการที่นายบรรหารได้กระทำการชิงปิดสภาเพื่อหนีการอภิปรายจากฝ่ายค้านเมื่อค่ำวันที่ 10 พ.ค. 2539 ซึ่งเนื้อหาของการ์ตูนทั้ง 5 ภาพจะเป็นการว่ากล่าวประณามการกระทำของนายบรรหารในครั้งนี้อย่างรุนแรงว่าเป็นเสมือนคนหน้าด้าน ขี้ฉลาดตาขาว (ดังภาคผนวก 7.4 และ 7.5) ในภาคผนวก 7.4 เป็นการกล่าวประณามนายบรรหาร และ ส.ส.พรรคร่วมรัฐบาล สังเกตได้จากการใช้คำเรียกรวมว่า “รัฐบาลบรรหาร” ซึ่งมุมมองของ “อรุณ” ที่ถ่ายทอดผ่านทางเนื้อหาการ์ตูนภาพนี้มีความเห็นว่า แม้ฝ่ายค้านจะอภิปรายอย่างหนักหน่วงและน่าเชื่อถือเพียงใดก็ตาม รัฐมนตรีบางคนก็ยังยึดติดอยู่กับตำแหน่งต่อไป อีกทั้งการอภิปรายครั้งนี้รัฐบาลได้อาศัยเสียงข้างมากชิงปิดสภา ทั้งๆที่ยังเหลือรัฐมนตรีที่ยังไม่ถูกอภิปรายอีก 3 คน ดังนั้นผู้เขียนการ์ตูนจึงมีมุมมองต่อรัฐบาลนายบรรหารว่า “หน้าด้าน” โดยนำไปเปรียบเทียบกับความหนาของกระเบื้องประกอบกับข้อความว่า “ห้าห่วงด้านหายห่วง” ส่วนตัวการ์ตูนรูปนายชวน หลีกภัย ใช้เป็นตัวแทนของฝ่ายค้าน เนื่องจากนายชวนมีฐานะเป็นผู้นำฝ่ายค้าน

ข้อสังเกตประการหนึ่งของภาพการ์ตูนนี้ก็คือ เป็นการ์ตูนที่มีเนื้อหาอิงอยู่กับโฆษณาทางโทรทัศน์ในช่วงเวลาขณะนั้น ซึ่งเป็นโฆษณาสินค้า “กระเบื้องตราห้าห่วง” มีสโลแกนว่า “ห้าห่วงทนหายห่วง” เนื้อหาของโฆษณาเป็นการแสดงให้เห็นถึงความหนา ความทนทานของกระเบื้องมุงหลังคาตราห้าห่วง ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการที่ “อรุณ” นำรัฐบาลนายบรรหารไปเปรียบเทียบกับความหนาของกระเบื้อง และข้อความที่ใช้ประกอบภาพการ์ตูนว่า “ห้าห่วงด้านหายห่วง” ก็ดัดแปลงมาจากสโลแกนของกระเบื้องตราห้าห่วงนั่นเอง

ส่วนภาคผนวก 7.5 เนื้อหาของการ์ตูนจะเน้นไปที่ตัวนายบรรหารโดยตรง โดย “อรุณ” ได้เปรียบเทียบการที่นายบรรหารหนีอภิปรายจากฝ่ายค้านนั้น เป็นเหมือนดั่งทหารที่จีงลาดดาขาววิ่งหนีเข้าศึกในขณะกำลังสู้รบ (สังเกตตัวการ์ตูนรูปนายบรรหาร ตาจะเป็นเพียงรูปร่างกลมสีขาวเท่านั้น สื่อความหมายว่าจีงลาดดาขาว) พร้อมกับมีข้อความประกอบว่า “คนสุพรรณไม่เป็นอย่างนี้หว่า” อันเป็นการเสียดสีนายบรรหารซึ่งเป็นคนสุพรรณบุรี

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า “อรุณ” นำเสนอการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งนี้ ซึ่งส่วนมากแล้วจะเป็นการมุ่งเน้นไปที่ “ตัวบุคคล” อันได้แก่นายสุชาติ ตันเจริญ และนายบรรหาร ศิลปอาชา โดย “อรุณ” ได้มีมุมมองผ่านทางเนื้อหาการ์ตูนต่อนายสุชาติว่าเป็นบุคคลที่มีมลทิน แปรเปลี่ยนไปด้วยข้อกล่าวหาฉ้อฉลคดโกง ส่วนนายบรรหารนั้น “อรุณ” ได้แสดงมุมมองโดยเปรียบว่าเป็นคนหน้าด้าน จีงลาดดาขาว

ข้อเขียนอื่น

- พาดหัวข่าวประจำวัน

ในช่วงของการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร ในครั้งแรกนี้หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจได้ให้ความสำคัญกับการเสนอข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ค่อนข้างมากในหลากหลายแง่มุม โดยสังเกตได้จาก “พาดหัวข่าว” ที่เกี่ยวกับเรื่องการอภิปรายจะมีอยู่มากมายภายในหนังสือพิมพ์ 1 ฉบับ และมีขนาดของพาดหัวข่าวที่แตกต่างกันไป แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะพาดหัวข่าวที่มีประเด็นเนื้อหาเกี่ยวข้องกับนายบรรหาร ศิลปอาชา และนายสุชาติ ตันเจริญ แล้ว มีดังนี้

- ฝ่ายค้านคาหน้า “มัดตราสัง” สุชาติ (9 พ.ค. 2539)
- สุชาติอ่วมพันธมิตรอี๊ดอัด (9 พ.ค. 2539)
- สังเวช มท.2 ต่ออายุรัฐ (10 พ.ค. 2539)
- นักวิชาการเตือนเต็ง / อุ่ม “สุชาติ” ชาติวิฤติ (10 พ.ค. 2539)
- บรรหาร “อภัยศ” (11 พ.ค. 2539)

- บทบรรณาธิการ

ในช่วงของการอภิปรายไม่ไว้วางใจ จนกระทั่งหลังจากเกิดเหตุการณ์ที่ฝ่ายรัฐบาลอาศัยเสียงข้างมากปิดสภา หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจก็นำเสนอบทบรรณาธิการที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่มีบทบรรณาธิการอยู่ 2 ชิ้นที่มีประเด็นเนื้อหาเกี่ยวข้องกับนายบรรหาร ศิลปอาชา และนายสุชาติ ตันเจริญ โดยตรง ดังนี้

ชื่อเรื่อง : พฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจของรมช. สุชาติ - ผู้บริหารบีบีซี
(10 พ.ค. 2539)

ประเด็นเนื้อหา : บทบรรณาธิการนี้เห็นว่าคำชี้แจงของนายสุชาติ ไม่สามารถแก้ข้อกล่าวหาของฝ่ายค้านได้ จึงไม่สามารถไว้วางใจนายสุชาติให้อยู่ในตำแหน่งได้อีกต่อไป และยังเรียกร้องให้รัฐบาลเอาผิดกับผู้บริหารบีบีซีที่ใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์

ชื่อเรื่อง : 230 เสียงไว้วางใจ “บรรหาร” ไม่สง่างามและยิ่งเสื่อมถอย
(13 พ.ค. 2539)

ประเด็นเนื้อหา : การที่ฝ่ายรัฐบาลชิงปิดประชุมสภาก่อนที่ญัตติอภิปรายของฝ่ายค้านจะจบ ถือว่าเป็นการกระทำที่น่าอดสูและไร้ยางอาย รวมถึงการที่นายบรรหารลุกขึ้นชี้แจงต่างๆที่ยังไม่ถูกซักฟอกนั้นก็ถือว่าเป็นเกมการเมืองอภัยศ และแม้ว่านายบรรหารจะได้รับคะแนนเสียงไว้วางใจถึง 230 เสียง ก็มีได้ทำให้เกิดความสง่างามขึ้นมา มีแต่จะเสื่อมถอยและหมดสง่าราศีมากยิ่งขึ้นไปอีก

- บทความ บทวิเคราะห์

การนำเสนอข้อเขียนจำพวกบทความของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ที่เกี่ยวกับเรื่องการอภิปรายไม่ไว้วางใจ รัฐบาล ส่วนมากจะเป็นการรายงานความเคลื่อนไหวและบรรยากาศในวันอภิปราย รวมถึงการนำเสนอบทสัมภาษณ์พิเศษส.ส.หรือรัฐมนตรีที่กำลังมีบทบาทสำคัญในช่วงเวลาดังกล่าว อย่างไรก็ตามได้มีการนำเสนอข้อเขียนในลักษณะของ “บทวิเคราะห์” ด้วยเช่นกัน และมีบทวิเคราะห์อยู่ 1 ชิ้นที่น่าสนใจนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับตัวอย่างภาพการ์ตูนของ “อรุณ” ดังนี้

บทวิเคราะห์เรื่อง : “บรรหาร” ล้มละลายทางเกียรติยศ (12 พ.ค. 2539)

ประเด็นเนื้อหา : เป็นการวิเคราะห์ถึงการกระทำของนายบรรหาร ศิลปอาชา ตั้งแต่เมื่อครั้งเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ 2535” จนกระทั่งมาถึงเหตุการณ์ซึ่งปิดสภานือภิปราย โดยได้ประณามการกระทำล่าสุดครั้งนี้ว่า แสดงอาการซึ่ซลาดตาขาว สร้างตราบาปให้กับรัฐสภา ดึงวงจรรอบทัวให้เข้ามาครอบงำรัฐสภา หรือที่เรียกว่า “เผด็จการรัฐสภา” และได้ทิ้งท้ายถึงพฤติกรรมนายบรรหารในครั้งนี้ว่า “ล้มละลายทางเกียรติยศ” อย่างสิ้นเชิงแล้ว

เปรียบเทียบการ์ตูนการเมืองกับข้อเขียนอื่น

ภาพการ์ตูนของ “อรุณ” ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายสุชาติ ได้เปรียบว่าเป็นดังบุคคลที่มีมลทิน ซึ่งนายบรรหารไม่ควรปกป้องหรือสนับสนุน มิเช่นนั้นนายบรรหารเองจะแปดเปื้อนมลทินที่ติดตัวนายสุชาติมา (ภาคผนวก 7.3) ซึ่งประเด็นเนื้อหาดังกล่าวสอดคล้องกับพาดหัวข่าวและบทบรรณาธิการ (10 พ.ค. 2539) ที่มีเนื้อหาในทำนองว่านายสุชาติควรถูกปลดออกจากตำแหน่งสำหรับภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายบรรหาร นำเสนอโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบ ดังภาคผนวก 7.4 เป็นการประณามนายบรรหารและ ส.ส.พรรคร่วมรัฐบาล โดยการเปรียบเทียบกับความหนาของกระเบื้อง ซึ่งสื่อความหมายในทำนองว่า “หน้าด่าน” และภาคผนวก 7.5 เป็นการเปรียบเทียบการหนีอภิปรายของนายบรรหารว่าเป็นดังทหารซึ่ซลาดตาขาว วิ่งหนีเข้าศึกขณะกำลังสู้รบ เมื่อนำการ์ตูนทั้ง 2 ภาพดังกล่าวมาพิจารณาเปรียบเทียบกับพาดหัวข่าว (11 พ.ค. 2539) และบทบรรณาธิการ (13 พ.ค. 2539) พบว่าแม้เนื้อหาจะเป็นเรื่องการหนีอภิปรายของนายบรรหาร

เหมือนกัน แต่ลักษณะการนำเสนอแตกต่างกัน โดยพาดหัวข่าวและบทบรรณาธิการจะใช้ภาษาค่อนข้างรุนแรง สื่อออกมาอย่างตรงไปตรงมา เช่น การใช้คำว่า “อัปยศ” ขณะที่การ์ตูนจะสื่อความหมายด้วยวิธีการเปรียบเทียบ ซึ่งแม้ว่าความหมายที่สื่อหรือตีความออกมาอาจมีความหมายที่ค่อนข้างรุนแรง แต่ด้วยการนำเสนอในรูปแบบของการ์ตูนและการใช้วิธีการเปรียบเทียบทำให้นื่องการ์ตูนไม่รุนแรง ทั้งยังสร้างความขบขันให้กับผู้อ่านอีกด้วย อันเป็นข้อแตกต่างจากตัวอย่างของพาดหัวข่าวและบทบรรณาธิการอย่างเห็นได้ชัด

ส่วนการนำการ์ตูนทั้ง 2 ภาพดังกล่าว (ภาคผนวก 7.4 และ 7.5) ไปพิจารณาเปรียบเทียบกับ “บทวิเคราะห์” พบว่า มีลักษณะการนำเสนอแตกต่างกัน โดยบทวิเคราะห์จะกล่าวย้อนไปถึงการกระทำของนายบรรหารตั้งแต่เมื่อครั้งเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ ปี 35” ก่อนจะนำเข้าสู่เหตุการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งนอกจากผู้อ่านจะได้รับรู้รายละเอียดของข้อมูลแล้ว ยังได้รู้ถึงแง่มุมของการเปรียบเทียบระหว่าง 2 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตและปัจจุบัน เพื่อชี้ให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความสัมพันธ์ของทั้ง 2 เหตุการณ์อันเกี่ยวโยงไปถึงการกระทำในเชิงลบของนายบรรหาร ขณะที่ภาพการ์ตูนมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเท่านั้น และแม้ว่าเนื้อหาการ์ตูนจะใช้วิธีการเปรียบเทียบเช่นกัน แต่เป็นการเปรียบเทียบกับสถานการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ถูกสมมติขึ้นมาเพื่อช่วยในการสื่อความหมายไปถึงการหนีอภิปรายของนายบรรหารเท่านั้น มิใช่เป็นการอ้างอิงหรือเทียบเคียงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในอดีตเหมือนดังเช่นในบทวิเคราะห์ ดังนั้นนอกจากลักษณะการเปรียบเทียบจะแตกต่างกันแล้ว บทวิเคราะห์ยังสามารถบอกเล่าหรือให้รายละเอียดของข้อมูลได้มากกว่าภาพการ์ตูนอย่างเห็นได้ชัด

ส่วนที่ 2

วิเคราะห์กระบวนการประตู่ข่าวสารของผู้เขียนการ์ตูน

จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนการ์ตูน 7 คนของหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับ ได้อธิบายถึงลักษณะการทำงานในกระบวนการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนในแต่ละวันไว้ดังนี้

ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ การ์ตูนการเมืองของ “เชียว” และ “ชัย ราชวัตร” จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า แม้ผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 2 คนนี้ จะนำเสนอการ์ตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ แต่การทำงานจะเป็นในลักษณะต่างคนต่างทำ มีความคิดเห็นที่เป็นของตนเอง ไม่มีการปรึกษาหารือร่วมมือกันระหว่างทำงาน ดังนั้นทิศทางของเนื้อหาการ์ตูนที่ปรากฏออกมาจึงมีทั้งที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันและแตกต่างกัน ซึ่งการทำงานในลักษณะดังกล่าวนี้ก็เป็นเช่นเดียวกันกับผู้เขียนการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์มติชน คือ “หมื่น” และ “แอ๊ด มติชน”

อนึ่ง “เชียว” ไม่ได้เข้าไปนั่งทำงานอยู่ที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ แต่จะเขียนการ์ตูนอยู่ที่บ้าน โดยทางไทยรัฐ จะส่งคนมารับภาพการ์ตูนในช่วงหัวค่ำ จนกระทั่งเมื่อเดือนมกราคม 2541 เป็นต้นมา “เชียว” ส่งภาพการ์ตูนให้กับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ โดยใช้วิธีการสแกน (Scan) ส่งผ่านทางคอมพิวเตอร์

สำหรับหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ลักษณะการทำงานของผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 2 คนจะแตกต่างจากผู้เขียนการ์ตูนของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และมติชน ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยคอลัมน์ “เดอะ ยัปปี” เป็นผลงานของ “คามิน” ในขณะที่คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “ปัญญาและคามิน” เป็นการทำงานร่วมกันของผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 2 คน กล่าวคือ การกำหนดรูปแบบและเนื้อหาการ์ตูนโดยมากจะเป็นความคิดของ “คามิน” ส่วน “ปัญญา” จะทำหน้าที่วาดภาพ การประสานงานกันของทั้ง 2 คน ซึ่งอยู่กันคนละสถานที่ จะเริ่มจากการอ่านหนังสือพิมพ์เพื่อหาประเด็นข่าวมาเสนอเป็นการ์ตูน หลังจากนั้น “คามิน” จะโทรศัพท์ติดต่อกับ “ปัญญา” ซึ่งเขียนการ์ตูนอยู่ที่หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน เพื่อสรุปประเด็นข่าวที่ต้องการและคิดออกมาในรูปแบบของการ์ตูนไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ เนื้อหา ตลอดจนข้อความหรือบทสนทนาที่จะปรากฏอยู่ในการ์ตูน โดยทั้ง

2 ฝ่ายจะต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันเพื่อที่ “บัญชา” จะสามารถวาดภาพออกมาตรงกับที่ “คามิน” ได้สรุปเอาไว้ แต่หากมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันในเรื่องของประเด็นที่จะนำเสนอ ก็จะเอาความคิดเห็นของ “คามิน” เป็นหลัก

เป็นที่น่าสังเกตว่าลักษณะของการร่วมงานกันนั้น โดยมากแล้วจะผ่านทางโทรศัพท์ ซึ่งไม่มีปัญหาในเรื่องของการทำความเข้าใจ เพราะทำงานร่วมกันมานานตั้งแต่เริ่มคอลัมน์การ์ตูนนี้ขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2534 โดยในช่วงแรกๆจะพบเจอกันบ่อยเพื่อมีการพูดคุย และปรับการทำงานให้เข้ากัน ประกอบกับการประสานร่วมงานกันมานานทำให้ต่างก็รู้และเข้าใจความคิดของกันและกันได้ ดังนั้นการทำงานร่วมกันในปัจจุบันจึงผ่านทางโทรศัพท์เป็นส่วนมาก ซึ่งก็มิได้สร้างปัญหาในเรื่องของการทำความเข้าใจให้ตรงกัน

สำหรับ “อรุณ” ผู้เขียนการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ลักษณะการทำงานจะเขียนการ์ตูนอยู่ที่บ้าน แล้วทางหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจจะส่งคนมารับภาพการ์ตูนที่บ้านในตอนเย็น เพื่อนำไปตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ฉบับวันรุ่งขึ้น ดังนั้น “อรุณ” จึงแทบไม่ได้เข้าไปนั่งทำงานที่หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจเลย (ลักษณะการทำงานดังกล่าวคล้ายกับ “เชียว” ผู้เขียนการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ)

1. กระบวนการกำหนดรูปแบบการตั้งศูนย์การเมือง

ในการสัมภาษณ์ผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 7 คน เกี่ยวกับกระบวนการเลือกสรรและกลั่นกรองรูปแบบการตั้งศูนย์การเมืองที่นำเสนอในแต่ละวันไม่ว่าจะเป็นกระบวนการกำหนด “จำนวนช่อง” การกำหนด “รูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูน” และ การกำหนด “วิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน” พบว่า ผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 7 คนมีกระบวนการในการกำหนดรูปแบบการตั้งศูนย์การเมือง ทั้งที่เป็นแนวปฏิบัติเหมือนกัน ซึ่งทำให้เห็นถึงภาพรวมของกระบวนการเลือกสรรและกลั่นกรองรูปแบบ และแนวปฏิบัติที่แตกต่างกัน อันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคนดังนี้

1.1 จำนวนช่องการ์ตูน

1) แม้จะจำแนกการกำหนดจำนวนช่องของผู้เขียนการ์ตูนได้เป็น 2 แบบใหญ่ คือ การ์ตูนแบบช่องเดียว กับ การ์ตูนแบบหลายช่อง แต่ผู้เขียนการ์ตูนทุกคนก็มีความเห็นตรงกันว่า การ์ตูนแบบหลายช่องสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายกว่าการ์ตูนแบบช่องเดียว เนื่องจาก “การ์ตูนแบบหลายช่อง” จะมีการทำความเข้าใจถึงความเป็นมาของเรื่องด้วยบทสนทนาของตัวการ์ตูนในช่องแรกๆ ก่อน ทำให้ผู้อ่านพอจะเข้าใจประเด็นข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อีกทั้งการดำเนินเรื่องราวหรือถ่ายทอดเนื้อหาก็จะผ่านทางตัวหนังสือ คือ บทสนทนาของตัวการ์ตูนเป็นหลัก ผู้อ่านจึงสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว

ในขณะที่ “การ์ตูนแบบช่องเดียว” จะไม่มีการปูพื้นฐานความเป็นมาของเรื่องราว มีแค่ข้อความสั้นๆ หรือบทสนทนาเพียงเล็กน้อย และบางครั้งก็อาจจะใช้ภาพเพียงอย่างเดียวเท่านั้นในการสื่อความหมาย ทั้งนี้จะอาศัยการสื่อความหมายหรือการตีความจากภาพเป็นหลัก โดยมีข้อความสั้นๆเป็นตัวเสริมให้ภาพการ์ตูนมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้อ่านจะต้องเป็นคนที่สนใจการเมืองและติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอจึงจะสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาของการ์ตูนได้ ดังนั้นผู้อ่านจะต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจนานกว่าและยากกว่าการ์ตูนแบบหลายช่อง หรืออาจกล่าวได้ว่าการเสนอการ์ตูนแบบช่องเดียว มีโอกาสเสี่ยงต่อการที่ผู้อ่านไม่สามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาของการ์ตูนได้มากกว่าการ์ตูนแบบหลายช่อง

2) การกำหนดจำนวนช่องสำหรับการนำเสนอการตั้งถิ่นฐานของผู้อยู่อาศัยแต่ละคน จะขึ้นอยู่กับ “ความเหมาะสมของพื้นที่ในหน้าหนังสือพิมพ์” ที่จัดไว้ให้กับคอลัมน์การตั้งถิ่นฐาน ดังนั้นผู้อยู่อาศัยจึงกำหนดจำนวนช่องการตั้งถิ่นฐานให้เหมาะสมกับขนาดและลักษณะของพื้นที่เป็นหลัก ดังตัวอย่างเช่น คอลัมน์การตั้งถิ่นฐานของ “เซีย” (ไทยรัฐ) มีพื้นที่ประมาณ 18.25 ตารางนิ้ว ลักษณะใกล้เคียงกับรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส จึงเหมาะกับการกำหนดให้เป็นการตั้งถิ่นฐานแบบช่องเดียว เพราะถ้าแบ่งเป็นหลายช่องจะทำให้แต่ละช่องมีขนาดเล็กจนเกินไป

หรือคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ของ แอ๊ด มติชน มีพื้นที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งเหมาะสำหรับนำเสนอเป็นการตั้งถิ่นฐานแบบหลายช่อง เพราะสามารถนำมาแบ่งออกเป็นช่องๆ ได้ และแต่ละช่องก็มีขนาดไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป จะเห็นได้ว่าคอลัมน์การตั้งถิ่นฐานทั้ง 2 คอลัมน์ที่นำมาเปรียบเทียบกันนี้ มีขนาดและลักษณะของพื้นที่ในการนำเสนอแตกต่างกัน ดังนั้นผู้อยู่อาศัยจึงต้องกำหนดจำนวนช่องการตั้งถิ่นฐานให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ของคอลัมน์การตั้งถิ่นฐานที่ถูกจัดไว้ในหน้าหนังสือพิมพ์ด้วย

3) การกำหนดจำนวนช่องการตั้งถิ่นฐานจะต้องสัมพันธ์กันกับเนื้อหาที่จะนำเสนอ กล่าวคือ เมื่อผู้อยู่อาศัยสามารถคิดเนื้อหาขึ้นมาได้แล้วจึงค่อยกำหนดจำนวนช่องเป็นลำดับต่อมา โดยที่เนื้อหาและจำนวนช่องจะต้องสอดคล้องกันอย่างเหมาะสม ผู้อ่านช่วยให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาการตั้งถิ่นฐานได้ง่าย และตรงตามเจตนาของผู้อยู่อาศัยที่ต้องการจะสื่อความคิดของตนออกมา ดังนั้นการกำหนดจำนวนช่องการตั้งถิ่นฐานจึงมีทั้งแบบช่องเดียวและแบบหลายช่อง ซึ่งจะสังเกตได้ว่า แม้ในกลุ่มของผู้อยู่อาศัยที่มักนำเสนอเป็นการตั้งถิ่นฐานแบบช่องเดียว ในบางครั้งก็มีการทำเป็นการตั้งถิ่นฐานแบบหลายช่อง เช่นเดียวกันกับกลุ่มของผู้อยู่อาศัยที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการตั้งถิ่นฐานแบบหลายช่อง ก็ยังเสนอเป็นจำนวนช่องได้หลากหลายทั้งแบบ 2 ช่อง 3 ช่อง 4 ช่อง หรือแม้กระทั่งเสนอเป็นการตั้งถิ่นฐานแบบช่องเดียวก็มีให้เห็นไม่น้อย

4) ในบางครั้งผู้อยู่อาศัยต้องการสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่เพื่อหลีกเลี่ยงความจำเจซ้ำซากจากรูปแบบเดิม จึงได้มีการกำหนดจำนวนช่องให้แตกต่างจากที่นำเสนอเป็นประจำทุกวัน ดังนั้นผู้อยู่อาศัยที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการตั้งถิ่นฐานแบบช่องเดียว ก็จะมีการเสนอเป็นการตั้งถิ่นฐานแบบหลายช่องเข้ามาบ้าง และเช่นเดียวกันกับผู้อยู่อาศัยที่มักนำเสนอเป็นการตั้งถิ่นฐานแบบหลายช่อง ก็จะสลับให้มีการเสนอเป็นการตั้งถิ่นฐานแบบช่องเดียวบ้าง เพื่อให้คอลัมน์การตั้งถิ่นฐานของตนเองไม่จืดชืด

หรือมีเพียงรูปแบบเดียวตลอดไป อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนจำนวนช่องจากรูปแบบเดิมที่นำเสนอเป็นประจำทุกวัน จะเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก หรือผู้เขียนการ์ตูนบางคนก็ได้กำหนดไว้ว่าใน 1 สัปดาห์จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนช่องให้มีความแตกต่างไปจากรูปแบบเดิมที่เสนอเป็นประจำทุกวัน ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

จากที่กล่าวมาทั้ง 4 ประการนี้ถือได้ว่า เป็นกระบวนการเลือกสรรและกลั่นกรองของผู้เขียนการ์ตูนส่วนมาก ในการที่จะกำหนด “จำนวนช่องการ์ตูน” เพื่อนำเสนอการ์ตูนการเมืองในแต่ละวัน

นอกจากนี้ผู้เขียนการ์ตูนที่มักจะนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบหลายช่อง” อันได้แก่ ชัย ราชวัตร (ไทยรัฐ) แอ๊ด มติชน (มติชน) และ คามิน (ผู้จัดการรายวัน) นั้น แต่ละคนมีการแบ่งจำนวนช่องที่แตกต่างกันดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 1 ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 3 คนก็ได้อธิบายเหตุผลไว้ดังนี้

- ชัย ราชวัตร (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ) : มีการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นแบบ 3 ช่องจบ มากที่สุด แบบ 2 ช่องจบมีเพียงเล็กน้อย และแบบ 4 ช่องจบไม่มีเลย (ดังตารางที่ 1) เนื่องจากเห็นว่าแบบ 3 ช่องจบมีความลงตัวในเรื่องของบทสนทนาของตัวการ์ตูนได้ดีกว่า และยังสามารถเขียนภาพการ์ตูนได้ใหญ่ขึ้นกว่าแบบ 4 ช่องจบ

“โดยปกติจะเขียนประมาณ 3 ช่อง น้อยครั้งที่เขียนถึง 4 ช่อง แต่สมัยก่อนจะเขียน 4 ช่อง คล้ายๆกับเป็นรูปแบบของการ์ตูนว่าจะต้องมี 4 ช่อง พอมาตอนหลังลดลงเหลือ 3 ช่อง แล้วรู้สึกว่าจะลงตัวได้ดีกว่า โดยประโยคคำพูดของ 2 คนพูดกัน แทนที่จะใส่คนละช่องก็มาอยู่ในช่องเดียวกันได้ ก็จะประหยัดพื้นที่ทำให้เขียนภาพได้โตขึ้น การเขียน 3 ช่อง ทำให้แต่ละช่องมีพื้นที่ในการเขียนมากขึ้น ทำให้ดูโปร่ง ไม่แน่นเกินไป ถ้า 4 ช่อง จะเล็กเกินไป”

- แอ๊ด มติชน (หนังสือพิมพ์มติชน) : การนำเสนอเนื้อหาจะเป็นแบบ 2 ช่องจบมากกว่าแบบ 3 ช่องจบ และจะไม่พบเนื้อหาที่เป็นแบบ 4 ช่องจบอยู่เลย (ดังตารางที่ 1) ซึ่งการแบ่งจำนวนช่องจะขึ้นอยู่กับ “จังหวะคำพูดของตัวการ์ตูน” เป็นสำคัญ

“ขึ้นอยู่กับการจัดจังหวะคำพูดของตัวการ์ตูนไว้อย่างไร ซึ่งแบบ 2 ช่อง จะยากกว่า เพราะ 3 ช่อง จะมีที่พักที่จะหักมุม”

- คามิน (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน) : การนำเสนอเนื้อหาที่มีเพียงแบบเดียวเท่านั้น คือ แบบ 4 ช่องจบ (ดังตารางที่ 1) เนื่องจากจังหวะของสคริปที่ทำออกมามีความลงตัวพอดี เพราะถ้าจำนวนช่องน้อยกว่านี้จะทำให้ในบางช่องถูกยึดเยียดด้วยคำพูดที่ยาวเกินไป

“ทุกวันนี้ที่เป็น 4 ช่องเพราะจังหวะของสคริปลงตัวพอดี ถ้าเป็น 3 ช่อง บางทีช่องใดช่องหนึ่งจะถูกยึดเยียดด้วยคำพูดยาวเกินไป ซึ่งคำพูดในการ์ตูน เป็นบทสนทนา ไม่ใช่ข้อมูลทางวิชาการจึงไม่ควรเขียนยาว ควรจะเป็นบทสนทนาสั้นๆ”

1.2 รูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูน

จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 7 คนทำให้ทราบว่า การกำหนดรูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูนเพื่อการนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมือง จะสัมพันธ์กับการกำหนดจำนวนช่องการ์ตูน กล่าวคือ ในกลุ่มของผู้เขียนการ์ตูนที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการ์ตูนแบบหลายช่อง มักจะใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” มากที่สุด สำหรับการถ่ายทอดเนื้อหา ในขณะที่ผู้เขียนการ์ตูนที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการ์ตูนแบบช่องเดียว จะนิยมใช้ “ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว” มากที่สุด ในการถ่ายทอดเนื้อหา เนื่องจากว่าการ์ตูนแบบช่องเดียวจะมีบทสนทนาหรือข้อความเพียงเล็กน้อย แต่จะเน้นการสื่อความหมายด้วยภาพ ดังนั้นการใช้ “ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว” (เช่น เป็นตัวการ์ตูนรูปหน้าตาของนักการเมือง เป็นต้น) จะทำให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้นว่าเนื้อหาการ์ตูนกำลังพูดถึงหรือล้อเลียนใคร ซึ่งนอกจากจะทำให้การ์ตูนมีความน่าสนใจแล้ว ยังช่วยให้ผู้เขียนการ์ตูนไม่ต้องเขียนบทสนทนาหรือข้อความที่ยืดยาวอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มผู้เขียนการ์ตูนที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการ์ตูนแบบช่องเดียว จะนิยมใช้ “ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว” มากที่สุดในการถ่ายทอดเนื้อหา แต่ “หมิ่น” (มติชน) ซึ่งส่วนมากนำเสนอเป็นการ์ตูนแบบช่องเดียวเช่นกัน มักจะใช้ “ตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง” ในการถ่ายทอดเนื้อหา เนื่องจากเห็นว่า การวาดการ์ตูนที่เป็นภาพล้อเลียนหน้าตาของบุคคลในข่าวจะเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องได้ง่าย

“พยายามที่จะระวังเพราะการกำหนดเป็นจุดเปราะอย่างหนึ่งที่จะถูกฟ้องร้องได้ง่าย เพราะมีทุกอย่างทั้งรูปภาพ ชื่อ บ้านที่กอยู่ในนั้น เป็นจุดเปราะจุดหนึ่ง ไม่ใช่ว่าทุกคนทำงานแล้วจะถูกฟ้องไม่ได้ แต่ว่าเมื่อเราถูกฟ้องแล้วขอให้เรามีทางรอดที่จะชนะได้ด้วย”

1.3 การใช้ตัวการคนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ

สำหรับผู้เขียนการคนที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการคนแบบหลายช่อง ซึ่งได้แก่ คอลัมน์ การคนการเมืองของ ชัย ราชวัตร (ไทยรัฐ) แอ๊ด มติชน (มติชน) และคามิน (ผู้จัดการรายวัน) นั้น จะมี “ตัวการคนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” อยู่ในคอลัมน์ของตนเองเพื่อใช้ในการสื่อความหมายหรือถ่ายทอดเนื้อหาไปสู่ผู้อ่าน ซึ่งตัวการคนเหล่านี้จัดเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนทำให้คอลัมน์การคนมีลักษณะพิเศษหรือลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคอลัมน์ โดยผู้เขียนการคนทั้ง 3 คนก็ได้อธิบายรายละเอียดไว้ดังนี้

ชัย ราชวัตร (คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ)

ชัย ราชวัตร ได้อธิบายถึงที่มาของคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ว่า

“ตอนที่สร้างการคนชุดนี้ขึ้นมาอยู่ในยุคของ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี ที่มาจากการปฏิบัติยึดอำนาจจากนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ดังนั้นเมื่อเป็นช่วงรัฐบาลทหาร การจะเขียนอะไรตรงๆก็ไม่กล้าเขียนเท่าไร ยังไม่มีรัฐธรรมนูญ ไม่มีสภาผู้แทนราษฎร ก็เลยสร้างอะไรที่เป็นสัญลักษณ์ขึ้นมา ไม่เขียนตรงๆ แทนที่จะเขียนถึงพล.อ.เกรียงศักดิ์ ก็กลายเป็น ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน ซึ่งเป็นตัวแทนหัวหน้าหมู่บ้าน มี ไอ้จ้อย เป็นลูกบ้าน”

สำหรับชื่อคอลัมน์ที่ใช้ว่า “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” นั้น มีความเกี่ยวข้องกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในสมัยของ พล.อ.เกรียงศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี

“ที่ตั้งชื่อ ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน เพราะตอนนั้นมีการพูดถึงเรื่องการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แล้วมีการออกมาวิจารณ์กันว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับหมาเมิน เป็นรัฐธรรมนูญที่เขียนเพื่อที่จะให้อำนาจแก่นายกฯ เกรียงศักดิ์ ผมก็เลยคิดตั้งหมู่บ้าน สมมติว่าประเทศไทยเป็นหมู่บ้านแล้วให้ชื่อหมู่บ้านหมาเมิน พอมีชื่อหมู่บ้านแล้ว ชื่อผู้ใหญ่บ้านก็ควรจะเป็นชื่อที่คล้องจองสัมผัสกับคำว่าหมาเมิน ผมก็เลยตั้งชื่อ ผู้ใหญ่มา ขึ้นมาเพราะมันเป็นชื่อที่ค่อนข้างเป็นชาวบ้าน เพื่อให้คล้องจองกับหมู่บ้านหมาเมิน”

ในคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” มี “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ทั้งหมด 8 ตัว ซึ่ง ชัย ราชวัตร ได้กำหนดให้ตัวการ์ตูนแต่ละตัวเป็นสัญลักษณ์หรือเป็นตัวแทนของคนแต่ละกลุ่มในสังคม ส่วนชื่อของตัวการ์ตูนจะเป็นชื่อเรียกพื้นที่ๆของทางภาคอีสาน

- ผู้ใหญ่มา เป็นตัวแทนของฝ่ายปกครอง
- ไอ้จ้อย เป็นตัวแทนของชาวบ้าน

“ไอ้จ้อย เป็นภาษาอีสาน แปลว่า ผอม เป็นสัญลักษณ์ของคนยากจน เลื้อยไม่มีไส้ นุ่งแต่ผ้าขาวม้า ซึ่งได้ลักษณะมาจากคนอีสาน”

- เฒ่าหยอย เป็นตัวแทนของปัญญาชน ในมือถือหนังสือพิมพ์ตลอดเป็นคนที่ติดตามข่าวสาร
- เจ้าแก้ววน เป็นตัวแทนของพ่อค้านายทุน
- พ่อหมอ ตอนเริ่มแรกเป็นหมอผี ต่อมาก็ทำหน้าที่เป็นหมอคู่ไปด้วย
- หลวงปู่เขียน (ศาลพระภูมิ) เป็นสิ่งที่ให้ชาวบ้านได้บนบานหรือถามปัญหา เพราะบางครั้งชาวบ้านไม่รู้จะไประบายกับใคร แล้วก็ต้องการคำตอบที่เป็นสังขาร
- บักทำ (เด็กผู้ชาย)

“เป็นตัวการ์ตูนที่สร้างขึ้นมา เพื่อที่จะทำให้เรื่องเครียดเป็นเรื่องเบาบางที่เรื่องหนักๆ ถ้าเขียนโดยเอาตัวละครที่เป็นจริงใส่เข้าไปมันจะเครียดก็เลยใช้เด็กแทน ทำให้เรื่องดูเบา ไม่จริงจังหรือเครียดมากเกินไป”

อย่างไรก็ตาม ชัย ราชวัตร ได้กล่าวถึงตัวการ์ตูนที่เป็นเด็กผู้ชายว่า จะไม่ค่อยได้เรียกชื่อ เพราะไม่อยากให้คนถามถึงความหมาย

“ชื่อ บักหำ แต่ไม่ค่อยได้เรียกชื่อ เพราะคนจะถามหาความหมายแล้วมันจะอธิบายไม่ได้ เหมือนทางใต้เด็กก็ต้องชื่อ ไช่ฮ่วย อีสานก็เรียก บักหำ ถ้าไม่รู้จักชื่อก็เรียกบักหำไว้ก่อน ก็เลยไม่ค่อยเรียกว่าบักหำเท่าไร เพราะไม่อยากให้คนถามว่าแปลว่าอะไร”

- แม่พริ่ง (ภรรยาของผู้ใหญ่มา) เป็นตัวแทนของผู้หญิงไทย ซึ่งเป็นตัวละครผู้หญิงเพียงตัวเดียวในคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” มีปรากฏให้เห็นเพียงไม่กี่ครั้งในช่วงแรกๆ จากนั้นก็หายไปจากคอลัมน์ เนื่องจากตัวการ์ตูนนี้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก

“สมัยก่อนมือออกมา 2-3 ครั้งแล้วมันจืดมาก เพราะไม่มีบทบาทจะเล่น เนื่องจากผมไปกำหนดให้ตัวละครแต่ละตัวจะต้องเป็นตัวแทนของคนแต่ละกลุ่มในสังคม แล้วพอมีตัวละครผู้หญิง ก็เลยคิดว่าน่าจะเป็นตัวแทนผู้หญิงไทยที่พูดถึงสิทธิสตรี แต่บทบาทตรงนี้ไม่มีในสังคมไทย เพราะสังคมไทยไม่มีการกดขี่เอารัดเอาเปรียบผู้หญิงอย่างเด่นชัด ผมว่าผู้หญิงในสังคมไทยมีโอกาสมากพอสมควร จนแทบมองไม่ออกเรื่องความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน การรับราชการ แม้กระทั่งทางการเมือง ผู้หญิงมีสิทธิมากพอสมควร แล้วปัญหาที่แตกต่างมันก็เป็นปัญหาที่ปลีกย่อยเล็กน้อยๆ เพราะฉะนั้นปัญหาในสังคมไทยที่ควรจะถูกขยับมาทวงสิทธิของผู้หญิงจะเกิดขึ้นในกลุ่มเล็กๆ ในมหาวิทยาลัย ในสังคมไม่พูดถึงเท่าไร ทำให้ไม่มีบทบาทจะเล่น เล่นไปก็ไม่ตลก คนก็ไม่เข้าใจ ตัวละครตัวนี้จึงหายไปเลย นอกจากผู้อ่านยุคแรกๆ เท่านั้นจะรู้ว่ามันมีตัวละครผู้หญิง”

แม้ว่า “ตัวละครที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ทั้ง 8 ตัวที่กล่าวมาจะมีชื่อเรียกทุกตัว แต่นานๆ ครั้งจึงจะเรียกชื่อตัวการ์ตูนให้เห็นภายในคอลัมน์ โดย ชัย ราชวัตร ให้เหตุผลว่า

“ถ้าเรียกบ่อยๆมันจำเจ ซ้ำซาก”

นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสนใจว่า เมื่อพิจารณาจากชื่อคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ทำให้มีการคาดเดาว่า “ตัวการ์ตูนเอก” ประจำคอลัมน์ก็คือ “ผู้ใจ๋อ๋อ” แต่จากการสำรวจภาพการ์ตูนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า “ใจ๋อ๋อ” เป็นตัวการ์ตูนที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดในบรรดาตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ เพื่อการถ่ายทอดเนื้อหา ทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะที่ค่อนข้างตลก จนเป็นที่ชื่นชอบของผู้อ่านโดยทั่วไป

“จริงๆตั้งใจจะให้ผู้ใจ๋อ๋อเป็นพระเอก แต่ไปๆมาๆ ใจ๋อ๋อ กลายเป็นพระเอก เพราะมีลักษณะเฉพาะตัวที่ค่อนข้างตลก จึงกลายเป็นตัวตลกประจำคณะไป ตอนหลังใจ๋อ๋อจึงดังกว่าผู้ใจ๋อ๋อ สังเกตได้จากเวลาผมขับรถไปต่างจังหวัดจะเห็นโปสเตอร์โฆษณา ที่ส่วนมากจะเป็นรูป ใจ๋อ๋อ ไม่ใช่ ผู้ใจ๋อ๋อ ก็เลยอนุমানได้ว่าคนอ่านชอบตัว ใจ๋อ๋อ มากกว่า”

ในส่วนของฉากหรือสภาพแวดล้อมที่ปรากฏอยู่ในคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็น “ชนบท” ไว้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นภาพของกระท่อม กองฟาง ต้นไม้ใบหญ้า แม่น้ำลำธาร เป็นต้น ซึ่งการกำหนดให้มีฉากหรือสภาพแวดล้อมดังกล่าวก็เนื่องมาจากการจำลองหรือสมมติให้ประเทศไทยเป็นหมู่บ้านในชนบท

“การ์ตูนชุดนี้ ผมจำลองประเทศไทยให้เป็นหมู่บ้านหมาเมิน ในสภาพที่เป็นชนบท ดังนั้นฉากหรือองค์ประกอบต่างๆก็ต้องเป็นชนบท”

แอ๊ด มติชน (คอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ในหนังสือพิมพ์มติชน)

แอ๊ด มติชน ได้กล่าวถึงจุดกำเนิดของ “ปลัดเกลี้ยง” ว่า เกิดขึ้นมาในสมัยที่เขียนการ์ตูนอยู่ที่หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ โดยในขณะนั้น พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี

“ปลัดเกลี้ยง มาจากเดลินิวส์เพราะเคยเขียนที่นี่มาก่อน การตั้งชื่อคอลัมน์ว่า ปลัดเกลี้ยงๆ ก็เพราะต้องการให้มีพระเอกอยู่คนหนึ่งเป็นปลัด ชื่อ นายเกลี้ยง ซึ่งก็มาจากคำว่า เกรียง โดยในตอนนั้นต้องการจะล้อ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ว่าทำอะไรเขยๆเป็นๆก็เลยตั้ง ปลัดเกลี้ยง แทนตัวท่าน”

คอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” มี “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ทั้งหมด 5 ตัว ได้แก่ ปลัดเกลี้ยง เฒ่าสุข ไอ้อ่อง (เด็กผู้ชาย) ผู้หญิง (แม่จันทร์หอม) และผู้ชาย ซึ่ง แอ๊ด มติชน ก็ได้พูดถึงตัวการ์ตูนที่เป็นผู้หญิงและผู้ชายไว้ว่า

“ตัวการ์ตูนผู้หญิงเริ่มมีเมื่อสมัยอยู่ที่เดลินิวส์ โดยใช้ชื่อ แม่จันทร์หอม รูปแบบเก่าของแม่จันทร์หอมจะแก่กว่านี้ แต่เขียนไปแล้วไม่สวย คนไม่ชอบ จึงเขียนเป็นผู้หญิงวัยกลางคน ส่วนตัวการ์ตูนผู้ชายไม่ได้ตั้งชื่อ”

สำหรับตัวการ์ตูนทั้ง 5 ตัวนี้ ผู้เขียนการ์ตูนไม่ได้สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือแต่ละกลุ่มในสังคม แต่ให้เป็นตัวแทนของประชาชนทั้งหมด โดยกำหนดให้ตัวการ์ตูนเหล่านี้เป็นชาวบ้านระดับล่าง

“ตัวการ์ตูนทั้ง 5 ตัวนี้ พอเขียนไปเขียนมามันจะไม่มีความรู้สึกว่าตัวนี้คือใคร แต่จะมีความรู้สึกว่าเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งหมด เป็นตัวแทนของชาวบ้านไทยที่คึกซึ้งๆ มีชีวิตที่สงบสันติ เป็นชาวบ้านระดับล่าง ผมจะไม่มีรูปแบบของชาวบ้านระดับบน เช่น ผูกเน็คไท ใส่สูท หรือรูปแบบของคนชั้นกลาง เพราะพอมາเป็นการ์ตูนแล้วจะไม่ค่อยมีเรื่องราวทำอะไร ไม่เหมือนกับชาวบ้านระดับล่างเวลาเขียนเป็นการ์ตูนแล้วจะสนุกกว่า”

อย่างไรก็ตามแม้ว่า “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ทั้ง 5 ตัวจะมีชื่อเรียกอยู่ 3-4 ตัว แต่จากการสำรวจภาพการ์ตูนของคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ก็พบว่า การนำเสนอเนื้อหาของผู้เขียนการ์ตูนมักจะไม่ให้ตัวการ์ตูนเหล่านี้เรียกชื่อกันเอง เพราะจะทำให้ประเด็นหลักที่ต้องการนำเสนอไม่หนักแน่น

“เวลาเขียนการ์ตูนจะไม่ให้ตัวการ์ตูนเรียกชื่อซึ่งกันและกัน เพราะเราจะมุ่งประเด็นไปที่เรื่องการเมือง เช่น มุ่งไปหานายกฯ บรรหาร ก็ต้องเรียกชื่อของท่าน ถ้าไปเรียกชื่อตัวการ์ตูนอื่นขึ้นมา ประเด็นหลักที่เราเขียนก็จะอ่อนลงไป จึงละเว้นการเรียกชื่อไปโดยปริยาย”

และจากการสำรวจภาพการ์ตูนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ของคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ยังพบอีกว่าในบรรดาตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำทั้ง 5 ตัวนี้ “เฒ่าสุข” เป็นตัวการ์ตูนที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดในการถ่ายทอดเนื้อหา แทนที่จะเป็น “ปลัดเกลี้ยง” ซึ่งเป็นตัวการ์ตูนที่ผู้อ่านได้ยื่นเชื่อมั่นานาน ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากความตั้งใจของผู้เขียนการ์ตูนที่ต้องการสร้างให้ “เฒ่าสุข” เป็นตัวเด่น

“เราใช้ ปลัดเกลี้ยง เป็นตัวนำ แต่ความจริงต้องการให้ เฒ่าสุข เป็นตัวเด่น โดยดูได้จากบุคลิกของตัวการ์ตูนที่เราสร้างขึ้นมาให้เด่นกว่าตัวอื่นอยู่แล้ว เช่น ตาโต ใส่วุ้น มีหนวด ปากกว้าง ใส่อะไหล่ตายจุด และเป็นตัวที่พูดมาก สามารถสอดแทรกอะไรต่างๆ ได้เสมอ”

สำหรับฉากหรือสภาพแวดล้อมที่ปรากฏอยู่ในคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” นั้นได้แสดงให้เห็นถึงสภาพของ “ความเป็นชนบท” ไว้อย่างชัดเจน สังเกตได้จากการใช้ภาพกระท่อม ภูเขา ต้นไม้ใบหญ้า ฯลฯ มาเป็นฉากในการ์ตูน ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากความคิดคำนึงของผู้เขียนการ์ตูนเอง ที่อยากจะเห็นสภาพแวดล้อมดังกล่าว และเชื่อว่าผู้อ่านก็น่าจะชอบฉากแบบนี้มากกว่าฉากที่เป็นรูปตึก

“ชีวิตส่วนตัวของผมฝังตัวอยู่แต่ในเมือง ไม่มีเวลาไปบ้านนอกเลย ก็มีแต่ความคิดคำนึงที่ฝันถึงบ้านนอก อยากเห็นวิวแบบนี้ ก็เลยระบายลงสู่ผลงานของตัวเองและ โดยความรู้สึกแล้วผมว่าคนชอบฉากแบบนี้มากกว่าฉากที่เป็นตึกเพราะทำให้การ์ตูนดูแข็ง สุ่วบ้านนอกไม่ได้”

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่ามีภาพการ์ตูนจำนวนไม่น้อยที่มีได้แสดงสภาพแวดล้อมประกอบอยู่ในภาพด้วย มีเพียงภาพตัวการ์ตูนอยู่บนพื้นสีขาวโล่งๆ เท่านั้น ซึ่ง แอ๊ด มติชน ก็ได้อธิบายว่าขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดองค์ประกอบ

“เป็นเรื่องของการจัดองค์ประกอบให้เหมาะสม เพื่อให้ตัวการ์ตูนเด่นขึ้นมา บางครั้งจึงไม่จำเป็นต้องมีฉาก”

คามิน (คอลัมน์ “เดอะ ยัปปี” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน)

“คามิน” ได้อธิบายถึงที่มาของชื่อคอลัมน์ “เดอะ ยัปปี” ว่า เกิดขึ้นในช่วงที่เศรษฐกิจกำลังเฟื่องฟู ทำให้ช่วงนั้นมีคนกลุ่มหนึ่งขึ้นมาที่เรียกว่า YUPPY (ยัปปี) การตั้งชื่อ “เดอะ ยัปปี” เป็นการล้อเลียนพวกคนกลุ่มนี้ โดยให้ตัวการ์ตูนที่ชื่อ “คามิน” เป็นตัวแทนของคนกลุ่มนี้

“จริงๆแล้วเมืองไทยไม่มี YUPPY หรืออาจจะมียัปปีก็ได้ แต่คนกลุ่มนี้ที่เรียกว่า YUPPY ผมว่าถ้าคิดกลับไปถึงทฤษฎีสมาคมใหม่ทางชนชั้นที่เราแยกมา คนกลุ่มนี้จัดเป็นพวก “เศรษฐีใหม่” มากกว่า ซึ่งเกิดมาจากความเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจของเอเชีย ในช่วงยุคฟองสบู่ทั้งเอเชียจะมีคนประเภทนี้ แล้วพวกนี้ก็หลงคิดแทนที่จะเรียกตัวเองว่า “เศรษฐีใหม่” ก็เรียกตัวเองว่า YUPPY เพื่อให้มีความหมายมากขึ้น แต่จริงๆแล้วยังไปไม่ถึง YUPPY เพราะฐานจริงๆที่ทำให้คนพวกนี้มีชีวิตดีขึ้นกว่าเดิม รวยขึ้นกว่าเดิม ก็เพราะการเก็งกำไร ไม่ได้เกิดจากการสร้างสรรค์ด้วยความสามารถหรือสติปัญญาของตัวเองจริงๆ เกะระบบไป เก็งกำไรกับระบบแล้วก็รวย แล้วพอคนพวกนี้มีเงินก็ใช้เงินแบบไม่ได้เรื่อง”

สำหรับ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ในคอลัมน์ “เดอะ ยัปปี” มีเพียง 3 ตัวเท่านั้น ได้แก่

- คามิน คือ ตัวของผู้เขียนการ์ตูนเอง
- วิชัย “เป็นชื่อของเพื่อนคนหนึ่ง บุคลิกก็เป็นของคนๆนั้น แต่พอมาเป็นตัวการ์ตูนก็ไม่ได้ใกล้เคียงเท่าใดนัก”
- ภรรยาของคามิน เป็นตัวการ์ตูนที่ไม่มีชื่อ ถอดแบบมาจากภรรยาของคามินในด้านที่เคยเป็นนักลงทุนในตลาดหุ้นคนหนึ่งเหมือนกัน แต่ก็ยังไม่เหมือนตัวจริงมากนัก

ส่วนตัวการ์ตูนที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดในการถ่ายทอดเนื้อหาก็คือ “คามิน” เนื่องจากผู้เขียนการ์ตูนตั้งใจที่จะสร้างให้เป็นตัวเด่นประจำคอลัมน์ โดยในช่วงแรกที่เกิดคอลัมน์ “เดอะ ยัปปี”

ผู้เขียนการ์ตูนได้นำเสนอให้ “คามิน” เป็นตัวการ์ตูนที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในระดับที่ดี และกำหนดให้เป็นตัวแทนของกลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่า YUPPY

“คามิน จะเป็นคนบ้ายี่ห้อ ขับรถ BMW คืมเหล่าชีวาส ไปเที่ยว เมืองนอกมากกว่าเมืองไทย เล่นหุ้น เก็งกำไร ประสบความสำเร็จ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีในระดับหนึ่ง แล้วก็เรียกมันว่า YUPPY”

อย่างไรก็ตามเมื่อยุคสมัยผ่านมา สถานการณ์ของประเทศเปลี่ยนไป รวมถึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ก็ทำให้แนวคิดที่กำหนดไว้ให้กับตัวการ์ตูนในช่วงแรกเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทางหน้าหนังสือพิมพ์หรือชีวิตประจำวัน

สำหรับฉากหรือสภาพแวดล้อมที่ปรากฏอยู่ในคอลัมน์ “เดอะยับปี้” ได้บ่งบอกถึงความเป็น “สังคมเมืองที่ทันสมัย” ไว้อย่างชัดเจน สังเกตได้จากองค์ประกอบต่างๆภายในฉากแต่ละฉาก ฉากในที่ทำงาน ก็จะมีภาพของอุปกรณ์สำนักงานที่ทันสมัย หรือฉากภายในบ้านก็จะประกอบไปด้วยภาพสิ่งของเครื่องใช้ที่มีความเป็นสากล แม้กระทั่งฉากอื่นๆที่ปรากฏให้เห็นไม่บ่อยนัก แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งความเป็นสังคมเมืองที่ทันสมัย เช่น สภาพแวดล้อมบนท้องถนน ก็จะประกอบไปด้วยรถยนต์และตึกสูงต่างๆ เป็นต้น การที่ผู้เขียนได้กำหนดให้ฉากหรือสภาพแวดล้อมในการ์ตูนมีลักษณะดังกล่าวก็เนื่องมาจากการคำนึงถึง “กลุ่มผู้อ่าน” ของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันเป็นหลัก ซึ่งมีชีวิตอยู่ใกล้เคียงกับองค์ประกอบต่างๆเหล่านี้

“กลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ผู้จัดการเป็นตัวกำหนด คำนึงถึงกลุ่มผู้อ่านเป็นสำคัญ เพราะคนที่อ่านการ์ตูนของผู้จัดการก็คือคนที่มีชีวิตอยู่เช่นนี้ เหล่านี้คือชีวิตของเขา คือบรรยากาศที่เขาอยู่ ไม่ว่าจะป็นภาษาพูด หรือ สถานที่ เช่น ที่ทำงาน ร้านอาหาร ท้องถนน เหล่านี้ใกล้เคียงกับชีวิตของเขาที่เป็นอยู่จริง”

1.4 วิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน

1) ผู้เขียนการ์ตูนทุกคนมีความคิดเห็นตรงกันว่าการ์ตูนการเมืองที่ดีที่สุด คือ “การใช้ภาพการ์ตูนเพียงอย่างเดียว” ในการสื่อความหมายหรือถ่ายทอดเนื้อหา โดยที่ไม่ต้องมีคำพูดหรือข้อความใดๆอยู่เลย แต่ทุกคนก็ยอมรับว่าการนำเสนอภาพการ์ตูนแบบนี้ผู้อ่านจะทำความเข้าใจได้ยาก ดังนั้นจึงควรใส่ข้อความลงไปบ้าง เพื่อช่วยให้ผู้อ่านทำความเข้าใจกับภาพการ์ตูนได้ง่ายขึ้น หรือลดความเสี่ยงต่อการที่ผู้อ่านตีความได้ไม่ตรงกับที่ผู้เขียนการ์ตูนต้องการนำเสนอ ทั้งนี้สิ่งที่ผู้เขียนการ์ตูนทุกคนคำนึงถึงเป็นอันดับแรกในการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูนก็คือ จะต้องเป็นคำหรือข้อความที่สุภาพไม่หยาบคาย และควรจะเป็นคำง่ายๆ ที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ไม่ยาก

2) หลีกเลี่ยงการใช้คำภาษาอังกฤษหรือคำทับศัพท์ แต่ถ้าจะใช้ภาษาอังกฤษก็ต้องเป็นคำสั้นๆง่ายๆที่คนทั่วไปมีความเข้าใจอยู่แล้ว ส่วนคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษก็อาจนำมาใช้ได้ถ้าเป็นชื่อเฉพาะขององค์กร หน่วยงาน โครงการต่างๆ หรือเป็นคำที่ปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งในเนื้อหาข่าว และตามหน้าหนังสือพิมพ์

3) การเลือกใช้คำ ข้อความ หรือ บทสนทนา จะขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอเป็นสำคัญ กล่าวคือ ต้องมีความเหมาะสมกับเนื้อหาและสามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างชัดเจน ตรงตามเจตนารมณ์ที่ผู้เขียนการ์ตูนต้องการจะสื่อไปถึงผู้อ่าน

4) วิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูนจะสัมพันธ์กับการกำหนดจำนวนช่องการ์ตูน กล่าวคือ ในกลุ่มของผู้เขียนการ์ตูนที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการ์ตูนแบบช่องเดียว มักจะถ่ายทอดเนื้อหาด้วยการใช้ “ข้อความอธิบายประกอบ” เนื่องจากการ์ตูนแบบช่องเดียวจะถูกจำกัดในเรื่องของพื้นที่การนำเสนอ ดังนั้นการใช้ข้อความสั้นๆประกอบภาพจึงเหมาะสมกว่าการใช้บทสนทนา แต่ถ้าจะมีการใช้ “บทสนทนาของตัวการ์ตูน” ก็จะเป็นเพียงคำพูดสั้นๆของตัวการ์ตูนเพียง 1-2 ตัวเท่านั้น ทั้งนี้ข้อความสั้นๆ หรือบทสนทนาเพียงไม่กี่คำที่นำมาใช้จะต้องมีส่วนทำให้ภาพการ์ตูนมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจกับภาพและเนื้อหาการ์ตูนได้อย่างชัดเจนหรือตรงกับที่ผู้เขียนการ์ตูนต้องการนำเสนอ

5) สำหรับผู้เขียนการ์ตูนที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการ์ตูนแบบหลายช่อง มักจะถ่ายทอดเนื้อหาด้วยการใช้ “บทสนทนาของตัวการ์ตูน” เป็นหลัก โดยพยายามที่จะใช้คำพูดหรือรูปประโยคง่ายๆที่คนทั่วไปใช้พูดคุยกัน และควรใช้คำพูดให้น้อยหรือกระชับมากที่สุดด้วย เนื่องจากการเขียนการ์ตูนการเมืองไม่ควรให้ความหรืออารมณ์บทมาก เพราะจะทำให้รกไปด้วยตัวหนังสือส่งผลให้เนื้อหาของการ์ตูนน่าเบื่อ

นอกเหนือไปจากกระบวนการกำหนด “วิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน” ของผู้เขียนการ์ตูนส่วนมากตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ชัย ราชวัตร (ไทยรัฐ) ยังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ “ลักษณะการนำเสนอการ์ตูนการเมืองที่ดี” ว่า ผู้เขียนการ์ตูนต้องไม่บอกความรู้สึกของตนเองทั้งหมด ควรจะทิ้งท้ายไว้ให้ผู้อ่านได้คิดต่อหรือตีความด้วย

“การ์ตูนการเมืองที่ดีต้องให้ผู้อ่านตีความด้วย ถ้าเรามีความรู้สึกต่อปัญหาอย่างไร แล้วเขียนบอกความรู้สึกเต็ม 100% การ์ตูนก็จะจืดชืด ดังนั้นต้องเขียนทิ้งท้ายไว้ให้คนอ่านได้คิดต่อ พอคนอ่านคิดได้ก็จะสนุก แต่ถ้าบอกหมดก็จะไม่สนุก”

ซึ่งแนวคิดหรือวิธีการดังกล่าวนี้สอดคล้องกับ “คามิน” ที่เห็นว่าการนำเสนอการ์ตูนการเมืองไม่จำเป็นต้องบอกข้อมูลให้กับผู้อ่านมาก เพราะผู้อ่านจะรับรู้ข่าวสารมาบ้างแล้ว

“ผมพยายามตัดอะไรที่ไม่จำเป็นออก คือ ถ้าใส่เข้าไปแล้วไม่ได้ช่วยให้คนดูเข้าใจขึ้น ผมก็ไม่ใส่ ทำออกมาให้ง่ายที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะผมเชื่อว่าผู้อ่านอยู่ในสังคมต้องรับรู้ข่าวสาร และมีอารมณ์เป็นเช็รองรับอยู่แล้ว จึงไม่ต้องไปพูดหรือบอกอะไรมาก แค่ไปสะกิดอารมณ์ขึ้นมาเท่านั้นก็พอ”

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนในกำหนดรูปแบบการ์ตูนการเมือง

นอกเหนือไปจากกระบวนการเลือกสรรและกลั่นกรอง เพื่อกำหนดรูปแบบการ์ตูนการเมืองแล้ว ยังมีปัจจัยด้านต่างๆ ที่สามารถแบ่งออกเป็น ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียน ซึ่งมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนในการที่จะกำหนด รูปแบบการ์ตูนการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดจำนวนช่องการ์ตูน รูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูน และ วิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน อันมีรายละเอียดดังนี้

2.1 จำนวนช่องการ์ตูน

1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนทุกคนในการกำหนดจำนวนช่องการ์ตูน คือ “ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียน” อันได้แก่ ความถนัดและความชอบเฉพาะตัวของแต่ละคน โดยกลุ่มของผู้เขียนการ์ตูนที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการ์ตูนแบบหลายช่อง ก็เนื่องมาจากความถนัดและชอบของตน ซึ่งก็เป็นเหตุผลเดียวกันกับกลุ่มของผู้เขียนการ์ตูนที่มักนำเสนอเป็นการ์ตูนแบบช่องเดียว

2) ในกลุ่มของผู้เขียนการ์ตูนที่มีรูปแบบการนำเสนอทั้งที่เป็นการ์ตูนแบบหลายช่อง และแบบช่องเดียวนั้น พบว่า “ปัจจัยภายนอก” ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการกำหนดจำนวนช่องการ์ตูนก็คือ “ผู้อ่าน” ซึ่งแม้ว่าผู้เขียนการ์ตูนจะมีความชัดเจนในการนำเสนอจำนวนช่อง ในแบบที่ตนเองชอบและถนัดมากกว่าการนำเสนอจำนวนช่องในแบบที่แตกต่างออกไป แต่ก็มิอาจปฏิเสธได้ว่าการจะนำเสนอจำนวนช่องในรูปแบบใดนั้นจะต้องทำให้ “ผู้อ่าน” สามารถตีความหรือทำความเข้าใจกับการ์ตูนการเมืองได้ง่ายที่สุด

แต่สำหรับกลุ่มของผู้เขียนการ์ตูนที่มักจะนำเสนอจำนวนช่องเพียงแบบเดียวไม่ว่าจะเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” ทั้งหมด หรือเสนอเป็น “การ์ตูนแบบหลายช่อง” ทั้งหมด พบว่า “ผู้อ่าน” มิได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการกำหนดจำนวนช่องการ์ตูน

แม้ว่า “ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียน” ในเรื่องของความถนัดและความชอบเฉพาะตัวของแต่ละคน จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนทุกคนในการกำหนดจำนวนช่อง แต่สำหรับ “เซีย” (ไทยรัฐ) และ “อรุณ” (กรุงเทพธุรกิจ) ยังมีปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียนในด้านอื่นอีกที่มี

อิทธิพลต่อการตัดสินใจในการกำหนดจำนวนชื่อนั้นคือ ทั้ง 2 คน “ไม่ถนัดในการใช้ภาษาเขียน” หรือไม่ถนัดในการเขียนตัวหนังสือมากมายนั่นเอง จึงเลือกที่จะนำเสนอเป็นการดูแบบช่องเดียว ซึ่งจะใช้ตัวหนังสือน้อย แต่จะอาศัยการสื่อความหมายด้วยรูปภาพเป็นหลัก

อย่างไรก็ตามนอกจาก “ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียน” ในด้านต่างๆซึ่งมีอิทธิพลต่อ “เซี่ย” ในการตัดสินใจกำหนดจำนวนช่อง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว “เซี่ย” ยังเป็นผู้เขียนการดูเพียงคนเดียว ที่ยอมรับว่า “ปัจจัยภายใน” มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการกำหนดจำนวนช่องการดู นั่นคือ “กองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ” ต้องการให้คงไว้ในรูปแบบเดิมที่ ประยูร จรรย์วงษ์ เคยเขียนเป็นการดูแบบช่องเดียว ก่อนที่จะเสียชีวิต

“หลังจากที่ อ.ประยูร เสียชีวิต หน้า 3 ของไทยรัฐก็ว่างเว้นการดูการเมือง ไป 1 ปี ซึ่งทางกองบรรณาธิการ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ) เห็นว่าหน้า 3 ที่มีทั้งบทนำและตัวหนังสือสั้นๆ ทำให้ดูหนักและเคร่งเครียด ไม่เหมือนกับตอนที่เคยมีการดูของ อ.ประยูร อยู่ ดูแล้วทำให้หน้า 3 มีเสน่ห์ ทางกองบรรณาธิการเห็นว่าควรจะมีการดูในหน้านี้ จึงหาคนมาเขียน การดูในหน้า 3 โดยพยายามจะคงรูปแบบเดิมของ อ.ประยูร ไว้ คือ เป็นการดูแบบช่องเดียว”

2.2 รูปแบบการใช้ตัวละครการดู

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการดูทุกคนในการกำหนด “รูปแบบการใช้ตัวละครการดู” ก็คือ “ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียน” ทั้งนี้จะเป็นไปในลักษณะที่สัมพันธ์กับการกำหนดจำนวนช่องการดู โดยในกลุ่มของผู้เขียนการดูที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการดูแบบช่องเดียว มักจะใช้ “ตัวการดูภาพลือนอกคนในข่าว” ในการถ่ายทอดเนื้อหา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นภาพของบุคคลในแวดวงการเมือง เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี เป็นต้น

สำหรับผู้เขียนการดูที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการดูแบบหลายช่อง มักจะใช้ “ตัวการดูที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ในการถ่ายทอดเนื้อหา โดยที่การดูเหล่านี้ได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแทนของประชาชนชาวไทย หรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของสังคม ในการพูดคุยและแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ข่าวสารบ้านเมืองที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเน้นไปในเรื่องของการเมืองเป็นหลัก

แม้ว่า “ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียน” จะมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการกำหนด “รูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูน” (ซึ่งจะสัมพันธ์กับการกำหนดจำนวนช่องการ์ตูน) โดยผู้เขียนการ์ตูนที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการ์ตูนแบบช่องเดียว มักจะใช้ “ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว” ในการถ่ายทอดเนื้อหา แต่สำหรับ “หมิ่น” (มดิชน) ถือเป็นข้อยกเว้น เพราะมักจะใช้ “ตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง” มากกว่าที่จะใช้ “ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว” เนื่องจากการเขียนหน้าของบุคคลจะทำให้เนื้อหาการ์ตูนมุ่งไปที่ตัวบุคคลมากกว่าที่จะเป็นเรื่องส่วนรวม

“ผมไม่ชอบเขียนโจมตีหน้าตัวบุคคล เพราะถ้ามุ่งไปที่ตัวบุคคลแล้วเนื้อหาส่วนรวมจะค่อยลงไป จะเล่นประเด็นในเนื้อหาส่วนใหญ่มากกว่าที่จะจ้องไปในตัวบุคคล จะมุ่งไปที่โครงสร้างโดยรวมมากกว่า”

ส่วนที่มีการมองว่า “หมิ่น” มักจะใช้รูป “สุนัข” แทนนักการเมือง เช่น วาครูปสุนัขแล้วเขียนข้างตัวว่า นักการเมือง รัฐมนตรี ส.ส. เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเปรียบเทียบที่ค่อนข้างจะรุนแรงนั้น แต่ “หมิ่น” มองว่าไม่แรง เพราะสุนัขเป็นสัตว์ที่ซื่อสัตย์

“ไม่แรง เพราะสังคมไทยคิดว่าหมาเป็นสัตว์ต่ำต้อย แต่ในความคิดของผมที่ใช้หมาเป็นสัญลักษณ์แทนนักการเมืองหรือรัฐมนตรี เพราะหมาเป็นสัตว์ที่ซื่อสัตย์ ระวังระวังภัยให้กับชาวบ้านหรือเจ้าของบ้าน วันใดที่หมาไม่ซื่อสัตย์ ภัยก็จะเกิดขึ้นกับเจ้าของบ้าน แต่ก็โดนด่าบ่อยที่ใช้หมาเปรียบเทียบกับคน”

อย่างไรก็ตามพบว่า “การใช้การ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว” ในคอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” (ผู้จัดการรายวัน) นอกจากการนำเสนอด้วยวิธีการวาดเป็นส่วนมากแล้ว ในบางครั้งได้ใช้วิธีการนำภาพถ่ายของบุคคลหรือเหตุการณ์จริงๆ มาต่อเติมหรือเพิ่มเติมข้อความลงไปในการถ่ายนั้น เพื่อให้เกิดความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่ง “คามิน” เห็นว่าเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ได้ เพราะเนื้อหาของการ์ตูนการเมืองไม่ได้อยู่ที่การวาดด้วยลายเส้น แต่อยู่ที่การสื่อความคิดออกไปให้ได้ชัดเจน

“ผมเห็นว่ามันเป็นสื่ออย่างหนึ่ง คุณสามารถทำอะไรก็ได้เพื่อสื่อออกไป
เนื้อหาไม่ได้อยู่ที่ต้องเป็นการวาดลายเส้น แต่อยู่ที่การสื่อความคิดออกไป
ได้ชัดหรือไม่เท่านั้นเอง ถ้าเมื่อไรที่ผมคิดว่าใช้ภาพถ่ายแปะลงไปแล้วจะ
สื่อได้ดีกว่า ก็จะใช้ภาพถ่าย ไม่มีรูปแบบว่าต้องเป็นการวาดเสมอไป
ผมไม่ได้ให้ความส
แสดงออกทางด้านความคิดมากกว่า”

ขณะเดียวกัน “บัญชา” ซึ่งเป็นผู้วาดการ์ตูนในคอลัมน์เดียวกันนี้ ก็ได้แสดงความคิดเห็นที่
สอดคล้องกับ “คามิน” เกี่ยวกับการนำเสนอการ์ตูนการเมืองด้วยวิธีการใช้ภาพจริงหรือภาพถ่าย
แทนการวาดว่า ช่วยให้การสื่อความหมายมีความชัดเจนมากขึ้น

“บางครั้งถ้าใช้รูปถ่ายแล้วแต่งเพิ่มเข้าไปมันจะชัดเจนกว่า ได้ผลกว่า ดูแล้วรู้เลย”

สำหรับ ชัย ราชวัตร (ไทยรัฐ) ที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการ์ตูนแบบหลายช่อง และใช้
“ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” มากที่สุดในการถ่ายทอดเนื้อหา ก็ได้อธิบายถึงข้อ
พิจารณาในการเลือกใช้ตัวการ์ตูนของตนเองไว้ดังนี้

ประการแรก ถ้าเนื้อหาการ์ตูนการเมืองเป็นการสร้างเรื่องขึ้นมาเพื่อล้อเลียนนักการเมือง
บางคน ก็ต้องใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” เพราะถ้าใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อ
บุคคลในข่าวมาใส่ ก็จะเป็นการบิดเบือนข้อเท็จจริง แต่ถ้านักการเมืองพูดหรือกระทำอย่างนั้น
จริงๆ ก็ใช้ภาพล้อบุคคลนั้นได้เลย

“บางครั้งต้องใช้วิธีการสร้างเรื่องขึ้นมาเพื่อล้อเลียน ทำให้บางครั้งจำเป็นต้อง
ต้องใช้ตัวการ์ตูนประจำเล่น พูด เพื่อที่จะเหน็บแนม เสียดสีนักการเมือง
บางคน เพราะถ้าเอาภาพล้อบุคคลจริงๆมาใส่ จะกลายเป็นว่าเราบิดเบือน
เพราะตัวจริงไม่ได้พูดอย่างนั้นทำอย่างนั้น แต่ถ้านักการเมืองพูดหรือ
กระทำอย่างนั้นจริง ผมก็จะเอาตัวละครจริงๆมาล้อเลียน ซึ่งจะสนุกกว่า”

ประการที่สอง การใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” จะต้องมีการพิจารณาด้วยว่า ประโยคคำพูดหรือบทสนทนาที่คิดขึ้นมานั้นควรจะให้ตัวการ์ตูนตัวไหนพูดจึงจะเหมาะสม

“เมื่อเราคิดมุขได้แล้วจึงค่อยมาคิดถึงตัวละครว่า ประโยคพูดอย่างนี้ควรจะให้ใครพูดตัวละครตัวไหน เพราะประโยคคำพูดหรือประโยคล้อเลียน ประโยคเดียวกัน แต่ถ้าใส่ไว้ที่ตัวละครผิดตัวบางทีมันก็จะไม่ตลก เช่น บางประโยคเหมาะสำหรับไอ้จ้อยเป็นคนพูด บางประโยคก็ควรจะเป็นเผ่าหยอยพูด”

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้เขียนการ์ตูนที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการ์ตูนแบบหลายช่อง มักจะใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ในการถ่ายทอดเนื้อหานั้น แต่สำหรับ “แอ๊ด มติชน” ซึ่งส่วนมากนำเสนอเป็นการ์ตูนแบบหลายช่องเช่นกัน จะมีการใช้ตัวการ์ตูนที่ค่อนข้างจะแตกต่างจากผู้เขียนการ์ตูนในกลุ่มเดียวกัน โดยจะใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ผสมผสานกับตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว” มากที่สุด รองลงมาคือ การใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว และการใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นความชอบส่วนตัว แต่ก็ไม่ได้ลืมที่จะต้องคำนึงถึงเนื้อหาและการจัดองค์ประกอบของภาพด้วย

“ชอบที่จะให้มีการ์ตูนประจำของเราเข้าไปผสมด้วย แต่บางครั้งไม่จำเป็นต้องมีตัวการ์ตูนประจำก็ได้ ถ้าหากใส่เข้าไปแล้วเป็นการทำลายจุดสนใจของเนื้อหา ดังนั้นการจะเสนอแบบไหนต้องดูเนื้อหาเป็นหลัก และต้องคำนึงถึงการจัดวางองค์ประกอบภาพด้วย”

2.3 วิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนทุกคนในการกำหนด “วิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน” ได้แก่ “ปัจจัยภายนอก” ซึ่งในที่นี้ก็คือ “กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ” เนื่องจากหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับต่างก็มีคุณลักษณะ (บุคลิกของหนังสือพิมพ์) และกลุ่มผู้อ่านของตนแตกต่างกันออกไป ดังนั้นไม่ว่าผู้เขียนการ์ตูนจะนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูนที่เป็นบทสนทนา ข้อความ หรือแม้กระทั่งการใช้ภาพการ์ตูนเพียงอย่างเดียวก็ตาม จะต้องคำนึงถึงกลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์ ที่ตนเองนำเสนอการ์ตูนการเมืองอยู่ด้วย

ยกตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จัดเป็นหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ มีกลุ่มผู้อ่านจำนวนมากหลากหลายสาขาอาชีพ แต่ส่วนมากจะเป็นระดับชาวบ้านทั่วไป ดังนั้นผู้เขียนการ์ตูน (เซีย และ ชัย ราชวัตร) จะเลือกใช้ข้อความประกอบการ์ตูนที่เป็นคำง่ายๆ พยายามหลีกเลี่ยงการใช้คำภาษาอังกฤษ หรือคำทับศัพท์ ด้วยการหาคำภาษาไทยมาใช้แทน หรือแม้กระทั่งคำภาษาไทยที่เข้าใจยากก็ต้องหลีกเลี่ยงหาคำอื่นที่มีความหมายเดียวกันหรือใกล้เคียงกันแต่เข้าใจได้ง่ายกว่ามาแทน มิเช่นนั้นผู้อ่านอาจจะไม่เข้าใจ เช่น ภาษาที่เกี่ยวกับการเงินการธนาคาร ตลาดหุ้น ภาษาทางด้านกฎหมาย เป็นต้น

หรือในกรณีของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน จัดเป็นหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพที่เน้นการนำเสนอเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก แม้จะมีกลุ่มผู้อ่านค่อนข้างแคบกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ แต่มีความชัดเจนมากกว่า ซึ่งโดยมากจะเป็นกลุ่มคนในแวดวงธุรกิจ และมีพื้นฐานการศึกษาสูงกว่ากลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ดังนั้นผู้เขียนการ์ตูนของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน (บัญชาและคามิน) จึงมีโอกาสเลือกใช้ข้อความประกอบการ์ตูนได้หลากหลายกว่า ไม่ว่าจะเป็นภาษาที่เกี่ยวกับการเงินการธนาคาร ตลาดหุ้น ก็สามารถนำมาใช้ได้เพราะผู้อ่านเป็นกลุ่มคนในแวดวงนี้อยู่แล้ว หรือการใช้คำภาษาอังกฤษและคำทับศัพท์ แม้จะยังคำนึงถึงความเข้าใจของผู้อ่าน แต่ก็มีให้เห็นบ่อยครั้งในเนื้อหาการ์ตูนที่นำเสนอ เนื่องจากกลุ่มผู้อ่านค่อนข้างจะเป็นคนที่มีความรู้ อีกทั้งสอดคล้องกับวัฒนธรรมการพูดของกลุ่มผู้อ่านที่บางครั้งจะเป็นการพูดภาษาไทยปนอังกฤษ

จากตัวอย่างของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับที่นำมาเปรียบเทียบกัน จะเห็นได้ว่าแม้กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์จะแตกต่างกันอย่างชัดเจน แต่ก็มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนในการกำหนดวิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูนเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาไปสู่ผู้อ่าน

แม้ว่า “กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์” ซึ่งถือว่าเป็น “ปัจจัยภายนอก” จะเป็นเพียงปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนทุกคนในการกำหนดวิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน แต่สำหรับ “เซีย” (ไทยรัฐ) แล้ว ยังมี “ปัจจัยภายใน” ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจด้วย เนื่องจากเป็นนโยบายของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐที่ต้องการให้มีข้อความหรือคำบรรยายสั้นๆ ประกอบภาพการ์ตูน เพื่อเป็นการคงรูปแบบการ์ตูนของ ประยูร จรรย์วงษ์ เอาไว้ ที่เคยเขียนลงในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐก่อนจะเสียชีวิตลง

“เป็นนโยบายของไทยรัฐที่ต้องการให้มีคำบรรยายไว้บ้าง เพราะ อ.ประยูร เคยเขียนการ์ตูน แล้วมีคำบรรยายสั้นๆ จึงอยากให้ออกตรงนี้ไว้ ก็เป็นปัญหาเหมือนกันเพราะไม่ใช่ให้นักเขียน แต่ก็พยายามคิด บางวันก็ออกมาดีบางวันก็ไม่ดี”

ในขณะที่เดียวกันการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูนของ “อรุณ” (กรุงเทพฯธุรกิจ) ก็มีได้ขึ้นอยู่กับ “กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์” เพียงปัจจัยเดียวเท่านั้น ยังมี “ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียน” อีกที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการกำหนดวิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน กล่าวคือการนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองของ “อรุณ” นอกจากจะมีข้อความสั้นๆประกอบภาพแล้ว มักจะมีคำหรือตัวหนังสือเขียนไว้ที่รูปภาพ เพื่อให้รู้ว่ารูปนั้นหรือสิ่งนั้นสื่อความหมายโดยนัย หมายถึงอะไร ซึ่งลักษณะการนำเสนอด้วยรูปแบบดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากการที่ผู้เขียนการ์ตูนค่อนข้างจะมีลักษณะอนุรักษนิยมในการเขียนการ์ตูน เนื่องจากวิธีการนำเสนอด้วยรูปแบบนี้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว โดยศึกษาจากตัวอย่างการ์ตูนการเมืองของต่างประเทศ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้อ่านทำความเข้าใจกับเนื้อหาการ์ตูนได้ง่ายขึ้นด้วย

“มันเป็นการทำให้คนอ่านเข้าใจตามที่เราต้องการ ถ้าไม่เขียนไว้เขาก็จะไม่รู้ว่าเกี่ยวกับเรื่องอะไร และตรงนี้ก็เป็นที่มาแต่โบราณแล้ว ผมค่อนข้างจะอนุรักษนิยมในการเขียนการ์ตูน เพราะผมศึกษาข้อมูลจากตัวอย่างการ์ตูนการเมืองของต่างประเทศมา”

3. กระบวนการกำหนดเนื้อหาการรณรงค์การเมือง

จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 7 คน ทำให้ได้ทราบถึงขั้นตอนหรือกระบวนการในการเลือกสรรและกลั่นกรองประเด็นข่าวต่างๆที่เกิดขึ้นมากมายในแต่ละวัน เพื่อนำมาเป็นเนื้อหาการรณรงค์การเมือง ซึ่งโดยมากแล้วผู้เขียนการ์ตูนจะมีแนวปฏิบัติที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้

1) กระบวนการในการเลือกสรรประเด็นข่าวต่างๆ เพื่อนำมาเสนอเป็นเนื้อหาของการ์ตูนการเมืองที่สำคัญอันดับแรกก็คือ ต้องเป็นข่าวใหญ่ ทันทต่อเหตุการณ์ กระทบกระเทือนต่อความรู้สึกหรือผลประโยชน์ของประชาชน และอยู่ในความสนใจของคนทั่วไป เพราะผู้อ่านจะสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาการรณรงค์ได้ง่าย

2) การเลือกสรรประเด็นข่าว จะพิจารณาจากพาดหัวข่าวใหญ่ในหน้าหนังสือพิมพ์ก่อน แต่ถ้าประเด็นข่าวนั้นมีระยะเวลาในการเสนอเป็นเวลานาน และมีการนำมาเป็นเนื้อหาการรณรงค์หลายครั้งแล้ว ก็จะไปหาประเด็นข่าวรองที่น่าสนใจมาเสนอแทน หรือถ้าประเด็นข่าวใหญ่ในหน้าหนังสือพิมพ์ไม่สามารถนำมาเสนอเป็นการรณรงค์เมืองได้ กล่าวคือ ผู้เขียนการ์ตูนไม่สามารถคิดมุขหรือแก๊กกับข่าวนั้นได้ ก็จำเป็นที่จะต้องหาประเด็นข่าวรองมาแทน ทั้งนี้ก็ยังคงพิจารณาจากข่าวในหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์เสมอ เพราะผู้อ่านส่วนมากจะต้องอ่านข่าวที่ขึ้นหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์ จึงเป็นที่รับรู้และอยู่ในความสนใจของผู้อ่าน เมื่อนำมาเสนอเป็นการรณรงค์ผู้อ่านก็จะสื่อความหมายจากเนื้อหาการรณรงค์ได้ แต่หากนำข่าวจากหน้าในของหนังสือพิมพ์มาเสนอเป็นการรณรงค์ ผู้อ่านก็อาจจะไม่เข้าใจเนื้อหาการรณรงค์ เนื่องจากเป็นข่าวที่ไม่ได้อยู่ในความสนใจหรือไม่เคยรับรู้มาก่อน และอาจจะทำให้ผู้อ่านคิดว่าผู้เขียนการ์ตูนมิได้มีการติดตามข่าวสารอีกด้วย นอกจากนี้ข่าวบางข่าวที่ไม่มีปรากฏในสื่อใดเลย ไม่ว่าจะเป็นทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ คือ เป็นข่าวลือหรือเป็นข่าวที่มีการรับรู้กันอย่างลับๆ ก็ไม่สามารถนำมาเสนอเป็นการรณรงค์ได้ เพราะผู้อ่านส่วนมากอาจจะยังไม่รับรู้ เมื่อเสนอไปในรูปแบบของการรณรงค์เมือง ก็อาจจะไม่เข้าใจหรือตีความไม่ได้ และที่สำคัญในบางกรณีอาจจะเสี่ยงต่อการถูกฟ้องกลับได้

3) การเลือกประเด็นข่าวจากหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์เพื่อนำมาเสนอเป็นเนื้อหาการรณรงค์ ผู้เขียนการ์ตูนเห็นว่าไม่จำเป็นที่จะต้องเลือกเอาแต่เฉพาะประเด็นข่าวในหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์ที่ตนเองสังกัดอยู่ (เขียนการ์ตูนอยู่) เท่านั้น เนื่องจากผู้อ่านหรือผู้รับสารไม่ได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์เพียงฉบับเดียว และไม่ได้เปิดรับข่าวสารโดยผ่านทางสื่อหนังสือพิมพ์เพียงอย่างเดียว แต่จะเปิดรับ

จากหลายๆสื่อ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ดังนั้นหนังสือพิมพ์ที่ผู้เขียนการ์ตูนสังกัดอยู่อาจมิได้นำเสนอข่าวบางข่าว แต่มีนำเสนอในหนังสือพิมพ์แทบทุกชื่อฉบับ อีกทั้งปรากฏเป็นข่าวทางวิทยุและโทรทัศน์ จนเป็นที่รับรู้ของคนทั่วไป เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้เขียนการ์ตูนก็สามารถนำข่าวดังกล่าวมาเสนอเป็นเนื้อหาการ์ตูนการเมืองได้

4) จากกระบวนการเลือกสรรประเด็นข่าวเพื่อนำมาเสนอเป็นเนื้อหาการ์ตูนดังกล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าในแต่ละวัน ผู้เขียนการ์ตูนจะเปิดรับข่าวสารจากหลายๆสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องอ่านหนังสือพิมพ์วันละหลายฉบับ เพื่อคว้าหนังสือพิมพ์ส่วนมากนำเสนอข่าวใดเป็นข่าวใหญ่ในหน้า 1 ก็จะเลือกเอาข่าวนั้นมาเป็นเนื้อหาการ์ตูน อีกทั้งยังเป็นการตรวจสอบความถูกต้องในรายละเอียดของข่าวไปพร้อมกันด้วย เนื่องจากข่าวเดียวกันแต่อาจจะเสนอคนละแง่มุม หรือมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน อันเป็นผลมาจากความเร่งรีบในการเสนอข่าว

นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการอ่านข้อเขียนจำพวกบทความ บทวิเคราะห์ของคอลัมนิสต์ คนอื่นๆ จากหนังสือพิมพ์หลายชื่อฉบับ เพื่อคว้าคอลัมนิสต์เหล่านี้มีมุมมองและเหตุผลที่มีต่อข่าวหรือปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร รวมถึงการได้พูดคุยกับนักข่าวและคอลัมนิสต์ที่รู้จักคุ้นเคยก็ถือเป็นสิ่งจำเป็นเช่นกัน เพราะจะทำให้ทราบถึงข้อเท็จจริงตลอดจนเบื้องหน้าเบื้องหลังของข่าวว่ามีความเป็นมาอย่างไร

ดังกล่าวนี้จะสังเกตได้ว่าผู้เขียนการ์ตูนมีการเลือกสรรและแสวงหาข่าวสารข้อมูลจากหลายๆด้าน เพื่อให้มีมุมมองที่กว้างขึ้นและรอบด้าน อันจะทำให้การนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนมีความแน่นอน ไม่ผิดพลาด

5) ประเภทของเนื้อหาการ์ตูนการเมืองที่ผู้เขียนการ์ตูนทุกคนนำเสนอมากที่สุด ก็คือเนื้อหาทางด้านการเมือง เนื่องจากข่าวที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นประจำทุกวัน ส่วนมากจะเป็นข่าวการเมือง และผู้อ่านโดยทั่วไปก็มักจะให้ความสนใจกับข่าวการเมือง เพราะสถานการณ์ทางการเมืองมีความผันผวนหรือความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ อีกทั้งยังมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมด้วย นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าเนื้อหาทางด้านการเมืองที่ผู้เขียนการ์ตูนมักกำหนดให้มีการนำเสนอมากที่สุด ส่วนมากแล้วจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางฝ่ายรัฐบาลมากกว่าฝ่ายค้านและมักจะพุ่งเป้าไปที่ตัวนายกรัฐมนตรี เนื่องจากรัฐบาลทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ ประเทศชาติจะเจริญหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของรัฐบาลเป็นสำคัญ โดยเฉพาะกับตัวนายกรัฐมนตรี

ซึ่งถือเป็นผู้นำประเทศ มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการบริหารบ้านเมือง ก็น่าที่จะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์บทบาทการทำงาน สำหรับฝ่ายค้านจะไม่มีบทบาทเท่าใดนัก ถ้าพุ่งเป้าไปวิพากษ์วิจารณ์ฝ่ายค้านก็จะไม่เกิดประโยชน์อันใด

อย่างไรก็ตามผู้เขียนการ์ตูนก็มิได้กำหนดให้มีเฉพาะเนื้อหาทางด้านการเมืองเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากมีข่าวหรือเหตุการณ์อื่นๆเกิดขึ้น ที่มีผลกระทบต่อประชาชนหรืออยู่ในความสนใจของผู้อ่านทั่วไป ก็สามารถนำมาเสนอเป็นเนื้อหาการ์ตูนการเมืองได้ เช่น ข่าวทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนเรื่องราวที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ เป็นต้น

6) แม้ผู้เขียนการ์ตูนจะเลือกสรรข่าวทางหนังสือพิมพ์มาเสนอเป็นการ์ตูนการเมือง แต่ก็ได้มีการละเว้นที่จะไม่นำข่าวที่เกี่ยวข้องกับสถาบันดังต่อไปนี้มาเสนอเป็นเนื้อหาของการ์ตูน ได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันศาล และสถาบันศาสนา เนื่องด้วยเหตุผลดังนี้

- สถาบันพระมหากษัตริย์ : เป็นสถาบันสูงสุดของคนไทยทุกคน จึงไม่สมควรอย่างยิ่งที่ผู้เขียนการ์ตูนจะเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองอันเป็นการพาดพิงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์

- สถาบันศาล : เป็นสถาบันสูงสถาบันหนึ่งในสังคมไทย ซึ่งจะมีเรื่องของอำนาจและความยุติธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง การที่จะนำเสนอการ์ตูนการเมืองที่มีเนื้อหาพาดพิงหรือล้อเลียนสถาบันศาลนั้น ถือเป็นข้อห้ามโดยเด็ดขาด เพราะจะเกิดผลกระทบตามมามากในหลายๆด้าน แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีช่องทางหรือแง่มุมที่จะเลือกนำเสนอได้บ้าง กล่าวคือ ผู้เขียนการ์ตูนสามารถนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนที่เป็นการพาดพิง ล้อเลียน วิพากษ์วิจารณ์ “ตัวบุคคล” ได้ เช่น อัยการ ผู้พิพากษา ประธานศาลฎีกา เป็นต้น แต่จะวิจารณ์ผลการกระทำของศาลหรือพาดพิงถึงสถาบันศาลไม่ได้ เพราะจะมีผลกระทบต่อความสงบสุขของประเทศชาติ ยกตัวอย่างเช่น ถ้าศาลตัดสินว่านาย ก. ผิด แล้วมีการวิจารณ์ว่าศาลตัดสินไม่ถูกต้อง ก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการวิจารณ์กันทุกคดี เมื่อเป็นเช่นนี้ประเทศชาติก็จะปั่นป่วน เนื่องจากสถาบันศาลเป็นสถาบันของความยุติธรรมหรือ ศาลสถิตยุติธรรม หากไม่ได้รับความเชื่อถือ บ้านเมืองก็จะอยู่ไม่ได้ ประเทศชาติก็จะขาดความสงบสุข และจะมีผลกระทบกลับมายังผู้เขียนการ์ตูนอย่างแน่นอน ดังนั้นผู้เขียนการ์ตูนจึงไม่ควรนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองที่เป็นการล้อเลียนหรือวิพากษ์วิจารณ์สถาบันศาล

- สถาบันศาสนา : ผู้เขียนการ์ตูนอาจจะเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระสงฆ์ได้บ้างในกรณีที่ได้มีข่าวเกิดขึ้นมาแล้ว และผู้อ่านเริ่มรับรู้หรือยอมรับกับข่าวที่ปรากฏออกมา แต่ถึงอย่างไรผู้เขียนการ์ตูนก็ต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งในการนำเสนอ เนื่องจากศาสนาเป็นเรื่องค่อนข้างละเอียดอ่อน ทั้งยังเกี่ยวข้องกับความเชื่อ ความศรัทธา จนบางครั้งขาดเหตุผลและคนบางกลุ่มก็อาจมองว่า การพาดพิงหรือล้อเลียนพระสงฆ์ผ่านทางเนื้อหาการ์ตูนเป็นการบ่อนทำลายศาสนา จึงกล่าวได้ว่าผู้เขียนการ์ตูนสามารถเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองในเรื่องที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ได้บ้างหรือเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และต้องให้ความระมัดระวังเป็นอย่างมาก

7) เป็นที่น่าสังเกตว่าการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมืองของผู้เขียนการ์ตูน ส่วนมากจะมุ่งไปที่การล้อเลียนหรือพาดพิงถึง “ตัวบุคคล” มากกว่าที่จะเป็นการชี้ให้เห็นถึงปัญหาในเชิงระบบหรือโครงสร้าง เพื่อให้เห็นภาพที่กว้างขึ้น ทั้งๆที่ก็ทราบกันดีว่าหลากหลายปัญหาที่เกิดขึ้นมีต้นตอมาจากความบกพร่องในเชิงระบบหรือโครงสร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางด้านการเมืองที่เกิดขึ้นซ้ำซากวนเวียนอยู่ในทุกรัฐบาลดังที่เป็นข่าวปรากฏเป็นประจำทุกวัน ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนก็ได้แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การกำหนดให้เนื้อหาการ์ตูนเป็นการล้อเลียนการกระทำหรือคำพูดของตัวบุคคลนั้น จะมีความชัดเจน สนุก และล้อออกมาได้ง่ายทั้งในด้านการนำเสนอและการทำความเข้าใจของผู้อ่าน อีกทั้งการนำเสนอข่าวโดยมากแล้วจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลเป็นหลัก การ์ตูนการเมืองซึ่งเกาะติดไปกับข่าวหรือสถานการณ์ที่ปรากฏทางหน้าหนังสือพิมพ์จึงต้องเสนอเนื้อหาที่พุ่งเป้าไปยังตัวบุคคล

ส่วนการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนที่เป็นการกล่าวถึงความบกพร่องของระบบหรือโครงสร้างโดยรวมนั้น ค่อนข้างจะเป็นเรื่องยากทั้งในด้านการนำเสนอของผู้เขียนการ์ตูนและการทำความเข้าใจของผู้อ่าน เนื่องจากมีลักษณะที่เป็น “นามธรรม” (Abstract) ทำให้เนื้อหาการ์ตูนน่าเบื่อและไม่สนุก ทั้งๆที่ผู้เขียนการ์ตูนเองก็เห็นว่ามียุทธศาสตร์ปัญหาที่เป็นผลมาจากความบกพร่องในเชิงระบบหรือโครงสร้างโดยรวม

จากที่กล่าวมาทั้ง 7 ประการนี้ จัดได้ว่าเป็นแนวปฏิบัติของผู้เขียนการ์ตูนส่วนมาก ในการเลือกสรรกลั่นกรองประเด็นข่าวต่างๆเพื่อนำมาเป็นเนื้อหาการ์ตูนการเมือง แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนการ์ตูนบางคนก็มีแนวปฏิบัติในบางประการที่แตกต่างไปจากผู้เขียนการ์ตูนคนอื่นๆดังนี้

1. นอกจากการแสวงหาข่าวสารข้อมูลของผู้เขียนการ์ตูนในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นการติดตามข่าวจากหลายๆสื่อ การอ่านหนังสือพิมพ์วันละหลายๆฉบับเพื่อตรวจสอบข่าว และการอ่านข้อเขียนของคอลัมนิสต์คนอื่นๆ รวมถึงการพูดคุยกับนักข่าวหรือคอลัมนิสต์ เป็นต้น แต่สำหรับ “หมิ่น” และ “แอ๊ด มติชน” ผู้เขียนการ์ตูนของหนังสือพิมพ์มติชน ยังมีกระบวนการในการเลือกสรรกลั่นกรองข่าวสารที่แตกต่างไปจากผู้เขียนการ์ตูนคนอื่นๆ ก็คือ ที่หนังสือพิมพ์มติชน จะมีการประชุมข่าววันละ 2 ครั้ง เวลาประมาณ 11.00 น. กับ 17.00 น. ซึ่งทั้ง “หมิ่น” และ “แอ๊ด มติชน” จะเข้าไปฟังการประชุมข่าวด้วยในครั้งใดครั้งหนึ่งของแต่ละวัน เพื่อที่จะได้รู้ว่าในแต่ละวันมีข่าวหรือเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอเนื้อหาการ์ตูน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาการ์ตูนการเมืองของ “หมิ่น” ส่วนมากจะเป็นไปในทิศทางเดียวกับบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์มติชน

“จะเขียนในเรื่องเดียวกัน ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งความคิดเห็นอาจจะไม่ตรงกันก็ได้ เพราะเป็นความคิดเห็นคนละแง่มุม แต่ไม่ถึงกับแตกต่างกัน”

2. ผู้เขียนการ์ตูนส่วนมากกำหนดให้การนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองเป็นการมุ่งเน้นไปที่การล้อเลียนหรือพาดพิงถึง “ตัวบุคคล” เป็นหลัก มากกว่าที่จะเสนอเนื้อหาที่เป็นการแสดงให้เห็นถึงความบกพร่องในเชิงระบบหรือโครงสร้างโดยรวม อย่างไรก็ตามการเสนอเนื้อหาการ์ตูนของ “หมิ่น” (มติชน) จะแตกต่างออกไป กล่าวคือ แม้ว่า “หมิ่น” จะเสนอการ์ตูนการเมืองที่มีเนื้อหาทางด้านการเมืองมากที่สุดเหมือนกับผู้เขียนการ์ตูนคนอื่นๆ แต่เนื้อหาการ์ตูนมิได้มุ่งไปที่ “ตัวบุคคล” กลับมุ่งแสดงให้เห็นถึงความบกพร่องของโครงสร้างหรือภาพรวมมากกว่า โดยมักจะวาดเป็นรูปสิ่งใดสิ่งหนึ่งพร้อมกับเขียนตัวหนังสือใส่ลงไป เช่น ส.ส. รมต. (รัฐมนตรี) นกม. (นักการเมือง) ข้าราชการ ระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น เพื่อให้รู้ว่าภาพนั้นหมายถึงอะไรหรือหมายถึงใคร แทนการวาดรูปบุคคลนั้น ซึ่ง “หมิ่น” ก็ได้อธิบายถึงการนำเสนอการ์ตูนการเมืองในลักษณะเช่นนี้ เพราะเห็นว่าเนื้อหาการ์ตูนการเมืองควรเป็นเรื่องส่วนรวมมากกว่าเรื่องส่วนบุคคล อีกทั้งถ้าใส่ชื่อของนักการเมืองลงไปอาจจะเกิดการฟ้องร้องกันได้

“ไม่ค่อยอยากเขียนหน้าคนเท่าไร การ์ตูนการเมืองควรเป็นเรื่องของเนื้อหาที่เป็นส่วนรวมมากกว่าส่วนบุคคล และรัฐมนตรีหรือนักการเมืองก็เป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง เป็นส่วนหนึ่งของบรรดา ส.ส. ถ้าเราใส่ชื่อของเขาลงไปอาจเกิดการฟ้องร้องกันได้”

ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวของ “หมื่น” (มติชน) ก่อนข้างจะแตกต่างกับความคิดเห็นของ “อรุณ” (กรุงเทพธุรกิจ) ที่มักเสนอเนื้อหาการกระตุ้นการเมืองมุ่งเน้นไปที่การล้อเลียนหรือพาดพิงถึง “ตัวบุคคล” เป็นหลัก เพราะเห็นว่าเป็นการแยกคนไม่ดีออกมาจากกลุ่มคนดี

“บางครั้งมันไม่ใช่เรื่องของระบบ ถ้าคุณบอกว่านักการเมืองไม่ดี คุณกำลัง
 เหมาทุกคน แต่ถ้าคุณเจาะจงว่าเป็นนายอะไรขึ้นมา คุณเริ่มแยกแยะคนที่
 ไม่ดีออกจากกลุ่มคนดี เพราะฉะนั้นก็ต้องมีตัวบุคคล”

อนึ่ง สำหรับ “ชัย ราชวัตร” (ไทยรัฐ) และ “แอ๊ด มติชน” (มติชน) ได้มีการนำเสนอ
 การกระตุ้นการเมืองในหนังสือพิมพ์ฉบับวันอาทิตย์ ซึ่งมีความแตกต่างไปจากการกระตุ้นที่นำเสนอในวัน
 จันทร์ถึงเสาร์ ทั้งในเรื่องของพื้นที่การนำเสนอที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และการกำหนดเนื้อหา โดยทั้ง
 “ชัย ราชวัตร” และ “แอ๊ด มติชน” มีแนวทางการกำหนดเนื้อหาการกระตุ้นการเมืองเพื่อนำมาเสนอใน
 หนังสือพิมพ์ฉบับวันอาทิตย์ ดังต่อไปนี้

การกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมืองเพื่อนำเสนอในหนังสือพิมพ์ฉบับวันอาทิตย์	
ชัย ราชวัตร (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ)	แอ๊ด มติชน (หนังสือพิมพ์มติชน)
<p>1. การกำหนดเนื้อหาจะเป็นเสมือนกับการสรุป หรือรวบรวมข่าวที่เกิดขึ้นในรอบสัปดาห์ มาไว้รวมกัน โดยเริ่มจากการกำหนด “หัวข้อ” ขึ้นมาก่อน จากนั้นจึงเลือกข่าวในรอบสัปดาห์ หรืออาจจะเป็นข่าวที่เกิดขึ้นในระยะเวลาใกล้เคียงกันที่สัมพันธ์ หรือสามารถเข้ากับหัวข้อที่กำหนดขึ้นมาได้ มาใส่รวบรวมไว้ในกรอบของคอลัมน์ภายใต้หัวข้อเดียวกัน ซึ่งจะมีอยู่ประมาณ 6 เรื่อง แต่ถ้าไม่สามารถเลือกข่าวหรือเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับหัวข้อได้ตามจำนวนที่ต้องการ เช่น เลือกข่าวได้เพียง 2 - 3 เรื่อง ก็จำเป็นต้องกำหนดหัวข้อขึ้นมาใหม่ เพื่อจะได้หาข่าวที่สัมพันธ์หรือสามารถเข้ากับหัวข้อได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ (ประมาณ 6 ข่าว)</p> <p>2. คอลัมน์การ์ตูนที่เสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับวันอาทิตย์ จะไม่มีชื่อคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” เนื่องจากผู้เขียนการ์ตูนเห็นว่า เป็นการ์ตูนคนละชุดกันกับการ์ตูน “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ที่เสนอเป็นประจำทุกวันเสาร์ โดยสังเกตได้จากการ์ตูนวันอาทิตย์มักจะไม่มิตัวการ์ตูนประจำของคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” เช่น ผู้ใหญ่มากไปอ้อย ฯลฯ หรืออาจจะมีหลงเข้าบ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อย นานๆ ครั้งจึงจะพบเห็นเท่านั้น</p>	<p>1. การกำหนดเนื้อหาจะเป็นการสรุป หรือรวบรวมข่าวที่เกิดขึ้นในรอบสัปดาห์มารวมไว้ด้วยกันภายใต้ “หัวข้อ” ที่กำหนดขึ้น โดยข่าวหรือเหตุการณ์หลายๆ เรื่องที่เลือกมารวมไว้ในกรอบเดียวกันนี้ จะต้องสัมพันธ์กับหัวข้อ นอกจากนี้ในบางครั้งจะเป็นการเลือกเอาข่าวหรือเหตุการณ์ที่เด่นที่สุดในรอบสัปดาห์เพียง 1 เรื่อง มานำเสนอภายใต้หัวข้อที่กำหนดขึ้น โดยมีจุดเด่นอยู่ที่การใช้ตัวการ์ตูนจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับข่าวหรือเหตุการณ์ที่เลือกมา เนื่องจากพื้นที่ในการนำเสนอมีขนาดใหญ่</p> <p>2. คอลัมน์การ์ตูนที่เสนอในหนังสือพิมพ์มติชนฉบับวันอาทิตย์ จะไม่มีชื่อคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” เหมือนกับที่มีปรากฏในคอลัมน์การ์ตูนของวันจันทร์ถึงวันเสาร์ เนื่องจากผู้เขียนการ์ตูนเห็นว่า การ์ตูนของวันอาทิตย์ได้มีการกำหนดชื่อหัวข้อเอาไว้แล้ว ถ้าใส่ชื่อคอลัมน์เข้าไปอีกจะเป็นการซ้ำซ้อน และทำให้ดูเหมือนกับว่ามี 2 หัวข้อ</p>

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง

ในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง นอกจากผู้เขียนการ์ตูนจะมีกระบวนการในการเลือกสรรและกลั่นกรองข่าวสารต่างๆ เพื่อนำมาเป็นเนื้อหาการ์ตูนแล้ว ยังมีปัจจัยหลักๆ อยู่ 3 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง ซึ่งได้แก่ ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียน อันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ปัจจัยภายใน

1) ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนส่วนมาก ในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมืองเพื่อนำเสนอในแต่ละวัน ก็คือ การถูกตรวจสอบภาพการ์ตูนจากกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ที่ตนเองสังกัดอยู่ โดยจะถูกตรวจสอบตั้งแต่ความถูกต้องของตัวอักษร ความเหมาะสมของการใช้ภาษาในเรื่องของการไม่ใช้คำหยาบหรือคำผิดความหมาย และเนื้อหาของการ์ตูนจะต้องไม่กระทบกระเทือนผู้อื่นในระดับที่รุนแรงจนเกินไป หรือเสี่ยงต่อการถูกฟ้อง ทั้งนี้ภาพการ์ตูนจะถูกตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ได้หรือไม่นั้น จะขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของ “หัวหน้ากองบรรณาธิการ” ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ

กรณีแรก หัวหน้ากองบรรณาธิการให้ผู้เขียนการ์ตูนปรับปรุงแก้ไขข้อความหรือเนื้อหาของการ์ตูนที่เห็นว่าไม่เหมาะสม (รุนแรงเกินไป หรือเสี่ยงต่อการถูกฟ้อง) ก่อนที่จะนำไปตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์การตรวจสอบดังกล่าว ได้แก่ เชีย (ไทยรัฐ) หมั่น และ แอ๊ด มติชน (มติชน)

กรณีที่สอง หัวหน้ากองบรรณาธิการพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อความหรือเนื้อหาของการ์ตูนไม่เหมาะสม (รุนแรงเกินไป หรือเสี่ยงต่อการถูกฟ้อง) ก็จะไม่นำลงตีพิมพ์ หรือเท่ากับว่าในวันรุ่งขึ้นจะไม่มีภาพการ์ตูนการเมืองในหน้าหนังสือพิมพ์ 1 วัน โดยจะไม่มี การส่งภาพการ์ตูนกลับมาให้ปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์การตรวจสอบดังกล่าว ได้แก่ บัญชาและ คามิน (ผู้จัดการรายวัน) ส่วน “อรุณ” (กรุงเทพธุรกิจ) ก็จัดอยู่ในกรณีที่สองเช่นเดียวกัน แตกต่างกันตรงที่หัวหน้ากองบรรณาธิการจะโทรศัพท์มาบอกให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เห็นว่าไม่เหมาะสม แต่ “อรุณ” จะไม่มีการปรับปรุงแก้ไขหรือเขียนใหม่ ด้วยเหตุนี้ภาพการ์ตูนจึงไม่ถูกนำเสนอในวันรุ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามทั้ง 2 กรณีดังกล่าว จะเกิดขึ้นไม่บ่อยนักหรือนานๆจึงจะเกิดขึ้นสักครั้ง เนื่องจากการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เขียนการ์ตูนกับองค์กรหนังสือพิมพ์ที่ตนเองสังกัดอยู่ ก่อนข้าง จะมีความเข้าใจกันดี ประกอบกับผู้เขียนการ์ตูนเองต่างก็ทราบดีว่า เนื้อหาอะไรบ้างที่ไม่ควรเสนอ เป็นการ์ตูนไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันศาล สถาบันศาสนา เป็นต้น ดังนั้นการถูกให้ปรับปรุงแก้ไข หรือไม่นำเสนอภาพการ์ตูนการเมืองจึงเกิดขึ้นไม่บ่อยครั้งนัก

2) นโยบายและลักษณะเฉพาะตัว (Style) ของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง นอกจากนี้ทั้งนโยบายและลักษณะเฉพาะตัวของหนังสือพิมพ์ก็เป็นเครื่องบ่งชี้ถึง “กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์” ด้วย จึงกล่าวได้ว่าในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนเพื่อนำเสนอในแต่ละวันนั้น ผู้เขียนการ์ตูนจึงต้องคำนึงถึงนโยบาย ลักษณะเฉพาะตัว และกลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์ที่ตนเองสังกัดอยู่ หรือนำเสนอการ์ตูนการเมืองอยู่ด้วย เพื่อให้เนื้อหาที่นำเสนอมีความสอดคล้องกับทั้ง 3 ส่วนที่กล่าวมา ยกตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์ประเภทเชิงปริมาณ มีกลุ่มผู้อ่านมากและกว้าง ซึ่งส่วนมากจะเป็นคนชั้นล่างไปจนถึงคนชั้นกลาง การกำหนดเนื้อหาการ์ตูนทั้งของ เชีย และ ชัย ราชวัตร แม้จะเป็นการเสนอเนื้อหาทางด้านการเมืองเป็นหลักแต่ก็ต้องเข้าใจง่าย ไม่ลึกซึ้งหรือตีความยากจนเกินไป ในขณะที่หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทเชิงคุณภาพ เน้นการเสนอข่าวทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง มีกลุ่มผู้อ่านที่เฉพาะเฉพาะจง ซึ่งส่วนมากจะเป็นคนในแวดวงธุรกิจที่ค่อนข้างจะมีการศึกษา การนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองก็จะเน้นทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ อีกทั้งเนื้อหาการ์ตูนก็ต้องอาศัยการตีความหรือทำความเข้าใจมากกว่าการ์ตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่านโยบายและลักษณะเฉพาะตัวของหนังสือพิมพ์ ซึ่งบ่งชี้ไปถึงกลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์นั้น จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง

อนึ่ง แม้ว่าผู้เขียนการ์ตูนส่วนมากจะต้องได้รับการตรวจสอบภาพการ์ตูนการเมืองจาก “หัวหน้ากองบรรณาธิการ” ก่อนที่จะได้ลงตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ อันถือเป็น “ปัจจัยภายใน” ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมืองดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น แต่สำหรับคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ของ ชัย ราชวัตร (ไทยรัฐ) เป็นข้อยกเว้นที่ไม่ต้องถูกตรวจสอบก่อนปรากฏสู่สายตาผู้อ่านหนังสือพิมพ์ แม้ว่าในช่วงแรกที่เข้ามาเขียนการ์ตูน

การเมืองให้กับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (พ.ศ.2522) จะถูกตรวจสอบบ้างในเรื่องของการระวังไม่ให้เนื้อหาการ์ตูนก้าวล้ำสิทธิส่วนบุคคลหรือลบลู่สถาบัน แต่หลังจากการทำงานร่วมกันในระดับหนึ่งก็ได้มีการตรวจสอบภาพการ์ตูนการเมืองอีก และภาพการ์ตูนของ ชัย ราชวัตร ก็ไม่เคยถูกแก้ไขหรือถูกงดตีพิมพ์เลยตั้งแต่มาเขียนการ์ตูนที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นอกจากนี้การทำงานที่ค่อนข้างจะมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ โดยปราศจากการสอดแทรก

“ช่วงแรกที่ผมเข้ามาเขียนก็มีบ้างที่มีคนคอยเซ็นเซอร์ (Censor) คอยตรวจสอบ เพราะกลัวไปก้าวล้ำสิทธิส่วนบุคคลหรือลบลู่สถาบันที่ทำให้หนังสือพิมพ์ต้องเดือดร้อน เขา (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ) จะตรวจสอบตรงนี้ แต่ความคิดเขาให้เป็นอิสระ แต่พอถึงจุดๆหนึ่งเขาจะเริ่มเข้าใจแล้วว่า ผมรู้ขอบเขตว่าเขียนอะไรได้แค่ไหน เขาก็จะปล่อย ตั้งแต่เขียนมายังไม่เคยถูกยก ถูกตรวจสอบ ถูกแก้ไข ปรับปรุง เขาค่อนข้างให้เกียรติผมเพราะทุกอย่างที่ผมเขียน ผมคิดเองเขียนเอง ผมมองอะไร มองจากแง่มุมที่ผมคิดว่ามันควรจะมองในมุมนี้ ประเด็นนี้ ดังนั้นคนอ่านไทยรัฐจะเห็นอยู่ตลอดเวลาว่า บางทีสิ่งที่ผมเขียนค่อนข้างจะสวนกระแสในไทยรัฐ เพราะคนอื่นก่อนที่จะเขียนจะประชุมกอง บ.ก. กันก่อน เขาให้เสรีภาพผมในการวิพากษ์วิจารณ์ โดยไม่เข้ามาสอดแทรก”

อย่างไรก็ตามในช่วงที่วิกฤตมาก อย่างเช่นช่วง “พฤษภาทมิฬ” ทางหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จะตั้งทีมงานขึ้นมาตรวจสอบทุกคอลัมน์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการนำเสนอที่ “ล้ำเส้น” ซึ่งในช่วง “พฤษภาทมิฬ” นี้เองที่ทำให้ ชัย ราชวัตร ตัดสินใจหยุดเขียนการ์ตูนการเมือง “ผู้ใหญ่มากับทุงหมาเมิน” ไว้ชั่วคราว เพราะไม่ต้องการนำหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเข้าไปเสี่ยงกับข่าวที่ค่อนข้างอันตราย

“ช่วงที่วิกฤตมากอย่างพฤษภาทมิฬ เขา (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ) จะตั้งทีมขึ้นมาตรวจสอบทุกคอลัมน์ว่าล้ำเส้นหรือไม่ ซึ่งโดยประสบการณ์แล้วในช่วงนั้นเรารู้ ก็ไม่เขียนล้ำเส้นอยู่แล้ว เสี่ยงได้ก็เสี่ยง เราไม่เสี่ยงเอาหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับไปเล่นข่าวที่ค่อนข้างอันตรายค่อนข้างเสี่ยง ในช่วงพฤษภาทมิฬพอถึงจุดที่เขียนไม่ได้ เราก็ตัดสินใจหยุดเขียนไปเองโดย

ที่เขา (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ) ไม่ต้องสั่ง เพราะถ้าเราสู้ก็จะกลายเป็นว่าทำ
 ล้าเส้น ทำให้หนังสือพิมพ์โดนปิดด้วย ก็เลยหยุดเขียนไปสักพักหนึ่ง”

4.2 ปัจจัยภายนอก

สำหรับ “ปัจจัยภายนอก” ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนในการกำหนด
 เนื้อหากำหนดการ์ตูนการเมืองนั้น มีอยู่หลายปัจจัยดังนี้

1) “กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์” จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนในการ
 กำหนดเนื้อหากำหนดการ์ตูนการเมือง กล่าวคือ หนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับจะมีกลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์
 ของตนเอง การที่ผู้เขียนการ์ตูนจะตัดสินใจเลือกข่าวหรือเหตุการณ์ใดมาเสนอเป็นการ์ตูน จะต้อง
 เป็นข่าวที่กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์ให้ความสนใจ และรับรู้ความเป็นมาหรือรายละเอียดของ
 ข่าวนั้น เนื่องจากผู้เขียนการ์ตูนไม่สามารถที่จะบรรยายรายละเอียดของข่าวลงไปในเรื่อง
 การ์ตูนได้ หรืออาจจะได้แค่การเกริ่นนำให้รู้เรื่องพอสังเขปเท่านั้น เพราะเนื้อหาหลักของการ์ตูน
 การเมืองคือ การแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนการ์ตูนที่มีต่อข่าวหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งลง
 ไปในเรื่องการ์ตูน ดังนั้นผู้เขียนการ์ตูนจึงต้องเลือกเอาข่าวที่กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์กำลัง
 ให้ความสนใจและรับรู้รายละเอียดความเป็นมาของข่าวนั้น มาเสนอเป็นเนื้อหากำหนดการ์ตูน เพื่อให้
 กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์สามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหากำหนดการ์ตูนการเมืองได้

อย่างไรก็ตามผู้เขียนการ์ตูนต่างก็เห็นว่า กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องติดตาม
 ข่าวสารอย่างสม่ำเสมอด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวความเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อที่จะ
 สามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาของการ์ตูนการเมืองได้ เพราะหากผู้อ่านไม่ติดตามข่าวสารหรือ
 ไม่สนใจข่าวการเมือง ก็ยากที่จะทำความเข้าใจกับเนื้อหากำหนดการ์ตูนได้ ซึ่งส่วนมากจะนำเสนอเนื้อหา
 ทางด้านการเมืองเป็นหลัก

2) “ภาพลักษณ์ของรัฐบาล” ผู้เขียนการ์ตูนส่วนมากเห็นว่า “ภาพลักษณ์รัฐบาล” ซึ่ง
 ประกอบไปด้วยภาพลักษณ์ของคณะบุคคลที่ร่วมรัฐบาล และการบริหารงานของรัฐบาล มีผล
 อย่างยิ่งต่อการกำหนดเนื้อหากำหนดการ์ตูนการเมือง กล่าวคือ ในยุคสมัยใดก็ตามหากรัฐบาลมีภาพลักษณ์
 ไม่ดี เป็นไปในแง่ลบทั้งในด้านของตัวบุคคลและการบริหารงาน ก็จะทำให้รัฐบาลมีปัญหากเกิดขึ้น

ตลอดเวลา ซึ่งมักจะเป็นประเด็นที่ร้อนแรงและทำทลายความรู้สึกของประชาชน สถานการณ์เช่นนี้จะมีเรื่องหรือมีประเด็นให้นำมาเขียนการ์ตูนได้มากมาย ทั้งยังทำให้เนื้อหาการ์ตูนการเมืองมีความสนุกอีกด้วย

ทั้งนี้แม้ว่าในบางยุคสมัยหรือในบางครั้งรัฐบาลจะสามารถบริหารงานได้ดี แต่ผู้เขียนการ์ตูนก็ไม่แนะนำให้เสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองที่เป็นการชมรัฐบาล เพราะจะทำให้เนื้อหาการ์ตูนจืดชืด อีกทั้งยังเป็นเสมือนกับสูตรสำเร็จของการเขียนการ์ตูนการเมืองที่จะต้องล้อเลียนหรือวิจารณ์การทำงานของรัฐบาล เพื่อเป็นการสะท้อนสิ่งที่ไม่ดีออกมาให้ได้รับการแก้ไข นอกจากนี้ผู้เขียนการ์ตูนยังเห็นว่า การที่รัฐบาลทำดีหรือบริหารงานได้ดี ก็คือสิ่งที่ทุกรัฐบาลจะต้องทำอยู่แล้ว และยิ่งอาจมองได้ว่า หากการเสนอเนื้อหาการ์ตูนที่มีได้เป็นการติติง ล้อเลียน หรือวิจารณ์รัฐบาล ก็ถือได้ว่ารัฐบาลได้ทำหน้าที่ดีอยู่แล้ว ดังนั้นผู้เขียนการ์ตูนทุกคนจึงมีความเห็นตรงกันว่า การเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองไม่จำเป็นที่จะต้องเขียนชมรัฐบาล

3) “ข่าวสารที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาขณะนั้นและอารมณ์ร่วมของผู้อ่าน” การตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมืองเพื่อนำเสนอในแต่ละวัน นอกจากจะต้องคำนึงถึงข่าวหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาขณะนั้น เพื่อเลือกเอาข่าวใหญ่หรือข่าวที่อยู่ในความสนใจของคนทั่วไปมาเสนอเป็นเนื้อหาการ์ตูนแล้ว ข่าวสารหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาขณะนั้น ยังมีความสัมพันธ์กับอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่านและเนื้อหาการ์ตูนที่นำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์ด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ของทั้ง 3 ส่วนดังกล่าว สามารถอธิบายได้ดังนี้ กล่าวคือ เมื่อผู้เขียนการ์ตูนพิจารณาเลือกข่าวใหญ่หรือข่าวที่กำลังอยู่ในความสนใจของคนทั่วไปมาเสนอเป็นเนื้อหาการ์ตูน และหากข่าวที่เลือกมาเป็นเรื่องกระทบกระเทือนจิตใจผู้อ่าน เช่น คนร้ายฆ่าข่มขืนเด็กนักเรียนหญิงภายในห้องน้ำของโรงเรียน หรือเป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่รุนแรง เช่น เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นข่าวที่ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วม ก็จะส่งผลให้เนื้อหาการ์ตูนที่ถูกนำเสนอออกมามีความรุนแรง ไม่มีอารมณ์ขัน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เนื้อหาการ์ตูนการเมืองจะเสนอออกมาอย่างรุนแรงได้ ก็ต้องเกิดจากอารมณ์ร่วมของผู้อ่านที่มีต่อข่าวหรือเหตุการณ์ที่ผู้เขียนได้เลือกมาเป็นเนื้อหาของการ์ตูน

4) การนำละครโทรทัศน์ เพลง หรือ โฆษณาที่กำลังได้รับความนิยมมาใส่ไว้ในเนื้อหาของการ์ตูนการเมือง ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนทุกคนต่างเห็นว่า สิ่งเหล่านี้เป็น “สื่อ” ที่ช่วยให้ผู้อ่านทำความเข้าใจกับเนื้อหาการ์ตูนได้ง่ายขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่ผู้อ่านได้รู้ได้เห็นในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว

ทั้งยังเป็นสิ่งที่กำลังได้รับความนิยมในช่วงเวลาขณะนั้น จึงมีส่วนช่วยเสริมให้เนื้อหาการ์ตูนมีความสนุกสนานและความร่วมสมัย สามารถเคลื่อนไหวไปตามสถานการณ์ได้ตลอดเวลา ดังนั้นผู้เขียนการ์ตูนจึงต้องคอยติดตามข่าวสารและเรื่องราวในด้านอื่นๆด้วย เพื่อนำมาผสมผสานเข้ากับการ์ตูนการเมือง

ทั้งนี้ผู้เขียนการ์ตูนต่างก็มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การนำละครโทรทัศน์ เพลง หรือ โฆษณาที่กำลังได้รับความนิยมมาใส่ไว้ในเนื้อหาการ์ตูนการเมืองนั้น จะไม่ทำให้เนื้อหาหลักที่ต้องการจะสื่อไปถึงผู้อ่านผิดเพี้ยนหรือบิดเบือนไป เพราะก่อนที่จะนำสิ่งเหล่านี้มาใส่ไว้ในเนื้อหาการ์ตูน จะมีการพิจารณาถึงความลงตัวและความเหมาะสมกับเนื้อหาหลักของการ์ตูนอย่างไรก็ตามต้องขึ้นอยู่กับฝีมือของผู้เขียนการ์ตูนเองด้วย

แม้ปัจจัยภายนอกทั้ง 4 ประการที่กล่าวมา จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนส่วนมาก ในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง เพื่อนำเสนอในแต่ละวัน แต่ผู้เขียนการ์ตูนบางคนก็ยังมี “ปัจจัยภายนอก” บางประการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนำเสนอเนื้อหาการ์ตูน อันเป็นปัจจัยที่แตกต่างไปจากผู้เขียนการ์ตูนคนอื่นๆ ดังนี้

การนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองของ “คามิน” (ผู้จัดการรายวัน) ทั้ง 2 คอลัมน์ ไม่ว่าจะ เป็นคอลัมน์ “เดอะ ๕ ปี” และคอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” ในบางประเด็นปัญหาหรือข่าวบางข่าว ผู้เขียนการ์ตูนต้องการรู้ว่าคนทั่วไปมีความคิดเห็นอย่างไร ก็จะใช้วิธีการให้ฝ่ายวิจัยของบริษัทโฆษณาของตนเอง โทรศัพท์สอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้อ่านทั่วไปที่เป็นเป้าหมายประมาณ 20-30 คน แล้วนำคำตอบที่ได้มาเสนอเป็นเนื้อหาการ์ตูน ทำให้เนื้อหาการ์ตูนที่นำเสนอออกมามีทิศทางหรือการแสดงความคิดเห็นตรงกับความรู้สึกนึกคิดของผู้อ่าน

“ประเด็นข่าวบางข่าวที่ผมสงสัย หรืออยากรู้ว่าผู้คนมีความคิดเห็นอย่างไร ก็จะให้ฝ่ายวิจัย (Research) ในบริษัทโฆษณาของผม โทรศัพท์สอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้อ่านทั่วไปที่เป็นเป้าหมายประมาณ 20-30 คน ซึ่งจะมีฐานข้อมูลอยู่แล้ว เป็นวิธีที่เร็วที่สุดที่จะได้คำตอบมาว่าผู้อ่านทั่วไปมีความคิดเห็นอย่างไร แล้วนำคำตอบที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย แล้วนำคำตอบตรงนั้นมาเป็นเนื้อหาการ์ตูน ซึ่งที่ผ่านมาก็ไม่เคยผิดพลาดเลย จะใช้วิธีนี้กับทั้ง 2 คอลัมน์ แต่จะเลือกใช้เฉพาะบางประเด็นปัญหาเท่านั้น”

สำหรับ “อรุณ” (กรุงเทพฯธุรกิจ) ก็จะมี “ปัจจัยภายนอก” อีกทางหนึ่งที่เข้ามามีส่วนในการตัดสินใจกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง ก็คือ การติดตามอ่านข้อเขียนในหนังสือพิมพ์ของคอลัมนิสต์ตนเองยอมรับในการวิเคราะห์หรือแสดงความคิดเห็น เพื่อนำความคิดของบุคคลเหล่านี้ไปเป็นทิศทางของเนื้อหาการ์ตูน อีกทั้งยังเป็นการร่นเวลาในการทำงานของผู้เขียนการ์ตูนด้วย

“ผมจะมีนักเขียนคอลัมนิสต์ที่ผมไว้นิเวศใจอยู่ในหนังสือพิมพ์ เช่น ไทยรัฐ ก็จะมี “ไต้ฝุ่น” กรุงเทพฯธุรกิจ ก็จะมี “สุทธิชัย หยุ่น” พวกนี้ผมถือว่าเขาเป็นคนที่มีความคิดที่ไม่ค่อยพลาดและคิดได้เร็ว ผมก็จะอ่านว่าเขาเขียนอย่างไร คิดอย่างไร ซึ่งช่วยให้เรารู้ว่าเราควรคิดอย่างไร แล้วไปย่อยให้เป็นการ์ตูน เป็นการร่นระยะเวลาในการวิเคราะห์”

ในส่วนของ ชัย ราชวัตร (ไทยรัฐ) ก็มีแนวทางการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมืองที่แตกต่างไปจากผู้เขียนการ์ตูนคนอื่นๆ อันถือได้ว่าเป็น “ปัจจัยภายนอก” ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูน นั่นคือ การดูกระแสการเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองของผู้เขียนการ์ตูนคนอื่นๆ ในช่วงเวลาขณะนั้น หากผู้เขียนการ์ตูนคนอื่นๆ เสนอเนื้อหาการ์ตูนที่ค่อนข้างแรง ก็จำเป็นที่จะต้องปรับให้แรงตามไปด้วย มิเช่นนั้นเนื้อหาการ์ตูนจะจืดเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับการ์ตูนของผู้เขียนคนอื่น

“อยู่ที่กระแสด้วย ถ้าช่วงไหนเขา (ผู้เขียนการ์ตูนคนอื่นๆ) เขียนแรงกัน แล้วผมเขียนเบา การ์ตูนก็จะจืดไปเลย เพราะคนรอบข้างเล่นแรงกันหมด กระแสมันไปหมด ก็เลยต้องปรับให้แรงตามไปด้วย”

4.3 ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียน

ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียนการ์ตูนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนทุกคนมีความเห็นตรงกันว่าจะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ คือ

1) “ประสบการณ์ในการทำงาน” จะเป็นเสมือนกับสิ่งที่ช่วยในการตรวจสอบเนื้อหาการ์ตูนของตนเองก่อนนำเสนอสู่สาธารณชน เพราะประสบการณ์ที่สั่งสมมาจะช่วยให้มีความรอบรู้ และรอบคอบ ในการที่จะนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการ

ตัดสินใจเลือกเอาข่าวใดข่าวหนึ่งมาเสนอเป็นเนื้อหาการ์ตูน การกำหนดทิศทางของเนื้อหาการ์ตูนตลอดจนการละเว้นไม่นำข่าวบางข่าวมาเสนอเป็นการ์ตูนการเมือง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ผู้เขียนการ์ตูนเชื่อว่าไม่สามารถบอกหรือสอนกันได้หมดทุกเรื่อง แต่ต้องอาศัยวิจารณญาณของแต่ละคนในการตัดสินใจ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ในการทำงานนั่นเอง

2) จะต้องมี “พื้นฐานทางการเมืองหรือความรู้ทางการเมืองที่สะสมมา” อันเกิดจากความสนใจและติดตามข่าวสารทางด้านการเมืองอย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีข้อมูลหรือภูมิหลังทางการเมืองที่กว้างขวางและลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเหตุการณ์ทางการเมือง พรรคการเมือง และนักการเมือง เป็นต้น ดังนั้นเมื่อมีข่าวสารทางด้านการเมืองเกิดขึ้น ผู้เขียนการ์ตูนก็จะสามารถวิเคราะห์ข่าวหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วนำมาเขียนการ์ตูนได้ทันทีอย่างถูกต้อง แม่นยำ ไม่หลงประเด็น เนื่องจากมีข้อมูลทางด้านการเมืองที่สะสมมาอยู่ในความทรงจำ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เขียนการ์ตูนจะต้องเกาะติดข่าวสารทางด้านการเมืองอย่างใกล้ชิด ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนจะให้ความสำคัญมากถึงกับเห็นว่า การติดตามข่าวสารทางด้านการเมืองอย่างสม่ำเสมอ ถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เขียนการ์ตูนโดยตรง

3) นอกจากการติดตามข่าวสารทางการเมือง ผู้เขียนการ์ตูนก็ต้องให้ความสนใจและติดตามข่าวสารในทุกๆด้านอย่างสม่ำเสมอด้วย ไม่ว่าจะเป็นข่าวคราวความเคลื่อนไหวทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความรอบรู้และรู้จักจริง อันจะทำให้การเสนอเนื้อหาการ์ตูนเป็นไปอย่างถูกต้อง ชัดเจน ไม่คลุมเครือ

4) ในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนหรือส่วนรวมเป็นหลัก รวมถึงการเสนอเนื้อหาการ์ตูนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้อ่านด้วย โดยการไม่เสนอเรื่องลามกอนาจาร ไม่สร้างสรรค์

5) ผู้เขียนการ์ตูนทุกคนมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า “ความตลก” ไม่ใช่องค์ประกอบหลักหรือหัวใจสำคัญของการ์ตูนการเมือง แต่เป็นเพียงแต่องค์ประกอบหนึ่งที่เสริมเข้ามาเท่านั้น เนื่องจากข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบางเรื่อง ไม่สมควรที่จะนำเสนอเป็นการ์ตูนที่ดูแล้วตลกขบขัน และไม่ใช่ว่าเรื่องที่จะเอามาเล่นสนุก เช่น เรื่องเกี่ยวกับความเดือดร้อนของคน เรื่องที่เกี่ยวกับความเศร้าโศก สูญเสีย ฯลฯ เหล่านี้ควรเสนอเป็นการ์ตูนที่แสดงให้เห็นถึงความสะเทือนใจ หรือแง่มุมที่ทำให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งที่เกิดขึ้น แม้กระทั่งข่าวทางด้านการเมือง ก็ไม่

จำเป็นต้องเสนอเนื้อหาการตัดสินใจที่มีความตกลง เพราะบางครั้งอาจจะเป็นเรื่องเครียด หรือผู้เขียนการตัดสินใจอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เนื้อหาของการตัดสินใจก็จะเป็นการล้อเลียน เสียดสีอย่างรุนแรงตามความรู้สึกของผู้เขียนการตัดสินใจ โดยที่ไม่ต้องการให้เกิดความตกลง

นอกจากนี้ผู้เขียนการตัดสินใจยังมองว่า หากต้องการให้การตัดสินใจเมืองมีอิทธิพลต่อการแก้ไขปัญหาหรือเสนอแนะมุ่งให้กับผู้อ่านได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา เนื้อหาการตัดสินใจก็ไม่ควรจะตกลง เพราะถ้านำปัญหาที่เกิดขึ้นมาเสนอเป็นการตัดสินใจที่มีเนื้อหาตกลงขบขัน ก็จะมีส่วนทำให้ผู้อ่านไม่ให้ความสำคัญกับปัญหานั้นๆ การตัดสินใจเมืองก็จะไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทต่อการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาใดๆ ได้เลย

6) ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียนประการหนึ่ง ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหลักหรือหัวใจสำคัญของการตัดสินใจเมืองและมีผลต่อการกำหนดเนื้อหาการตัดสินใจ ก็คือ การแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้เขียนการตัดสินใจที่มีต่อข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านทางเนื้อหาการตัดสินใจ อันจะต้องเป็นไปด้วยความรอบคอบและมีการใช้ศิลปะในการถ่ายทอดเนื้อหา เพื่อให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะขึ้นอยู่กับผู้เขียนการตัดสินใจแต่ละคน

จาก “ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียน” ทั้ง 6 ประการที่กล่าวมานี้ ผู้เขียนการตัดสินใจทุกคนมีความเห็นว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการกำหนดเนื้อหาการตัดสินใจเมือง อย่างไรก็ตามผู้เขียนการตัดสินใจบางคนก็ยังมีปัจจัยเฉพาะของตนเองที่มีผลต่อการกำหนดเนื้อหาการตัดสินใจ อันเป็นปัจจัยที่แตกต่างไปจากผู้เขียนการตัดสินใจคนอื่นๆ กล่าวคือ

การนำเสนอเนื้อหาการตัดสินใจเมืองของ “คามิน” (ผู้จัดการรายวัน) ทั้ง 2 คอลัมน์ ได้แก่ คอลัมน์ “เดอะ ๒ ปี” และ คอลัมน์การตัดสินใจเมืองที่ทำงานร่วมกันระหว่างบัญชาและคามิน ในการกำหนดเนื้อหาการตัดสินใจเมืองของทั้ง 2 คอลัมน์ จะมาจากความคิดของ “คามิน” เป็นหลัก ซึ่งแม้ว่าเนื้อหาการตัดสินใจเมืองของทั้ง 2 คอลัมน์ จะเป็นการเสนอในเรื่องการเมืองเป็นหลัก แต่ “คามิน” ก็มีแนวทางในการกำหนดเนื้อหาการตัดสินใจเมืองของแต่ละคอลัมน์แตกต่างกัน โดยคอลัมน์ “เดอะ ๒ ปี” จะมีเนื้อหาอ่อนช้อยเบา (Soft) และสนุกสนาน ในขณะที่คอลัมน์การตัดสินใจเมืองของ “บัญชาและคามิน” เนื้อหาจะแรงกว่า เพราะเป็นการถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกในแง่ลบของผู้เขียนการตัดสินใจที่มีต่อเหตุการณ์ทางการเมือง

“แตกต่างกันตรงที่การดูของ บัญชาและคามิน จะเป็นการถ่ายทอดอารมณ์ โกรธของตัวเอง ถ่ายทอดความรู้สึกในแง่ลบที่มีต่อการเมืองของตัวเอง ออกมา และเป็นการถ่ายทอดอย่างแรง ตรงไปตรงมา แต่คอตมันน์ เดอะ ย์ปี จะเบากว่าและสนุกกว่า เพราะเป็นการถ่ายทอดความสนุก มันเหมือนกับคนที่มองโลกในแง่ดี”

ในส่วนของ “อรุณ” (กรุงเทพธุรกิจ) จะมีหลักเกณฑ์การตัดสินใจในการกำหนดเนื้อหา การ์ตูน โดยการพิจารณาจากเนื้อหาข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าสามารถนำเสนอเป็นการ์ตูนได้หรือไม่ เนื่องจากเนื้อหาของข่าวมีทั้งที่นำมาเขียนเป็นการ์ตูนได้และไม่สามารถนำมาเขียนเป็นการ์ตูนได้

“เนื้อหาข่าวที่เลือกมาเป็นการดูผมว่ามี 2 แบบ คือ หนึ่ง เนื้อหาที่นำมาเขียนเป็นการ์ตูนได้ สอง เนื้อหาที่เอามาเขียนเป็นการ์ตูนไม่ได้ ก็จะแบ่งได้เป็น 2 อย่างคือ ข่าวที่ตัวเองไม่รู้รายละเอียดของข่าวนั้น กับ รู้รายละเอียดของข่าว แต่เขียนเป็นการ์ตูนไม่ได้ ‘ไม่รู้ว่าจะนำเสนอออกมาอย่างไร’”

นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้ง “อรุณ” และ “คามิน” ซึ่งนำเสนอการ์ตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ตามลำดับนั้น ต่างก็นำเสนอการ์ตูนที่เป็นเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจในจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นเมื่อเทียบกับเนื้อหาทางการเมือง (ดังตารางที่ 7) ทั้งที่หนังสือพิมพ์ 2 ชื่อฉบับดังกล่าวจัดเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทธุรกิจ ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 2 คนก็ได้ชี้แจงเหตุผลของตนไว้ โดย “อรุณ” มองว่าเศรษฐกิจเป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจ ไม่ว่าจะในส่วนของผู้อ่านหรือผู้เขียนการ์ตูนก็ตาม อีกทั้งคนทั่วไปก็ให้ความสนใจกับเรื่องการเมืองมากกว่า

“คุณต้องยอมรับว่าคนที่เขียนการ์ตูนส่วนใหญ่เป็นคนที่เรียนศิลปะ หรือไม่ก็มีความสนใจในศิลปะ ตัวอย่างง่ายๆคือ ผมเรียนที่ศิลปากร อีกหลายคนก็เรียนศิลปะ แต่เหตุการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้น ไม่มีเรื่องศิลปะที่เราชำนาญ แต่เป็นเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ต่างประเทศ ซึ่งต้องใช้ความรู้ในการวิเคราะห์ ดังนั้นที่เขียนเรื่องการเมืองมากเพราะมันง่าย แต่เศรษฐกิจเป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจ มันต้องมีการวิเคราะห์ ทำนาย ซึ่งเป็นเรื่องยาก

ก็เลยเลี้ยวกันไป เพราะทุกคนจะสนุกกับการเขียนการเมือง แล้วผมก็ว่าคนที่สนใจการเมืองจะมีมากกว่าคนที่สนใจเรื่องเศรษฐกิจ ถ้าจะสรุปก็คือ การเขียนเรื่องเศรษฐกิจน้อย มีเหตุผลอยู่ 2 อย่าง

1. เขียนแล้วคนไม่รู้เรื่อง
2. เราไม่รู้ ไม่เข้าใจเรื่องที่จะเขียน”

ขณะที่ “คามิน” ก็มีความเห็นที่ไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะมองว่าเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่ซับซ้อน คนทั่วไปไม่ค่อยรู้เรื่อง และเมื่อนำมาเสนอเป็นการดูนการเมืองก็ไม่สามารถอธิบายรายละเอียดได้

“เรื่องการเมืองจะสนุกกว่า เศรษฐกิจไม่มัน ไม่สนุก และคนทั่วไปก็ไม่ค่อยรู้เรื่อง เพราะเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะซับซ้อน พอมาเขียนเป็นการดูนก็ไม่สามารถอธิบายรายละเอียดได้ หรือให้อะไรได้ลึกไม่เหมือนกับพวกคอลัมน์”

นอกเหนือจากปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียนทั้งในส่วนที่เป็นภาพรวมเหมือนกันและในส่วนที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้เขียนการดูนตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียนอีกประการหนึ่ง นั่นคือ “แนวคิดเรื่องความเป็นกลาง” ในการแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนการดูนผ่านทางเนื้อหาการดูนของตนเอง อันมีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจในการกำหนดเนื้อหาการดูนการเมือง ซึ่งผู้เขียนแต่ละคนต่างก็มีความคิดเห็นในเรื่องของความเป็นกลาง ดังนี้

- เชีย (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ) : มองว่าการแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนการดูนจะต้องมีความเป็นกลางในลักษณะที่เป็นไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

“ต้องมีความเป็นกลางคือ ไม่ใช้หน้าหนังสือพิมพ์ของเราโจมตีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่เป็นเครื่องมือของใครคนใดคนหนึ่ง ไม่เอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง แล้วแต่สถานการณ์ที่เป็นข่าว เป็นไปตามเหตุการณ์ ตามเนื้อหา ถือว่าเป็นประชาชนคนหนึ่ง คิดอย่างไรก็เขียนอย่างนั้น”

- ชัย ราชวัตร (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ) : มีความเห็นว่า ความเป็นกลางหมายถึง การเสนอข่าว ไม่ใช่คอลัมน์วิจารณ์ การดูการเมืองซึ่งจัดเป็นคอลัมน์วิจารณ์ จะเป็นกลางไม่ได้ ต้องกล้าชี้ถูกชี้ผิด

“ผมว่าคนเข้าใจผิดเยอะเลยเรื่องความเป็นกลาง ความเป็นกลางของสื่อมวลชน หมายถึงการเสนอข่าว ต้องให้ข้อมูลครบทุกด้านทุกฝ่าย ไม่เสนอข่าวลำเอียง นั่นคือ ความเป็นกลาง แต่คนเอาความเป็นกลางมาตีขลุมไปหมดทุกอย่างรวมทั้งคอลัมน์วิจารณ์ด้วย การดูการเมืองซึ่งจัดอยู่ในพวกเดียวกับคอลัมน์วิจารณ์ จะเป็นกลางไม่ได้ เพราะเป็นการบอกคนอ่านว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเราคิดหรือมองอย่างไร ต้องกล้าชี้ถูกชี้ผิด ถ้าเป็นกลางแล้วคนอ่านจะได้อะไร สื่อมวลชนขอบประกาศตัวอยู่ตลอดเวลาว่า สื่อมวลชนคือสุนัขเฝ้าบ้านของประชาชน ดังนั้นสุนัขเฝ้าบ้านจะเป็นกลางไม่ได้ ถ้าโจรเข้าบ้านสุนัขเฝ้าบ้านต้องเห่า ต้องกัด แต่ถ้าพระบิณฑบาตสุนัขต้องกระดิกหาง ไม่ใช่เจอโจรหรือเจอพระก็เห่าตลอดเวลา แล้วจะได้ประโยชน์อะไร เพราะฉะนั้นความเป็นกลางจะต้องแยกให้ออกว่า ข้อมูลที่เราเสนอนั้น เป็นข่าวหรือบทวิจารณ์”

- หมิ่น (หนังสือพิมพ์มติชน) : แสดงความคิดเห็นว่าการดูการเมืองจะต้องมีความเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด แต่ต้องปกป้องคนดี

“ต้องเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด แต่ในความเป็นกลางเราต้องนึกถึงความถูกต้องด้วย เป็นกลางแต่เป็นทางที่ถูกต้อง และต้องปกป้องคนดีด้วย”

- แอ๊ด มติชน (หนังสือพิมพ์มติชน) : ให้ความเห็นว่าคนที่ทำงานเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น จะไม่มีความเป็นกลาง เพราะต้องอยู่ข้างใดข้างหนึ่ง

“คนที่ทำงานในแง่ของการแสดงความคิดเห็น ไม่ว่าจะเขียนการ์ตูนการเมือง บทความ บทนำ บทวิเคราะห์ จะต้องมีการวิพากษ์วิจารณ์ไปข้างใดข้างหนึ่ง ถ้าไม่อยู่ข้างประชาชน ก็ต้องอยู่ข้างชนชั้นปกครอง หรือถ้าไม่อยู่ข้างชนชั้นปกครองฝ่ายนี้ ก็ต้องอยู่ข้างชนชั้นปกครองอีกฝ่าย ดังนั้น ไม่จำเป็นต้องมีความเป็นกลาง”

- คามิน (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน) : มองว่าความเป็นกลางของผู้เขียนการ์ตูน คือ การเสนอเนื้อหาการ์ตูนในสิ่งที่ตนเองรู้ และข้อสัจย์ต่ออารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง มิใช่เพื่อสนองความพอใจของคนบางกลุ่ม

“ต้องเขียนในสิ่งที่ตัวเองรู้และเข้าใจ แสดงออกมาให้ชัดเจนว่าต้องการจะพูดว่าอย่างไร และต้องข้อสัจย์ต่อตนเอง ต่ออารมณ์ของตนเอง มิใช่บิดเบือนอารมณ์ ความรู้สึกของตัวเอง เพื่อสนองความพอใจของคนบางกลุ่ม”

- บัญชา (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน) : มองว่าการแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนการ์ตูนจะเป็นกลางหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้อ่านที่จะยอมรับความคิดเห็นของผู้เขียนการ์ตูนหรือไม่

“เนื้อหาการ์ตูนจะถูกหรือผิดอย่างไรก็ถือว่าเป็นความคิดเห็นของผู้เขียนการ์ตูน ส่วนจะเป็นกลางหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้อ่าน ที่มีทั้งเห็นด้วย และไม่เห็นด้วย เพราะมันอาจจะมีประโยชน์กับคนกลุ่มหนึ่ง แต่คนอีกกลุ่มหนึ่ง อาจจะไม่เห็นประโยชน์ เพียงแต่เราต้องเสนอตามมุมมองของเรา ถ้าจะให้คนทั้ง 2 ฝ่ายยอมรับยอมเป็นไปไม่ได้”

- อรุณ (หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ) : มีความเห็นว่าข่าวเท่านั้นที่ต้องเป็นกลาง ส่วนการ์ตูนการเมืองไม่จำเป็นต้องมีความเป็นกลาง เพราะต้องเลือกอยู่ข้างประชาชนเสมอ

“ข่าวเท่านั้นที่ต้องเป็นกลาง การ์ตูนการเมืองหรือแม้แต่คอลัมน์ ไม่จำเป็นต้องมีความเป็นกลาง เพราะเราต้องอยู่ข้างประชาชน และต้องอยู่ตลอดไป ซึ่งผมมองว่าการที่ผมเขียนการ์ตูนการเมือง ผมจะเป็นคนที่อยู่ข้างฝ่ายเขอะ ถึงเขอะผิดผมก็จะอยู่ฝ่ายเขอะ เพราะว่าถ้าฝ่ายส่วนน้อยถูก ฝ่ายส่วนใหญ่ก็จะแย่ ก็ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของฝ่ายส่วนใหญ่เป็นที่ตั้ง”

5. แนวคิดของผู้เขียนการ์ตูนที่สะท้อนผ่านทางรูปแบบและเนื้อหาการ์ตูนการเมือง

การพิจารณาถึงแนวคิดของผู้เขียนการ์ตูนที่สะท้อนผ่านทางรูปแบบและเนื้อหาการ์ตูนการเมือง จะเป็นการพิจารณาจากตัวอย่างภาพการ์ตูนที่ผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคนนำเสนอในช่วงการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8-10 พ.ค. 2539 โดยจะเป็นการวิเคราะห์ภาพการ์ตูนประกอบกับความคิดเห็นของผู้เขียนการ์ตูน ดังนี้

- เชีย (ไทยรัฐ)

จากการวิเคราะห์ตัวอย่างภาพการ์ตูนของ “เชีย” ทั้ง 2 ภาพ (ภาคผนวก 1.5 และ 1.6) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8-10 พ.ค. 2539 “เชีย” ได้แสดงความคิดเห็นผ่านทางภาพการ์ตูนในเชิง “ไม่เห็นด้วย” ต่อการกระทำของนายสุชาติ ตันเจริญ ที่มีพฤติกรรมไปในทางฉ้อฉลคดโกง และนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี ที่ซึ่งปิดสภาพการณ์การอภิปรายไม่ไว้วางใจ โดยเนื้อหาการ์ตูนที่ “เชีย” นำเสนอมจะเป็นการประณาม ตำนานิตีเดียน ชีหรือตอกย้ำในการกระทำของบุคคลทั้ง 2 ให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการเปรียบเทียบเป็นคน “ขี้ลาดตาขาว” หรือแสดงความคิดเห็นว่าเป็นการ “ล้มละลายทางการเมือง”

อย่างไรก็ตามจะสังเกตได้ว่า แม้ “เชีย” จะแสดงความคิดเห็นที่เป็นการประณาม ตำนานิตีหรือชี้ให้เห็นถึงความผิด แต่รูปแบบและเนื้อหาการ์ตูนที่นำเสนอไม่หนักหน่วงรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นการใช้ข้อความประกอบภาพการ์ตูนและเนื้อหาที่สื่อออกมา ทั้งนี้เป็นผลมาจาก “เจตนา” ของผู้เขียนการ์ตูนที่ต้องการตอกย้ำความผิดของบุคคลทั้ง 2 เท่านั้น มิได้มีวัตถุประสงค์ที่จะขับไล่ให้พ้นจากตำแหน่ง

“เป็นการเขียนเพื่อตำหนิ ล้อเลียน ตอกย้ำความผิดพลาดที่เกิดขึ้น คำอย่างเดียว ไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะขับไล่ เพราะรู้อยู่แล้วว่าไล่อย่างไรก็ไม่ออก สามัญสำนึกหรือมาตรฐานของนักการเมืองไทย ต่างกับต่างประเทศ ถ้าเรื่องแบบนี้เกิดในญี่ปุ่นหรือประเทศทางตะวันตก นักการเมืองของเขาลาออกไปแล้ว เพราะถือเป็นเรื่องที่น่าอับอาย”

- ชัย ราชวัตร (ไทยรัฐ)

จากตัวอย่างภาพการ์ตูนทั้ง 3 ภาพ (ภาคผนวก 2.3 2.6 และ 2.7) ของ “ชัย ราชวัตร” ในคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล เมื่อวันที่ 8-10 พ.ค. 2539 เนื้อหากำตูนของทั้ง 3 ภาพ ซึ่งถือเป็นความคิดเห็นของผู้เขียนการ์ตูนนั้น แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ชัย ราชวัตร “ไม่เห็นด้วย” กับข้อแก้ตัวของนายสุชาติ ตันเจริญ ที่พยายามชี้แจงหักล้างข้อกล่าวหาของฝ่ายค้าน (ภาคผนวก 2.7) โดยมองว่ายิ่งนายสุชาติพยายามจะแก้ตัว ก็จะเป็นผลเสียต่อตนเอง

“ภาพนี้ผมต้องการจะหมายความว่ายิ่งแก้ตัว ตัวเองก็ยิ่งตาย ยิ่งแก้ตัว ก็ยิ่งเข้าเนื้อ”

และ “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ต่อพฤติกรรมของนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี ที่ชิงปิดสภานิติการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ซึ่ง “ชัย ราชวัตร” มองว่าเป็นการสร้างความสะดวกให้กับระบอบประชาธิปไตย (ภาคผนวก 2.6)

“เป็นการเปรียบเทียบว่า หลังจากได้ประชาธิปไตยกลับคืนมาจากทหาร ก็มาถึงพฤษภาปีนี้ ที่ระบอบประชาธิปไตยมีแต่ความสะดวกโสโครก ประชาธิปไตยที่จำลองแยมมาได้ก็มาสู่มือบรรหาร บรรหารก็มาทำลาย ประชาธิปไตย สร้างความสะดวกให้กับระบบ”

หรือในภาคผนวก 2.3 ได้นำการกระทำของนายบรรหารในครั้งนี้ไปเปรียบเทียบกับความหนาของกระเบื้อง ซึ่งก็สื่อความหมายในทำนองว่า ไม่รู้จักละเอียดต่อการกระทำของตนเอง ทั้งนี้จะสังเกตว่าการนำเสนอเนื้อหากำตูนได้มีการใช้โฆษณาเข้ามาช่วยในการสื่อความหมายด้วย

“ภาพนี้คำบรรหารโดยตรง โดยเอาโฆษณากระเบื้องมาล้อต่อ ซึ่งตอนนั้นจะมีตำนานแดกดันบรรหารอยู่คือ บรรหารอย่างหนา และยังมีการใช้คำนี้บ่อยคือ อย่างหนาตราช่าง ซึ่งผมดูแล้วมันเข้ากับโฆษณานี้ได้ก็เลยเอามาขยายความว่า ตราช่างลากคนแคะใส่เสื้อครู ซึ่งก็หมายถึงบรรหารต้องการขยายความไปถึงบรรหารโดยสื่อว่า เคียวนี่มีตราช่างรุ่นใหม่ซึ่งหนากว่า โดยช่องสุดท้ายเป็นการขยายความว่าคือใคร”

จะเห็นได้ว่าเนื้อหาที่น่าสนใจจะเป็นการเสียดสี ประณามการกระทำของทั้ง 2 คน สำหรับการใส่ “รูปแบบ” ในการเสนอเนื้อหาการ์ตูนก็จะแตกต่างกันไปจากที่เคยใช้เป็นประจำ โดยผู้เขียนการ์ตูนได้เสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” และเลือกใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว (ภาคผนวก 2.6 และ 2.7) ทำให้ภาพการ์ตูนมีความน่าสนใจมากขึ้น เพราะเป็นการเน้นรายละเอียดและการสื่อความหมายจากภาพเป็นหลัก (ตามปกติมักจะเสนอเป็นการ์ตูนแบบหลายช่อง ใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำและเป็นการสื่อความหมายจากบทสนทนาของตัวการ์ตูนเป็นหลัก) แสดงให้เห็นว่า ชัย ราชวัตร ให้ความสำคัญอย่างมากกับกรณีดังกล่าวด้วยการแสดงความคิดเห็นที่ “ไม่เห็นด้วย” กับพฤติกรรมของนายบรรหาร และนายสุชาติ โดยเฉพาะกับการกระทำของนายบรรหาร ที่ผู้เขียนยอมรับว่า เจตนาของการเสนอการ์ตูนในช่วงที่นายบรรหารหนีการอภิปราย ก็เพื่อต้องการไล่นายบรรหารออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

“การเสนอการ์ตูนช่วงบรรหารหนีการอภิปราย เจตนาต้องการไล่นายบรรหารอยู่แล้ว คือผู้นำประเทศน่าจะสง่าผ่าเผยกว่านี้ ผมหมายถึงเกียรติภูมิที่น่าจะเป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะในยุคที่เราจะต้องสังคมกับนานาชาติ นำประเทศไทยไปสู่สากล”

- หมิ่น (มติชน)

แม้ว่า “หมิ่น” จะนำเสนอภาพการ์ตูนที่เกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร เช่นเดียวกับผู้เขียนการ์ตูนคนอื่นๆ แต่เนื้อหาที่น่าสนใจจะแตกต่างกัน โดย “หมิ่น” ได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการอภิปรายครั้งนี้ในแบบที่เป็น “ภาพรวม” หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการมองในเรื่องของ “ระบบหรือโครงสร้าง” มิได้เสนอเนื้อหาการ์ตูนมุ่งเน้นไปที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเหมือนกับที่ผู้เขียนการ์ตูนคนอื่นได้นำเสนอ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างภาพการ์ตูนทั้ง 2 ภาพ (ภาคผนวก 3.3 และ 3.4) ซึ่ง “หมิ่น” แสดงความคิดเห็นผ่านทางเนื้อหาการ์ตูนในทำนองว่า “ไม่เห็นด้วย” กับการกระทำของพรรคร่วมรัฐบาลที่พยายามปกปิดความผิดของรัฐมนตรีที่มีพฤติกรรมฉ้อฉลโดยการอาศัยเสียงข้างมากในสภา (ภาคผนวก 3.3)

“ฝ่ายค้านพยายามที่จะเปิดเผยข้อมูลของรัฐมนตรีที่อยู่ในรัฐบาล แต่รัฐบาลมีเสียงข้างมากในสภาแบบพวกมากลากไป คืออภิปรายอย่างไรก็ชนะฝ่ายค้าน แต่ก็ปิดจุกคนทั้งประเทศไม่ได้ ก็คือแม้จะพวกมากลากไปได้แต่ก็ไม่สามารถปกปิดความเหินของพวกรัฐมนตรีได้ ถึงอย่างไรคนก็รู้อยู่ดี”

และแสดงความ “ไม่เห็นด้วย” ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ซึ่งปิดสภาพนิการอภิปรายและการยกมือลงมติของ ส.ส.ที่ร่วมรัฐบาล ในลักษณะที่เป็นการประณามว่าเป็น “เผด็จการทางรัฐสภา” (ภาคผนวก 3.4)

“เหตุการณ์หนีอภิปรายและการยกมือลงมติของ ส.ส. ผมมองว่าเป็นเผด็จการเหมือนเป็นเผด็จการทางรัฐสภา”

ข้อสังเกตที่เด่นชัด แสดงให้เห็นว่า “หมิ่น” มีมุมมองต่อการอภิปรายครั้งนี้ในแบบที่เป็น “ภาพรวม” หรือมองในเรื่องของ “ระบบหรือโครงสร้าง” นั้น ก็คือ “รูปแบบ” ในการนำเสนอเนื้อหาการ์ตูน ซึ่ง “หมิ่น” เลือกใช้ “ตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง” และใช้ข้อความประกอบการ์ตูนว่า *รมต.หมิ่น แต่...ระบอบรัฐสภา* พร้อมกับสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึง “เผด็จการ” โดยมีได้มีการระบุชื่อหรือวาดภาพล้อเลียนบุคคลที่เป็นการแสดงว่ามุ่งเน้นไปที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง

- แอ๊ด มติชน (มติชน)

ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา (8-10 พ.ค. 2539) การเสนอเนื้อหาการ์ตูนของ แอ๊ด มติชน ในคอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่ นายบรรหารซึ่งปิดสภาพนิการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ดังตัวอย่างภาพการ์ตูนทั้ง 2 ภาพ (ภาคผนวก 4.8 และ 4.9) ซึ่ง แอ๊ด มติชน ได้แสดงความคิดเห็นผ่านทางเนื้อหาการ์ตูนไว้อย่างเด่นชัดในเชิง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ต่อการกระทำของนายบรรหาร โดยการเสนอเนื้อหาที่เป็นการประณามว่ากล่าวอย่างตรงไปตรงมาและรุนแรง รวมถึงการใช้ “รูปแบบ” ในการนำเสนอเนื้อหาที่ค่อนข้างจะเน้นเป็นพิเศษจนดูโดดเด่น แตกต่างไปจากทุกวันที่นำเสนอ ดังภาคผนวก 4.9 เสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” เน้นรายละเอียดของภาพและไม่ใช้ตัวการ์ตูนที่เป็นตัวบุคคลดังเช่นปกติ (ตามปกติ ส่วนมากจะเสนอเป็น “การ์ตูนแบบหลายช่อง” และใช้ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำผสมผสานกับตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว) และที่โดดเด่นที่สุดก็คือ การใช้ข้อความประกอบการ์ตูน เนื่องจากเป็นการใช้ภาษาที่ค่อนข้างจะรุนแรง เช่น ใช้คำว่าหน้าด้าน บัดซบ อีปยศ ทุเรศ ฯลฯ

ซึ่งการแสดงความคิดเห็นผ่านทางเนื้อหาการ์ตูนด้วยการสื่อความหมายอย่างตรงไปตรงมา และใช้ภาษาที่ค่อนข้างจะรุนแรงดังที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นผลมาจากที่ผู้เขียนการ์ตูนเห็นว่า สถานการณ์ในช่วงเวลาขณะนั้นสุกงอมเต็มที่แล้ว ประกอบกับพฤติกรรมของนายบรรหารที่ไม่กล้าสู้ความจริง

“ช่วงนั้นสถานการณ์ค่อนข้างจะสุกงอม และไม่ใช่มนุษย์คนเดียวที่มีความรู้สึก ว่าไม่ยอมได้รัฐบาลชุดนี้แล้ว ประกอบกับตอนนั้นพฤติกรรมของคุณบรรหารไม่ค่อยกล้าสู้ความจริงอยู่ตลอดเวลา เวลาพูดต่อสาธารณชน ก็จะพูดไม่เต็มปากเต็มคำ”

- คามิน (ผู้จัดการรายวัน)

แม้ว่า “คามิน” ผู้เขียนการ์ตูนในคอลัมน์ “เดอะ ยับปี้” จะได้นำเสนอภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา (8-10 พ.ค. 2539) โดยการแสดงความคิดเห็นผ่านทางเนื้อหาการ์ตูนในเชิงที่ “ไม่เห็นด้วย” ต่อพฤติกรรมอันฉ้อฉลคดโกงของนายสุชาติ และการหนีอภิปรายของนายบรรหาร (ภาคผนวก 5.7 และ 5.8) เช่นเดียวกับความคิดเห็นของผู้เขียนการ์ตูนคนอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตามการนำเสนอเนื้อหาของ “คามิน” ก็แตกต่างไปจากเนื้อหาการ์ตูนของคนอื่นๆ โดย “คามิน” เสนอเนื้อหาในลักษณะของการเสียดสีประชดประชันที่แฝงไว้ด้วยอารมณ์ขัน ทำให้เนื้อหาการ์ตูนค่อนข้างจะเบา ไม่รุนแรง ดังภาคผนวก 5.7 ที่ผู้เขียนการ์ตูนเห็นว่านายสุชาติ ซึ่งมีความคิดร้ายอย่างมาก ไม่เหมาะสมกับสไต์การพูดอภิปรายของนายชวน หลีกภัย ที่ค่อนข้างจะนุ่มนวล ลุ่มลึก และภาคผนวก 5.8 ที่เป็นการแสดงความพึงพอใจต่อการพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ใช้คำว่า “อภัย” ต่อกรณีที่นายบรรหารหนีอภิปรายไม่ไว้วางใจ จะเห็นได้ว่าเนื้อหาการ์ตูนไม่ได้หนักหน่วงรุนแรงเหมือนกับเนื้อหาการ์ตูนของผู้เขียนการ์ตูนคนอื่นๆ ซึ่งนำเสนอเนื้อหาที่เป็นการประณาม ตำนานิตีเยน และบางคนก็ใช้ภาษาที่รุนแรง ทั้งนี้ก็เนื่องมาจาก “คามิน” ได้กำหนดให้คอลัมน์ “เดอะ ยับปี้” เป็นคอลัมน์การ์ตูนการเมืองที่มีเนื้อหาเบาและสนุกสนาน

“อย่างที่ผมบอกไว้ตั้งแต่แรกแล้วว่า คอลัมน์ “เดอะ ยับปี้” จะเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาที่ค่อนข้างจะสนุก ดังนั้นมันจะไม่แรง แต่จะเบาและสนุกสนาน”

- บัญชาและคามิน (ผู้จัดการรายวัน)

นอกจาก “คามิน” จะนำเสนอภาพการ์ตูนในคอลัมน์ “เดอะ ยัปปี” แล้ว ยังได้ร่วมกับ “บัญชา” นำเสนอการ์ตูนการเมืองอีก 1 คอลัมน์ ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน เป็นคอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” ทั้งนี้การกำหนดรูปแบบและเนื้อหาการ์ตูนส่วนมากจะมาจากความคิดของ “คามิน” ขณะที่ “บัญชา” ทำหน้าที่วาดภาพ ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 2 คนก็ได้ร่วมกันเสนอภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจนายบรรหาร (เมื่อ 8-10 พ.ค. 2539) ไว้เช่นกัน ดังตัวอย่างภาพการ์ตูนทั้ง 2 ภาพ (ภาคผนวก 6.5 และ 6.6) “คามิน” ได้แสดงความคิดเห็นผ่านทางเนื้อหาการ์ตูนที่ “ไม่เห็นด้วย” ต่อพฤติกรรมคดโกงของนายสุชาติ และการที่นายบรรหารซึ่งปิดสภานิติการอภิปรายไม่ไว้วางใจโดยในภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายสุชาตินั้น (ภาคผนวก 6.5) “คามิน” ได้แสดงความคิดเห็นไว้ 2 กรณีในภาพๆเดียว คือ กรณีแรก มองว่านายสุชาติ ตันเจริญ ถูกอภิปรายอย่างหนักด้วยข้อกล่าวหาฉกฉวยทรัพย์ ของฝ่ายค้าน จึงได้ให้ข้อสรุปด้วยการเปรียบเทียบนายสุชาติว่าเป็น “หมูเฝ้า” กรณีต่อมา เป็นการมองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวโยงไปถึงพรรคพลังธรรม ด้วยการตั้งคำถามให้ผู้อ่านได้คาดเดาว่าพรรคพลังธรรมซึ่งเป็น 1 ในพรรคร่วมรัฐบาลขณะนั้นจะยกมือไว้วางใจนายสุชาติหรือไม่ ดังนั้นเนื้อหาการ์ตูนภาพนี้จึงเป็นทั้งการประณามนายสุชาติ และการตั้งคำถามกับผู้อ่าน ด้วยการพุ่งเป้าไปที่พรรคพลังธรรม เปรียบเสมือนการให้คำชี้แนะให้ผู้อ่านจับตาคุบบทบาทของพรรคพลังธรรมว่าจะยกมือไว้วางใจนายสุชาติ ซึ่งถูกอภิปรายอย่างหนักด้วยข้อหาอันร้ายแรงหรือไม่

ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับกรณีอภิปรายของนายบรรหาร (ภาคผนวก 6.6) “คามิน” เสนอเนื้อหาที่เป็นการว่ากล่าว ประณามการกระทำของนายบรรหารอย่างรุนแรง สังเกตได้จากการใช้ข้อความประกอบในภาพการ์ตูนที่ค่อนข้างจะหนักหน่วงรุนแรง เช่น ใช้คำว่า ปอดแตก อับยศ อับปรีย์ เสนียด เป็นต้น ซึ่งเจตนาของ “คามิน” ตั้งใจจะพุ่งเป้าไปที่นายบรรหาร ด้วยการบอกให้รู้ว่าความรู้สึกของคน คิดอย่างไรกับนายบรรหาร

“ตั้งใจจะพุ่งเป้าไปที่คุณบรรหาร เพื่อต้องการบอกให้รู้ว่าความรู้สึกของคน คิดอย่างไรกับคุณบรรหาร โดยผมเป็นเพียงทางผ่าน เป็นเพียงสื่อที่แสดงความคิดคนว่าคิดอย่างไรกับคุณบรรหาร เป็นการแสดงด้านมืดหรือด้านลบของคนออกมา ซึ่งภายในใจเขาคิดอย่างนี้ แต่ไม่กล้าแสดงออกมทาง

ภายนอก มีความรู้สึกอย่างนี้ อยากจะพูดแบบนี้ แต่ไม่พูดออกมาเอง
ผมช่วยให้เขาพูดออกมา แต่เสร็จแล้วกลับมามากกว่ามันแรง มันเป็น
ด้านคำมีดของคน คนก็ไม่อยากเผชิญหน้าสังคมอยู่แล้ว”

ในขณะที่ “บัญชา” ผู้ทำหน้าที่เขียนการ์ตูนจากความคิดของ “คามิน” ก็ได้แสดงความ
คิดเห็นที่มีต่อการหนีอภิปรายไม่ไว้วางใจของนายบรรหารว่า รู้สึกอับยศ เพราะการทำงานต้องม
ีการตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส

“รู้สึกอับยศ เพราะเมื่อทำงานหรือทำอะไรแล้วมีปัญหา ก็ควรมีการ
ตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ไม่ใช่ยังไม่โปร่งใสแล้วปิดประชุม
ไปคือๆ”

สำหรับการใช้ข้อความประกอบในภาพการ์ตูน “คามิน” มองว่าไม่รุนแรง เพราะคำ
เหล่านี้ หนังสือพิมพ์ก็นำมาใช้เช่นกัน

“ไม่แรง เามาจากหนังสือพิมพ์ คำว่า อับยศ อับปรีย์ อุบาทว์ โจร ทหาราชย์
ตาขาว มีหมด เป็นคำที่หนังสือพิมพ์ใช้กันทั้งนั้น อย่างคำว่า อับยศ ใช้พาด
หัวข่าวหนังสือพิมพ์ด้วย”

- อรุณ (กรุงเทพมหานคร)

รัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา ถูกฝ่ายค้านอภิปรายไม่ไว้วางใจ 2 ครั้ง โดยในครั้งแรก
เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 8-10 พ.ค. 2539 ซึ่ง “อรุณ” ก็ได้นำเสนอภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการ
อภิปรายไม่ไว้วางใจเช่นกัน ดังตัวอย่างภาพการ์ตูนทั้ง 3 ภาพ “อรุณ” ได้แสดงความคิดเห็นผ่าน
ทางเนื้อหาการ์ตูนอย่างชัดเจนว่า “ไม่เห็นด้วย” กับพฤติกรรมฉ้อฉลคดโกงประเทศชาติของ
นายสุชาติ และการที่นายบรรหารหนีการอภิปรายไม่ไว้วางใจ โดยในภาคผนวก 7.3 “อรุณ”
เสนอเนื้อหาด้วยการพุ่งเป้าไปที่นายบรรหารและนายสุชาติ กล่าวคือ นอกจากจะแสดงความคิดเห็น
ว่านายสุชาติเปรียบเสมือนคนที่เปราะเปื้อน เหมือนเน่า อันเกิดจากข้อกล่าวหาที่ร้ายแรงของฝ่ายค้าน
แล้ว ยังได้แสดงความคิดเห็นไปถึงนายบรรหารด้วยว่า หากยังคงให้การช่วยเหลือ ปกป้องนายสุชาติ
ต่อไป นายบรรหารเองก็จะเป็นผู้ที่เปราะเปื้อน เหมือนเน่า ไปกับสิ่งที่ติดตัวนายสุชาติมา

ส่วนภาพการ์ตูนอีก 2 ภาพ มีเนื้อหาที่เป็นการประณามนายบรรหารในทำนองว่า “หน้าด้าน” (ภาคผนวก 7.4) และ “ชี้ขี้ลาดตาขาว” (ภาคผนวก 7.5) ซึ่งจุดเด่นของทั้ง 2 ภาพนี้อยู่ที่ “รูปแบบ” ของการนำเสนอเนื้อหาที่ใช้วิธีการเปรียบเทียบกับสิ่งของหรือเหตุการณ์ที่สมมติขึ้นมา เพื่อใช้ในการสื่อความหมาย โดยในภาพผนวก 7.4 เป็นการประณามนายบรรหารและ ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาลที่ถูกอภิปรายอย่างหนักจากฝ่ายค้าน แต่ก็ยังคงยึดติดกับตำแหน่ง “อรุณ” จึงได้นำไปเปรียบเทียบกับความหนาของกระเบื้องเพื่อสื่อความหมายในทำนองว่า “หน้าด้าน” จะสังเกตได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนได้มีการใช้โฆษณาเข้ามาช่วยในการสื่อความหมายด้วย

“ภาพนี้อธิพลของโฆษณาเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะจะทำให้คนอ่านเข้าใจง่ายขึ้น ก็เลยเอาคำพูดหรือสิ่งที่คนทั่วไปคุ้นเคยมาใช้เป็นสัญลักษณ์ คือ นายชวน พยายามที่จะอภิปรายรัฐบาลนายบรรหาร แต่ก็ไม่ได้ผล”

ในขณะที่อีกภาพ (ภาคผนวก 7.5) มีเนื้อหาเน้นไปที่การอภิปรายของนายบรรหาร โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบเพื่อสื่อความหมายว่านายบรรหารเป็นเหมือนกับทหารที่ “ชี้ขี้ลาดตาขาว” วังหนีเข้าศึกขณะกำลังสู้รบ พร้อมกับมีข้อความประกอบว่า “คนสุพรรณไม่เป็นอย่างนี้หว่า” อันเป็นการเสียดสีนายบรรหารซึ่งเป็นคนสุพรรณบุรี จะสังเกตว่าการ์ตูนภาพนี้มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาด้วยการเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่ผู้เขียนการ์ตูนสมมติขึ้นมาเพื่อใช้ในการสื่อความหมาย

“ภาพนี้ใช้การเปรียบเทียบว่าเป็นทหาร นายบรรหารเป็นทหารที่วิ่งหนีไป ขณะที่นายชวน เป็นทหารอีกตัวหนึ่งที่ไม่มียะไรพิเศษหรือน่ากลัว มีแค่ดาบทุ่ๆ แต่นายบรรหารก็ยังหนี ซึ่งคนสุพรรณในประวัติศาสตร์เป็นนักสู้ จึงไม่น่าที่จะหนี แต่ก็หนี”

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนทั้ง 2 ภาพดังกล่าวจะใช้วิธีการเปรียบเทียบเพื่อการสื่อความหมาย ซึ่งมีผลทำให้เนื้อหาการ์ตูนไม่รุนแรง ทั้งยังแฝงอารมณ์ขันอยู่ในภาพการ์ตูนอีกด้วย แต่เจตนาของ “อรุณ” ที่นำเสนอภาพการ์ตูนออกมา ก็เพื่อแสดงให้เห็นว่านายบรรหารไม่ควรเป็นนายกรัฐมนตรี

“การตูนที่เสน่อออกมาในช่วงนั้น ต้องการแสดงให้เห็นว่านายบรรหารไม่ควรเป็นนายกฯ ซึ่งจริงๆแล้วการตูนจะแสดงออกตลอดเวลาว่า ใครควรเป็นหรือไม่ควรเป็นนายกฯ เพียงแต่ว่าต้องอาศัยกระแสเพื่อให้อ่านเข้าใจ ฉะนั้นที่ผมนเสนอการตูนออกมาแบบนี้ เพราะผมตั้งใจมานานแล้วว่า นายบรรหารไม่ควรเป็นนายกฯ”

สรุป

จากการวิเคราะห์ตัวอย่างภาพการตูนของผู้เขียนการตูนทั้ง 7 คน ซึ่งนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา เมื่อวันที่ 8-10 พ.ค. 2539 เพื่อพิจารณาแนวคิดของผู้เขียนการตูนแต่ละคนที่สะท้อนผ่านทางรูปแบบและเนื้อหาการตูนการเมือง พบว่าผู้เขียนการตูนทุกคนแสดงความคิดเห็นผ่านทางเนื้อหาการตูนในเชิง “ไม่เห็นด้วย” กับพฤติกรรมของนายสุชาติ ตันเจริญ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เกี่ยวกับการไปกว้านซื้อที่ดินในจ.หนองคาย แล้วนำมาออกเอกสารสิทธิ์อย่างไม่ถูกต้อง เพื่อนำไปค้ำประกันเงินกู้ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยการ ที่กู้มาซื้อหุ้นเนาเพื่อปั่นเอากำไร รวมทั้งเรื่องการสับเกาะเสม็ด จ.ชุมพร ซึ่งนายสุชาติก็ได้ถูกฝ่ายค้านนำเรื่องดังกล่าวมาอภิปรายไม่ไว้วางใจอย่างหนัก และพฤติกรรมของนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี ที่ชิงปิดประชุมสภาเพื่อหนีการอภิปรายไม่ไว้วางใจจากฝ่ายค้าน

ทั้งนี้รูปแบบและเนื้อหาการตูนที่นำเสนอจะเน้นไปที่ความคิดของบุคคลหรือพุ่งเป้าประสงค์ไปที่ตัวบุคคล ก็คือ นายบรรหาร และนายสุชาติ ด้วยการเสียดสี ประชดประชัน ไปจนถึงการว่ากล่าว ประณามอย่างรุนแรง

ยกเว้น “หมิ่น” (มติชน) ได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการอภิปรายครั้งนี้ในแบบที่เป็นภาพรวม หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการมองไปในเรื่องของ “ระบบหรือโครงสร้าง” มิได้นำเสนอเนื้อหาการตูนมุ่งเน้นไปที่ความคิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเหมือนกับผู้เขียนการตูนคนอื่นๆ

6. เปรียบเทียบการนำเสนอเนื้อหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งในรูปแบบของการ์ตูนการเมือง กับการเสนอในข้อเขียนรูปแบบอื่น

ผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 7 คน ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องของการเปรียบเทียบความแตกต่างของการนำเสนอเนื้อหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งในรูปแบบของการ์ตูนการเมืองกับการนำเสนอเป็นข้อเขียนในรูปแบบอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นบทบรรณาธิการ บทความ และบทวิเคราะห์ ซึ่งผู้เขียนส่วนมากมีความคิดเห็นที่เหมือนกัน ดังนี้

1) ข้อเขียนอื่นๆ (บทบรรณาธิการ บทความ บทวิเคราะห์) จะใช้ตัวหนังสือในการสื่อสารหรือบอกกับผู้อ่านแบบตรงๆ ส่วนการ์ตูนการเมืองจะเน้นการสื่อสารด้วยภาพเป็นหลัก ผู้อ่านจึงต้องตีความหมายจากภาพหรือตัวหนังสือที่มีอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น หรือแม้กระทั่งการ์ตูนการเมืองที่นำเสนอด้วยการใช้บทสนทนาของตัวการ์ตูนเป็นหลัก ผู้อ่านก็ต้องตีความหมายจากบทสนทนาด้วยเช่นกัน ดังนั้นปัญหาของการ์ตูนการเมืองจึงมักอยู่ที่ผู้อ่านไม่สามารถตีความหมายของภาพการ์ตูนได้ หรือตีความหมายผิดไปจากเจตนาที่ผู้เขียนการ์ตูนต้องการจะสื่อออกมา กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจกับข้อเขียนอื่นๆ ได้ง่ายกว่าการ์ตูนการเมืองนั่นเอง

2) การ์ตูนการเมืองไม่ว่าจะเป็นแบบที่เน้นการสื่อความหมายด้วยภาพเป็นหลัก หรือแบบที่เป็นการสื่อความหมายจากบทสนทนาของตัวการ์ตูนก็ตาม จะไม่สามารถให้ข้อมูลหรือรายละเอียดได้มาก ซึ่งต่างจากข้อเขียนอื่นๆ ที่สามารถบอกข้อมูลหรือรายละเอียดได้มากและลึกกว่าการ์ตูนการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการอ้างอิงถึงหลักฐานหรือตัวเลข การให้ความรู้ความเข้าใจถึงภูมิหลังความเป็นมา (Background) การอธิบายถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงที่ลึกซึ้ง การวิเคราะห์ถึงสาเหตุและคาดการณ์ถึงผลที่ตามมา เป็นต้น และด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ข้อเขียนอื่นๆ มีความจริงจังและความน่าเชื่อถือมากกว่าการ์ตูนการเมือง อย่างไรก็ตามผู้เขียนการ์ตูนต่างก็เห็นว่า แม้การ์ตูนการเมืองจะไม่สามารถให้ข้อมูลได้มาก แต่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้มากกว่า เพราะมีรูปแบบที่โดดเด่นกว่าข้อเขียนอื่นๆ ทำให้ดูแล้วน่าอ่าน อีกทั้งยังสามารถทำความเข้าใจได้รวดเร็วกว่า เนื่องจากใช้เวลาในการดูหรืออ่านเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (แม้ว่าในบางครั้งผู้อ่านอาจจะไม่สามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาการ์ตูนการเมืองได้ แต่ก็ใช้เวลาเพียงเล็กน้อยเท่านั้นในการคิดพิจารณา เมื่อไม่สามารถทำความเข้าใจได้ก็จะผ่านไปหรือนำไปถามผู้อื่น) ขณะที่

ข้อเขียนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นบทบรรณาธิการ บทความ บทวิเคราะห์ ต้องใช้เวลาในการอ่านมากกว่า และบางครั้งหรือบางคอลัมน์คนก็ไม่อ่าน

3) เมื่อพิจารณาในเรื่องของ “การชี้นำผู้อ่าน” ผู้เขียนการ์ตูนทุกคนต่างก็มีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า ข้อเขียนอื่นๆ (บทบรรณาธิการ บทความ บทวิเคราะห์) มีความสามารถในการชี้นำหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติผู้อ่านได้มากกว่าการ์ตูนการเมือง เนื่องจากเป็นการนำเสนอด้วยตัวหนังสือและบอกรายละเอียดของข้อมูลได้มาก (ตามที่ได้อธิบายไว้ในข้อ 1 และ 2) ส่วนการ์ตูนการเมืองสามารถชี้นำผู้อ่านได้บ้างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพราะเนื้อหาการ์ตูนการเมืองมักจะมีความสนุกสนาน ตลกขบขัน มาเป็นองค์ประกอบร่วมด้วย และแม้ว่าในบางครั้งผู้เขียนการ์ตูนจะเสนอเนื้อหาที่เป็นการเสียดสี ประณาม ตำหนิติเตียนแบบจริงจัง แต่ผู้อ่านก็จะมองว่าเป็นเรื่องตลกขบขัน ไม่เคร่งเครียดหรือจริงจังตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม “เชียว” (ไทยรัฐ) และ “บัญชา” (ผู้จัดการรายวัน) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ไม่ว่าข้อเขียนในลักษณะใดก็ตามรวมทั้งการ์ตูนการเมืองด้วย จะมีอิทธิพลต่อการชี้นำหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้อ่านได้หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความเชื่อและความศรัทธาของผู้อ่านที่มีต่อผู้เขียนเป็นสำคัญ ถ้าผู้เขียนไม่ว่าจะเป็นคอลัมนิสต์หรือการ์ตูนนิสต์ เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง มีประสบการณ์ในการทำงานมาเป็นระยะเวลานาน ประกอบกับมีการนำเสนองานที่มีคุณภาพ ผลงานของผู้เขียนคนนั้นก็ย่อมจะมีอิทธิพลต่อผู้อ่าน

ขณะที่ “อรุณ” (กรุงเทพธุรกิจ) มองว่า การ์ตูนการเมืองจะต้องไม่มีความตลก จึงจะมีอิทธิพลต่อการชี้นำผู้อ่านได้

“สิ่งหนึ่งที่ทำให้การ์ตูนการเมืองไม่มีอิทธิพลต่อการชี้นำผู้อ่าน หรือมีน้อยก็เพราะมันตลก ถ้าเลิกตลก หรือไปซีเรียสเหมือนโปสเตอร์ 16 ตุลา โปสเตอร์สมัยสงครามโลก อย่างนี้ถึงจะมีอิทธิพลกับการชี้นำคนอ่าน กับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ผมเชื่อว่าทำได้”

ส่วนที่ 3

วิเคราะห์ข้อสันนิษฐานการวิจัย

ในงานวิจัย “การวิเคราะห์กระบวนการประจําข่าวสารการตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย” ได้ตั้งข้อสันนิษฐานการวิจัยไว้ 2 ข้อ ดังนี้

ข้อสันนิษฐานการวิจัยที่ 1 ปัจจัยที่มีบทบาทในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาการตูนการเมือง คือ แนวคิดของผู้เขียนการ์ตูน และ นโยบายของหนังสือพิมพ์

ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีบทบาทในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาการตูนการเมืองของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคน ได้แบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 ส่วนคือ รูปแบบการตูนการเมือง กับ เนื้อหาการตูนการเมือง ซึ่งปรากฏผลดังนี้

รูปแบบการตูนการเมือง

ปัจจัยที่มีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบการนำเสนอการตูนการเมืองของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคน สามารถแบ่งการพิจารณาได้ดังนี้

จำนวนช่องการ์ตูน

จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 7 คน ในเรื่องการกำหนดรูปแบบการตูนการเมืองพบว่า การกำหนด “จำนวนช่องการ์ตูน” จะขึ้นอยู่กับ “ความถนัดและความชอบเฉพาะตัวของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคน” จึงทำให้สามารถแบ่งผู้เขียนการ์ตูนได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้เขียนการ์ตูนที่ส่วนมากเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” ได้แก่ เชีย (ไทยรัฐ) คิดเป็นร้อยละ 97.50 บัญชา และคามิน (ผู้จัดการรายวัน) คิดเป็นร้อยละ 86.05 หมั่น (มติชน) และ อรุณ (กรุงเทพธุรกิจ) ทุกภาพเสนอเป็นการตูนแบบช่องเดียว กับ ผู้เขียนการ์ตูนที่ส่วนมากเสนอเป็น “การ์ตูนแบบหลายช่อง” ได้แก่ ชัย ราชวัตร (ไทยรัฐ) คิดเป็นร้อยละ 73.91 แอ็ค มติชน (มติชน) คิดเป็นร้อยละ 68.89 และ คามิน (ผู้จัดการรายวัน) ทุกภาพเสนอเป็นการตูนแบบหลายช่อง (ดังตารางที่ 1)

ทั้งนี้ผู้เขียนการ์ตูนที่มีรูปแบบการนำเสนอทั้งที่เป็นการ์ตูนแบบช่องเดียว และ การ์ตูนแบบหลายช่อง ได้แก่ ชัย ราชวัตร (ไทยรัฐ) แอ๊ด มติชน (มติชน) บัญชาและคามิน (ผู้จัดการรายวัน) แม้จะเสนอจำนวนช่องในแบบที่ตนเองชอบและถนัดเป็นส่วนมาก แต่ก็มิอาจปฏิเสธว่าการจะนำเสนอจำนวนช่องในรูปแบบใดนั้น จะต้องทำให้ “ผู้อ่าน” สามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาการ์ตูนได้ง่ายที่สุด ในขณะที่ผู้เขียนการ์ตูนที่มักจะนำเสนอจำนวนช่องเพียงรูปแบบเดียว ได้แก่ หมิ่น (มติชน) อรุณ (กรุงเทพธุรกิจ) คามิน (ผู้จัดการรายวัน) และ เชีย (ไทยรัฐ) พบว่า “ผู้อ่าน” มิได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการกำหนดจำนวนช่องการ์ตูน

อย่างไรก็ตามผู้เขียนการ์ตูนบางคนยังมีปัจจัยอื่นๆอีกที่มีอิทธิพลต่อการกำหนด “จำนวนช่องการ์ตูน” กล่าวคือ

- คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “เซีย” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

จากการศึกษาภาพการ์ตูนการเมืองของ “เซีย” พบว่า ส่วนมากนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับความถนัดและความชอบของผู้เขียนการ์ตูนเอง ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีปัจจัยด้านอื่นๆอีกที่มีบทบาทต่อการกำหนดจำนวนช่องการ์ตูน นั่นคือ “ไม่ถนัดในการใช้ภาษาเขียน” หรือ ไม่ถนัดในการเขียนตัวหนังสือมากมายนั่นเอง “เซีย” จึงเลือกเสนอเป็นการ์ตูนแบบช่องเดียว เพราะ ใช้ตัวหนังสือน้อย ไม่ต้องอธิบายรายละเอียดหรือให้ข้อมูลมากมาย แต่จะสื่อความหมายจากภาพเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ เป็น “นโยบายของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ” ที่ต้องการให้หน้า 3 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีการ์ตูนการเมืองที่เป็นแบบช่องเดียว เพื่อคงรูปแบบเดิมของการ์ตูนการเมืองที่ ประยูร จรรยาวงษ์ ได้เคยเสนอไว้ในหน้า 3 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ก่อนที่จะเสียชีวิตลง

ดังนั้นการที่ “เซีย” นำเสนอการ์ตูนการเมืองส่วนมากเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” (คิดเป็นร้อยละ 97.50) ก็เนื่องมาจากความถนัดและความชอบส่วนตัว ความไม่ถนัดในการใช้ภาษาเขียน และ เป็นนโยบายของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

- คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “อรุณ” ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

นอกจากความชอบและความถนัดเฉพาะตัวที่ทำให้ “อรุณ” นำเสนอการ์ตูนการเมืองส่วนมากเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” แล้ว ยังมีปัจจัยด้านอื่นอีกที่มีส่วนสำคัญ นั่นคือ “ไม่ถนัดในการใช้ภาษาเขียน” หรือ ไม่ถนัดที่จะเขียนตัวหนังสือมากๆ ประโยคยาวๆ (เช่นเดียวกับ “เซีย”) จึงทำให้ “อรุณ” เลือกที่จะเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” เพราะ ใช้ตัวหนังสือน้อย แต่เป็นการสื่อความหมายจากภาพการ์ตูนเป็นหลัก

ดังนั้นความชอบหรือความถนัดเฉพาะตัว กับ การไม่ถนัดในการที่จะใช้ภาษาเขียน จึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของ “อรุณ” ในการนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” ทุกภาพ (ดังตารางที่ 1)

รูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูน

จากการศึกษาภาพการ์ตูนการเมืองของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคน พบว่า การกำหนด “รูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูน” จะสัมพันธ์กับการกำหนด “จำนวนช่องการ์ตูน” กล่าวคือ ผู้เขียนการ์ตูนที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการ์ตูนแบบช่องเดียว มักจะใช้ “ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว” ในการถ่ายทอดเนื้อหา ซึ่งได้แก่ คอลัมน์การ์ตูนการเมือง เซีย (ไทยรัฐ) คิดเป็นร้อยละ 45.00 บัญชาและคามิน (ผู้จัดการรายวัน) คิดเป็นร้อยละ 48.84 อรุณ (กรุงเทพธุรกิจ) คิดเป็นร้อยละ 51.28 (ดังตารางที่ 2)

สำหรับผู้เขียนการ์ตูนที่ส่วนมากนำเสนอเป็นการ์ตูนแบบหลายช่อง จะใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” มากที่สุดในการถ่ายทอดเนื้อหา ซึ่งได้แก่ ชัย ราชวัตร (ไทยรัฐ) คิดเป็นร้อยละ 43.48 และ คามิน (ผู้จัดการรายวัน) คิดเป็นร้อยละ 93.94 ส่วนแอ๊ด มติชน (มติชน) ส่วนมากเสนอเป็นการ์ตูนแบบหลายช่องเช่นกัน แต่จะใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำผสมผสานกับตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.56 (ดังตารางที่ 2)

อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้เขียนการ์ตูน ก็พบว่า ผู้เขียนการ์ตูนบางคนมี “แนวคิด” ของตน สำหรับการกำหนด “รูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูน” ดังนี้

- คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “หมื่น” ในหนังสือพิมพ์มติชน

จากการสำรวจภาพการ์ตูนการเมืองของ “หมื่น” พบว่า ทุกภาพนำเสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” แต่มักจะใช้ “ตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง” มากที่สุดในการถ่ายทอดเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 80.56 (ดังตารางที่ 2) ซึ่งแตกต่างจากผู้เขียนการ์ตูนที่ส่วนมากนำเสนอการ์ตูนแบบช่องเดียวเช่นกัน แต่จะใช้ ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าวมากที่สุด โดย “หมื่น” ได้ให้เหตุผลว่าการเขียนหน้าบุคคลจะทำให้เนื้อหาการ์ตูนมุ่งไปที่ตัวบุคคล ซึ่งจะทำให้เนื้อหาที่เป็นเรื่องส่วนรวมด้อยลงไป ควรจะมุ่งไปในเรื่องของโครงสร้างโดยรวมมากกว่าเรื่องของตัวบุคคล จึงกล่าวได้ว่าการกำหนด “รูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูน” ในคอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “หมื่น” (มติชน) ขึ้นอยู่กับ “แนวคิดของหมื่น” ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

- คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “ปัญญาและคามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

จากการสำรวจภาพการ์ตูนในคอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “ปัญญาและคามิน” พบว่า รูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูน ส่วนมากจะใช้ “ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าว” มากที่สุดในการถ่ายทอดเนื้อหา (คิดเป็นร้อยละ 48.84) ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า นอกจากจะใช้วิธีการวาดเป็นภาพการ์ตูนแล้ว ในบางครั้งได้ใช้วิธีการนำภาพถ่ายของบุคคล หรือ เหตุการณ์จริงๆ มาต่อเติม หรือ เพิ่มเติมข้อความลงไปในภาพถ่ายนั้น เพื่อให้เกิดความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งทั้งปัญญาและคามิน ก็ได้แสดงความคิดเห็นถึงการนำเสนอด้วยวิธีดังกล่าวว่า ภาพถ่ายเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ได้ เพราะ เนื้อหาการ์ตูนการเมืองไม่ได้อยู่ที่การวาดด้วยลายเส้น แต่อยู่ที่การสื่อความคิดออกไปให้ชัดเจน ซึ่งการใช้ภาพถ่ายในบางครั้งสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนมากขึ้น จึงกล่าวได้ว่าการกำหนด “รูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูน” ด้วยวิธีการดังกล่าวเป็น “แนวคิดของผู้เขียนการ์ตูน” ในการกำหนดรูปแบบเพื่อการนำเสนอเนื้อหา

- คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ของ “ชัย ราชวัตร” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

จากการสำรวจภาพการ์ตูนในคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ของ “ชัย ราชวัตร” พบว่า การกำหนดรูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูน ส่วนมากจะใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” มากที่สุดในการถ่ายทอดเนื้อหา (คิดเป็นร้อยละ 43.48) โดย “ชัย ราชวัตร” ได้อธิบายถึงหลักการพิจารณาเลือกใช้ตัวการ์ตูนของตนเองไว้ 2 ประการ คือ ประการแรก ถ้าการเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองเป็นการสร้างเรื่องขึ้นมาเพื่อล้อเลียนนักการเมืองบางคน ก็จะต้องใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ในการถ่ายทอดเนื้อหา เพราะ ถ้าใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าวก็จะเป็นการบิดเบือนข้อเท็จจริง แต่ถ้านักการเมืองพูดหรือกระทำการอย่างนั้นจริงๆ ก็ใช้ภาพล้อบุคคลนั้นได้ ประการที่สอง ในการใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” จะต้องพิจารณาด้วยว่า ประโยคคำพูด หรือ บทสนทนาที่คิดขึ้นมา ควรจะให้ตัวการ์ตูนตัวไหนพูด จึงจะเหมาะสม เพราะถ้าใส่คำพูดไว้ในตัวการ์ตูนที่ไม่เหมาะสมก็จะไม่ตลก เช่น บางประโยค ควรจะให้เผ่าหอยพูด ขณะที่บางประโยคเหมาะสำหรับไอ้จ้อยพูด เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าการพิจารณาเลือกใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ให้เหมาะสมสำหรับการถ่ายทอดเนื้อหานั้น ขึ้นอยู่กับ “แนวคิดของผู้เขียนการ์ตูน”

วิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน

จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนการ์ตูน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนทุกคนในการกำหนด “วิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน” คือ “กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ” เนื่องจากหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับต่างก็มีคุณลักษณะหรือลักษณะเฉพาะตัว และกลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์แตกต่างกัน ดังนั้นการกำหนดวิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน ไม่ว่าจะเป็นการใช้บทสนทนาของตัวการ์ตูน ข้อความประกอบ หรือการใช้ภาพการ์ตูนเพียงอย่างเดียวก็ตาม ผู้เขียนการ์ตูนจะต้องเลือกใช้คำ ภาษา หรือ ข้อความ ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์ที่ตนเองนำเสนอการ์ตูนการเมืองอยู่ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาการ์ตูนการเมืองได้ง่าย

อย่างไรก็ตามแม้ว่า “กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์” จะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนทุกคน ในการกำหนดวิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน แต่ก็มีใช้เพียงปัจจัยเดียวสำหรับผู้เขียนการ์ตูนบางคน ที่ยังคงขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีก กล่าวคือ

- คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “เซีย” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

จากการสัมภาษณ์ “เซีย” พบว่า เป็น “นโยบายของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ” ที่ต้องการให้มีข้อความ หรือ คำบรรยายสั้นๆ ประกอบภาพการ์ตูน เพื่อคงรูปแบบการ์ตูนของประยูร จรรย์วณิช เอาไว้ ซึ่งเคยเขียนอยู่ในหน้า 3 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐก่อนจะเสียชีวิตลง และเมื่อสำรวจภาพการ์ตูนการเมืองของ “เซีย” ก็ปรากฏว่า มีวิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูนด้วยการใช้ “ข้อความอธิบายประกอบ” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.50 (ดังตารางที่ 6) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือมีบทบาทต่อ “เซีย” ในการกำหนดวิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูน ก็คือ นโยบายของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และ กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์

- คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “อรุณ” ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

นอกจาก “กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ” จะมีผลต่อการนำเสนอข้อความประกอบในการ์ตูนการเมืองของ “อรุณ” แล้ว ยังมีปัจจัยอย่างอื่นอีกที่เข้ามามีบทบาทในเรื่องดังกล่าวนี้ด้วยเช่นกัน โดยจากการสำรวจภาพการ์ตูนการเมืองของ “อรุณ” พบว่า ส่วนมากจะใช้ข้อความสั้นๆ ประกอบภาพการ์ตูน คิดเป็นร้อยละ 74.36 (ดังตารางที่ 6) และที่น่าสังเกต ก็คือ มักจะมีคำหรือตัวหนังสือเขียนไว้ที่รูปภาพที่อยู่ภายในกรอบภาพการ์ตูน เพื่อให้รู้ว่ารูปนั้นหรือสิ่งนั้นสื่อความหมายโดยนัยหมายถึงอะไร ซึ่ง “อรุณ” ก็ได้ให้เหตุผลของการนำเสนอด้วยรูปแบบดังกล่าวนี้ว่า เพราะตนเองมีความเป็นนักอนุรักษ์นิยมในการเขียนการ์ตูน เนื่องจากวิธีการนำเสนอแบบนี้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว โดยศึกษามาจากภาพการ์ตูนการเมืองของต่างประเทศ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาการ์ตูนได้ง่ายขึ้นด้วย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการกำหนดวิธีการนำเสนอข้อความประกอบการ์ตูนของ “อรุณ” จะขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และ แนวคิดของผู้เขียนการ์ตูนเองที่ค่อนข้างอนุรักษ์นิยม ในเรื่องของรูปแบบการ์ตูนการเมือง

เนื้อหาการ์ตูนการเมือง

สำหรับปัจจัยที่มีบทบาท หรือ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูน ในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง เพื่อนำเสนอในแต่ละวัน สามารถแบ่งการพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยภายใน

จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนการ์ตูน พบว่า “ลักษณะเฉพาะตัวของหนังสือพิมพ์” ที่ผู้เขียนการ์ตูนสังกัด หรือ นำเสนอการ์ตูนการเมืองอยู่ จะมีส่วนในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง ซึ่งลักษณะเฉพาะตัวของหนังสือพิมพ์ยังเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงกลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์ด้วย ตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จัดเป็นหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณที่มีจำนวนผู้อ่านมาก ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนชั้นล่างไปจนถึงคนชั้นกลาง การกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมืองของ เชีย และ ชัย ราชวัตร ซึ่งแม้ว่าจะนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองเป็นหลัก แต่ต้องมีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ไม่ลึกซึ้งหรือตีความยากจนเกินไป ในขณะที่หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน จัดเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทเชิงคุณภาพ หรือ อาจกล่าวได้ว่าเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทธุรกิจ เป็นการเสนอข่าวทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง มีกลุ่มผู้อ่านที่เฉพาะเจาะจง ส่วนมากเป็นคนในแวดวงธุรกิจและค่อนข้างจะมีการศึกษา ซึ่งแม้ว่าการนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนจะเป็นทางการเมืองเป็นหลักเช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ แต่เนื้อหาการ์ตูนจะต้องอาศัยการตีความ หรือ ทำความเข้าใจมากกว่าเนื้อหาการ์ตูนในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ กล่าวอีกในหนึ่งก็คือ เนื้อหาการ์ตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายกว่านั่นเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า “ลักษณะเฉพาะตัวของหนังสือพิมพ์” ที่บ่งชี้หรือสอดคล้องกับกลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์นั้น มีบทบาทต่อการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายในที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนของผู้เขียนการ์ตูนส่วนมาก นั่นคือ “การถูกตรวจสอบภาพการ์ตูนจากกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์” ที่ตนเองสังกัดอยู่ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องความถูกผิดของตัวอักษร ความเหมาะสมของการใช้ภาษาที่ต้องไม่หยาบคายหรือผิดความหมาย และเนื้อหาของการ์ตูนที่นำเสนอจะต้องไม่กระทบกระเทือนผู้อื่นในระดับที่รุนแรงเกินไป หรือ เสี่ยงต่อการถูกฟ้อง โดยการตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของ “หัวหน้ากองบรรณาธิการ” ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กรณี กล่าวคือ กรณีแรก หัวหน้ากองบรรณาธิการให้ผู้เขียนการ์ตูนปรับปรุงแก้ไขข้อความ หรือ เนื้อหาของการ์ตูนที่เห็นว่าไม่เหมาะสม (รุนแรงเกินไป หรือ เสี่ยงต่อการถูกฟ้อง) ก่อนลงตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ตามปกติ ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนที่ถูกตรวจสอบด้วยวิธีดังกล่าว ได้แก่ เชีย (ไทยรัฐ) และ ผู้เขียนการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์มติชนทั้ง 2 คน คือ หมิ่น กับ แอ๊ด มติชน กรณีที่สอง เมื่อหัวหน้ากองบรรณาธิการเห็นว่าข้อความ หรือ เนื้อหาของการ์ตูนไม่เหมาะสม ก็จะไม่นำลงตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์

หรือ ไม่มีภาพการตูนการเมืองในวันรุ่งขึ้นนั่นเอง โดยไม่มีการนำภาพการตูนการเมืองกลับมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนที่ถูกตรวจสอบด้วยวิธีนี้ ได้แก่ บัญชาและคามิน (ผู้จัดการรายวัน) กับ อรุณ (กรุงเทพธุรกิจ)

อย่างไรก็ตามแม้จะเห็นได้ว่าการถูกตรวจสอบภาพการตูนจากหัวหน้ากองบรรณาธิการ มีผลต่อการกำหนดและการนำเสนอเนื้อหาการตูนการเมืองของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคนตามที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ทั้ง 2 กรณีดังกล่าวจะเกิดขึ้นไม่บ่อยครั้งนัก หรือ นานๆจึงจะเกิดขึ้นสักครั้ง เนื่องจากมีความเข้าใจกันดี ในการทำงานระหว่างผู้เขียนการ์ตูนกับองค์กรหนังสือพิมพ์ที่ตนเองสังกัดอยู่ อีกทั้งผู้เขียนการ์ตูนต่างก็มีประสบการณ์ในการทำงานด้านนี้มานาน รู้ว่าอะไรควรหรือไม่ควรนำเสนอ และจะนำเสนออยู่ในระดับใด อย่างไร จึงจะเหมาะสม ซึ่งก็เปรียบเสมือนเป็นการตรวจสอบเนื้อหาการตูนของตนเองอยู่แล้ว ดังนั้นการถูกให้ปรับปรุงแก้ไข หรือ ไม่นำเสนอภาพการตูนการเมืองจึงเกิดขึ้นไม่บ่อยครั้งนัก

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า “ชัย ราชวัตร” (ไทยรัฐ) เป็นผู้เขียนการ์ตูนเพียงคนเดียวที่ไม่ต้องถูกตรวจสอบเนื้อหาการตูนการเมืองก่อนนำเสนอสู่สาธารณชน จึงไม่ต้องถูกส่งภาพการตูนกลับมาให้ปรับปรุงแก้ไข หรือ ไม่นำลงตีพิมพ์ จึงกล่าวได้ว่าการถูกตรวจสอบภาพการตูนจากหัวหน้ากองบรรณาธิการ จะแตกต่างกันไปในแต่ละองค์กรของหนังสือพิมพ์ที่ผู้เขียนการ์ตูนสังกัดอยู่ โดยมีทั้งที่ถูกส่งภาพการตูนกลับมาปรับปรุงแก้ไข การถูกงด หรือ ไม่นำภาพการตูนลงตีพิมพ์ และสามารถนำลงตีพิมพ์ได้เลย ไม่ต้องถูกตรวจสอบเนื้อหาการตูนก่อนนำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์

ปัจจัยภายนอก

จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนการ์ตูนพบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนทุกคนในการกำหนดเนื้อหาการตูนการเมืองเพื่อนำเสนอในแต่ละวันนั้น ได้แก่ “กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์” ซึ่งจะแตกต่างกันไปในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ โดยผู้เขียนการ์ตูนจะต้องเสนอเนื้อหาการตูนการเมืองที่เกี่ยวกับข่าวหรือเหตุการณ์ที่กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์ที่ตนเองสังกัดอยู่หรือนำเสนอการตูนการเมืองอยู่ กำลังให้ความสนใจหรือรับรู้รายละเอียดความเป็นมาของข่าวนั้น เพื่อให้กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์สามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาการตูนการเมืองได้ง่าย เนื่องจากเนื้อหาหลักของการตูนการเมือง คือ การแสดงความคิดเห็น

ของผู้เขียนการ์ตูนที่มีข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไม่สามารถบอกรายละเอียดทั้งหมดของข่าวลงไปในภาพการ์ตูนได้ ด้วยเหตุผลในเรื่องข้อจำกัดของพื้นที่และเทคนิคการนำเสนอ ดังนั้นผู้เขียนการ์ตูนจึงต้องเลือกเอาข่าวที่กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์กำลังให้ความสนใจมาเสนอเป็นเนื้อหาการ์ตูน

ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า เหตุการณ์ข่าวสารที่อยู่ในความสนใจของกลุ่มผู้อ่านยังสัมพันธ์กับอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่านและเนื้อหาการ์ตูนที่นำเสนอด้วย กล่าวคือ หากผู้เขียนการ์ตูนเลือกเอาข่าวที่กำลังอยู่ในความสนใจของกลุ่มผู้อ่านมาเสนอเป็นเนื้อหาการ์ตูน โดยข่าวหรือเหตุการณ์ที่เลือกมานั้น เป็นเรื่องกระทบกระเทือนจิตใจผู้อ่าน เช่น คนร้ายฆ่าข่มขืนเด็กนักเรียนหญิงภายในห้องน้ำของโรงเรียนหรือเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง เช่น เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เป็นต้น ซึ่งข่าวเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วม ก็จะส่งผลให้เนื้อหาการ์ตูนมีความรุนแรง ไม่มีอารมณ์ขัน

นอกจากนี้ผู้เขียนการ์ตูนยังเห็นว่า มีปัจจัยภายนอกอีกประการหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง นั่นคือ “ภาพลักษณ์ของรัฐบาล” ซึ่งประกอบไปด้วยภาพลักษณ์ของคณะบุคคลที่ร่วมรัฐบาลและการบริหารงานของรัฐบาล โดยเห็นว่าหากยุคสมัยใดก็ตาม รัฐบาลมีภาพลักษณ์ไม่ดีทั้งในด้านของตัวบุคคลและการบริหารงาน ก็จะทำให้รัฐบาลมีปัญหาที่มักจะเป็นประเด็นร้อนแรงและทำทลายความรู้สึกของประชาชนอยู่เสมอ ซึ่งเมื่อสถานการณ์เป็นเช่นนี้ ก็จะมีข่าวหรือมีประเด็นให้นำมาเสนอเป็นการ์ตูนได้มากมายและยังส่งผลให้เนื้อหาการ์ตูนการเมืองมีความสนุกอีกด้วย

ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียน

นอกจากนี้ผู้เขียนการ์ตูนยังได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เขียนการ์ตูนเอง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เขียนการ์ตูนทุกคนในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง เพื่อนำเสนอในแต่ละวัน นั่นคือ “ประสบการณ์ในการทำงาน” อันเกิดจากการทำงานในด้านนี้มาเป็นเวลานาน (เขียนการ์ตูนการเมือง) รวมถึงการต้องคลุกคลีหรือสนใจติดตามข่าวสารทางด้านการเมืองและความเคลื่อนไหวในด้านต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ผู้เขียนการ์ตูนมีความรอบรู้ รู้จริง และรอบคอบ ในการที่จะนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจเลือกข่าวใดข่าวหนึ่งมาเสนอเป็นเนื้อหาการ์ตูน การกำหนดทิศทางของเนื้อหาการ์ตูน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอเนื้อหาทางด้านการเมือง ผู้เขียนการ์ตูนจะสามารถวิเคราะห์ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วนำมาเสนอเป็นการ์ตูนได้ทันทีอย่างถูกต้อง แม่นยำ ไม่หลงประเด็น เนื่องจากผู้เขียนการ์ตูนมีข้อมูลทางด้านการเมืองที่กว้างขวางและลึกซึ้งอยู่ในความทรงจำ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเหตุการณ์ทางการเมือง พรรคการเมือง นักการเมือง เป็นต้น ดังนั้น “ประสบการณ์ในการทำงาน” ของผู้เขียนการ์ตูนมีส่วนสำคัญไม่น้อยในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นเสมือนสิ่งที่ช่วยในการตรวจสอบเนื้อหาการ์ตูนของตนเองก่อนนำเสนอสู่สาธารณชน

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนการ์ตูนก็พบว่า ผู้เขียนการ์ตูนบางคนมี “แนวคิด” ของตนเองในการที่จะกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมือง กล่าวคือ

- คอลัมน์การ์ตูน “เดอะยิปปี” ของ “คามิน” กับ คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

ในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมืองของคอลัมน์ “เดอะยิปปี” กับ คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” นั้น จากการสัมภาษณ์พบว่า “คามิน” เป็นผู้กำหนดเนื้อหา กับ คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” ของทั้ง 2 คอลัมน์ โดยได้มีการแบ่งเนื้อหาไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ กำหนดให้คอลัมน์ “เดอะยิปปี” มีเนื้อหาค่อนข้างเบาและสนุกสนาน เพราะตั้งใจให้เป็นการถ่ายทอดความสนุก คล้ายกับคนที่มองโลกในแง่ดี ในขณะที่เนื้อหาของคอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” จะมีความแรงกว่า เพราะเป็นการถ่ายทอดอารมณ์โกรธ และความรู้สึกในแง่ลบของตนเองที่มีต่อการเมืองโดยตรงไปตรงมาและรุนแรง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมืองทั้งในคอลัมน์ “เดอะยิปปี” กับคอลัมน์การ์ตูนของ “บัญชาและคามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ขึ้นอยู่กับ “แนวคิดของผู้เขียนการ์ตูน” (คามิน) ด้วย นอกเหนือไปจากปัจจัยด้านต่างๆที่เหมือนกับผู้เขียนการ์ตูนคนอื่นๆตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

สรุป

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีบทบาทในการกำหนด “รูปแบบการดำเนินการเมือง” ของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคน ในส่วนที่เป็นปัจจัยเหมือนกัน ได้แก่ ความถนัด และความชอบของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคน กับกลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ สำหรับปัจจัยที่แตกต่างกันไปของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคน ได้แก่ นโยบายของหนังสือพิมพ์ และแนวคิดของผู้เขียนการ์ตูน โดย “นโยบายของหนังสือพิมพ์” เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นกับ “เซีย” กล่าวคือ เป็น “นโยบายของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ” ที่ต้องการให้ “เซีย” ซึ่งนำเสนอการ์ตูนการเมืองอยู่ในหน้า 3 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เสนอเป็น “การ์ตูนแบบช่องเดียว” และให้มีข้อความหรือคำบรรยายสั้นๆ ประกอบอยู่ในภาพการ์ตูนด้วย เพื่อเป็นการคงรูปแบบเดิมของการ์ตูนการเมืองที่ ประยูร จรรย์วาทย์ ได้เคยเสนอไว้ในหน้า 3 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ก่อนจะเสียชีวิตลง

ส่วนปัจจัยที่เป็น “แนวคิดของผู้เขียนการ์ตูน” ที่มีบทบาทต่อการกำหนดรูปแบบการดำเนินการเมืองนั้น พบว่า ปัจจัยดังกล่าวเกิดขึ้นกับ หมั่น (มติชน) บัญชาและคามิน (ผู้จัดการรายวัน) ชัย ราชวัตร (ไทยรัฐ) และ อรุณ (กรุงเทพธุรกิจ) กล่าวคือ “หมั่น” (มติชน) เลือกรูปแบบการใช้ตัวละครการ์ตูนตามแนวคิดของตนเอง โดยมักจะใช้ “ตัวการ์ตูนอื่นๆประกอบเรื่อง” มากที่สุด เพราะเห็นว่าการใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าวหรือการเขียนหน้าของบุคคลจะทำให้เนื้อหาการ์ตูนมุ่งไปที่ตัวบุคคล จนทำให้เรื่องส่วนรวมค่อยๆลดลงไป ซึ่งควรจะมุ่งไปที่เรื่องส่วนรวมหรือเรื่องที่เป็นโครงสร้างโดยรวมมากกว่า ทางด้าน “บัญชาและคามิน” (ผู้จัดการรายวัน) ก็มีวิธีการใช้ตัวละครการ์ตูนตามแนวคิดของตนเองเช่นกัน ด้วยการนำภาพถ่ายของบุคคลหรือเหตุการณ์จริงๆมาต่อเติมข้อความลงไปในการ์ตูนนั้น เพื่อให้เกิดความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยผู้เขียนการ์ตูนได้ให้เหตุผลว่า เนื้อหาการ์ตูนการเมืองไม่ได้อยู่ที่การวาดด้วยลายเส้น แต่อยู่ที่การสื่อความคิดออกไปให้ชัดเจน ภาพถ่ายจึงเป็นสิ่งอย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ได้ ถ้าสามารถช่วยในการสื่อความหมายของภาพการ์ตูนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วน “ชัย ราชวัตร” (ไทยรัฐ) ซึ่งใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” มากที่สุด ก็ได้อธิบายถึงแนวคิดในการเลือกใช้ตัวละครการ์ตูนในคอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ว่าถ้าเนื้อหาการ์ตูนเป็นการสร้างเรื่องขึ้นมาเพื่อล้อเลียนนักการเมือง จำเป็นต้องใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ในการถ่ายทอดเนื้อหา เพราะถ้าใช้ตัวการ์ตูนภาพล้อบุคคลในข่าวจะบิดเบือนข้อเท็จจริง นอกจากนี้การใช้ “ตัวการ์ตูนที่กำหนดให้เป็นตัวละครประจำ” ก็ต้องพิจารณาด้วยว่า ประโยคคำพูดหรือ

บทสนทนา ควรใช้ตัวการ์ตูนตัวไหนพูดจึงจะเหมาะสม เช่น บางประโยคควรให้อัจฉริยะพูด ขณะที่บางประโยคเหมาะสมสำหรับให้เฒ่าหอยพูด เป็นต้น

ในขณะที่ “อรุณ” ส่วนมากจะใช้ข้อความสั้นประกอบภาพการ์ตูน และมีคำเขียนกำกับไว้ที่รูปภาพที่อยู่ภายในกรอบภาพการ์ตูน เพื่อให้รู้ว่ารูปนั้นหรือสิ่งนั้นสื่อความหมายโดยนัย หมายถึงอะไร ซึ่งเหตุผลของ “อรุณ” ในการนำเสนอด้วยรูปแบบดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่ามีแนวคิดในเรื่องการอนุรักษ์นิยมในการเขียนการ์ตูน เนื่องจากวิธีการนำเสนอแบบนี้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว

สำหรับปัจจัยที่มีบทบาทในการกำหนด “เนื้อหาการ์ตูนการเมือง” ของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคน ในส่วนที่เป็นปัจจัยเหมือนกันนั้น ได้แก่ ลักษณะเฉพาะตัวของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์ ภาพลักษณ์ในขณะนั้นของรัฐบาล ประสบการณ์ในการทำงานของผู้เขียนการ์ตูน ส่วนปัจจัยที่แตกต่างกันไปของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคน ได้แก่ การถูกตรวจสอบภาพการ์ตูนจากหัวหน้ากองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ที่ตนเองสังกัดอยู่ และแนวคิดของผู้เขียนการ์ตูน โดย “การถูกตรวจสอบภาพการ์ตูนจากหัวหน้ากองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์” นั้นจะเกิดขึ้นกับผู้เขียนการ์ตูนเกือบทุกคน แต่การตัดสินใจของหัวหน้ากองบรรณาธิการจะแตกต่างกัน ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กรณี กล่าวคือ ในกรณีแรก หัวหน้ากองบรรณาธิการให้ผู้เขียนการ์ตูนปรับปรุงแก้ไขข้อความหรือเนื้อหาของการ์ตูนที่เห็นว่าไม่เหมาะสม ก่อนนำลงตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งการถูกตรวจสอบด้วยวิธีดังกล่าวนี้ จะเกิดขึ้นกับ เชีย (ไทยรัฐ) หมิ่น และแอ๊ด มติชน (มติชน) กรณีที่สอง ถ้าหัวหน้ากองบรรณาธิการเห็นว่าข้อความหรือเนื้อหาของการ์ตูนไม่เหมาะสม ก็ไม่นำภาพการ์ตูนดังกล่าวลงตีพิมพ์ ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนที่ถูกตรวจสอบด้วยวิธีนี้ได้แก่ ปัญญาและคามิน (ผู้จัดการรายวัน) กับ อรุณ (กรุงเทพธุรกิจ)

ในขณะที่ปัจจัยทางด้าน “แนวคิดของผู้เขียนการ์ตูน” ที่มีบทบาทต่อการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนการเมืองนั้น จะเห็นได้จากการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนของคอลัมน์ “เดอะ ชัปปี้” กับคอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “ปัญญาและคามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน โดย “คามิน” ได้อธิบายถึงแนวคิดของตนเองในการกำหนดเนื้อหาการ์ตูนของทั้ง 2 คอลัมน์ ซึ่งอยู่ภายในหนังสือพิมพ์ชื่อฉบับเดียวกันว่า ตั้งใจจะให้คอลัมน์ “เดอะ ชัปปี้” เป็นการถ่ายทอดความสนุกสนานคล้ายกับคนที่มองโลกในแง่ดี เนื้อหาที่นำเสนอจึงค่อนข้างเบาและสนุกสนาน ส่วนคอลัมน์

การเมืองของ “บัญชาและคามิน” จะมีเนื้อหาแรงกว่า เพราะเป็นการถ่ายทอดอารมณ์โกรธหรือความรู้สึกในแง่ลบของตนเองที่มีต่อการเมืองออกมาอย่างรุนแรงและตรงไปตรงมา

ดังนั้นจากการตั้งข้อสันนิษฐานการวิจัยว่า ปัจจัยที่มีบทบาทในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาการตูนการเมือง คือ แนวคิดของผู้เขียนการ์ตูน และนโยบายของหนังสือพิมพ์นั้น ผลการวิจัยปรากฏว่า เป็นไปตามข้อสันนิษฐานการวิจัย แต่อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยอื่นๆอีกที่มีบทบาทในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาการตูนการเมืองของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคน โดยสามารถแบ่งได้เป็นปัจจัยที่เหมือนกัน ได้แก่ ความถนัดหรือความชอบของแต่ละคน ลักษณะเฉพาะตัวของหนังสือพิมพ์ที่ตนเองสังกัดอยู่ กลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์ ประสบการณ์ในการทำงาน และภาพลักษณ์ในขณะนั้นของรัฐบาล

ส่วนปัจจัยที่แตกต่างกันไปในผู้เขียนการ์ตูนบางคน ได้แก่ “นโยบายของหนังสือพิมพ์” ซึ่งมีบทบาทต่อ “เชียว” (ไทยรัฐ) ในการกำหนดรูปแบบการตูนการเมือง “แนวคิดของผู้เขียนเอง” คือ หมิ่น (มติชน) บัญชาและคามิน (ผู้จัดการรายวัน) ชัย ราชวัตร (ไทยรัฐ) และ อรุณ (กรุงเทพธุรกิจ) จะมีส่วนสำคัญในการกำหนดรูปแบบการตูนการเมือง ในขณะที่แนวคิดของ “คามิน” มีส่วนในการกำหนดเนื้อหาการตูนในคอลัมน์ เอตะ ยัปปี้ กับ คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ บัญชาและคามิน และ “การถูกตรวจสอบจากหัวหน้ากองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์” จะเกิดขึ้นกับผู้เขียนการ์ตูนส่วนมาก แต่จะแตกต่างกันไปตามการตัดสินใจของหัวหน้ากองบรรณาธิการที่เห็นว่าภาพการ์ตูนมีข้อความหรือเนื้อหาไม่เหมาะสม โดยแบ่งได้เป็น 2 กรณีคือ ให้ผู้เขียนการ์ตูนปรับปรุงแก้ไขข้อความหรือเนื้อหาการตูนก่อนนำลงตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนที่ถูกตรวจสอบด้วยวิธีดังกล่าว ได้แก่ เชียว (ไทยรัฐ) หมิ่น และแอ๊ด มติชน (มติชน) กับ ไม่นำภาพการ์ตูนลงตีพิมพ์ โดยผู้เขียนการ์ตูนที่ถูกตรวจสอบด้วยวิธีนี้ ได้แก่ บัญชาและคามิน (ผู้จัดการรายวัน) กับ อรุณ (กรุงเทพธุรกิจ)

ข้อสันนิษฐานการวิจัยที่ 2 เนื้อหาการตูนการเมืองที่ผู้เขียนการ์ตูนนำเสนอในแต่ละวัน จะสอดคล้องกับประเด็นและกระแสข่าวสารในขณะนั้น แต่แตกต่างกันในแง่เทคนิควิธีการนำเสนอ นั่นคือ การ์ตูนการเมืองมักเน้นนำเสนอเป็นข่าวเบาและเสียดสีประชดประชัน

จากข้อสันนิษฐานการวิจัยที่ 2 นี้ จะเป็นการวิเคราะห์การนำเสนอภาพการ์ตูนการเมืองของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคน ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกรณีศึกษาเรื่อง การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลของ นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8-10 พ.ค. 2539 ซึ่งปรากฏผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “เชียว” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

จากการศึกษาตัวอย่างภาพการ์ตูนการเมืองของ “เชียว” ทั้ง 2 ภาพ ที่เนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร (8-10 พ.ค. 2539) พบว่า มีเนื้อหาที่เป็นการประณามและตอกย้ำในความผิดของนายสุชาติ ตันเจริญ ว่าเป็นบุคคลไร้ศักดิ์ศรี เพราะโกงประเทศชาติ (ภาคผนวก 1.5) ขณะที่อีกภาพเป็นการประณามนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี ว่า “ล้มละลายทางการเมือง” (ภาคผนวก 1.6) จากกรณีที่จึงปิดสภาหนีการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ในขณะที่ข้อเขียนอื่นๆจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐที่นำเสนอในช่วงเวลาเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นพาดหัวข่าวประจำวัน บทบรรณาธิการ บทความหรือบทวิเคราะห์ ต่างก็นำเสนอเนื้อหาในเรื่องของการอภิปรายไม่ไว้วางใจ และมีการมุ่งประเด็นไปที่นายบรรหารกับนายสุชาติเช่นกัน สำหรับในแง่ของวิธีการนำเสนอ จะเห็นได้ว่า ภาพการ์ตูนมีการใช้ภาษาที่เบาและสละสลวยกว่า ด้วยการใช้คำว่า “ล้มละลายทางการเมือง” เพื่อบ่งบอกการหนีอภิปรายของนายบรรหาร ขณะที่พาดหัวข่าวจะใช้คำว่า “อัยยศ” (11 พ.ค. 2539)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า “เชียว” นำเสนอเนื้อหาการ์ตูนที่สอดคล้องกับประเด็นและกระแสข่าวสาร โดยมีวิธีการนำเสนอที่เป็นการประณาม แต่การใช้ภาษาจะเบากว่า

คอลัมน์ “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ของ “ชัย ราชวัตร” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

จากการศึกษาภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร ทั้ง 3 ภาพ พบว่า มี 2 ภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการหนีการอภิปรายไม่ไว้วางใจของนายบรรหาร โดย “ชัย ราชวัตร” ได้แสดงความคิดเห็นว่า เป็นการย้ายระบอบประชาธิปไตย (ภาคผนวก 2.6) และเปรียบเทียบกับความหนาของกระเบื้องที่สื่อความหมายว่า ความไม่รู้จักละอายต่อการกระทำของตนเอง (ภาคผนวก 2.3) ส่วนภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายสุชาติ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ยิ่งแก้ตัวก็ยิ่งถูกมองไปในทางไม่ดี (ภาคผนวก 2.7) เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับ พาดหัวข่าว บทบรรณาธิการ บทความหรือบทวิเคราะห์ จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ปรากฏว่า ต่างก็นำเสนอเนื้อหาในเรื่องของการอภิปรายไม่ไว้วางใจ และมุ่งประเด็นไปที่นายบรรหารกับนายสุชาติเช่นกัน

ส่วนการพิจารณาถึงวิธีการนำเสนอ จะเห็นได้ว่า “ชัย ราชวัตร” ใช้วิธีการเปรียบเทียบเพื่อสื่อความหมาย ไม่ว่าจะเป็นการเปรียบเทียบระหว่าง 2 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี 2539 กับเหตุการณ์วันที่ 10 พ.ค. 2539 ที่นายบรรหาร หนีการอภิปราย (ภาคผนวก 2.6) ขณะที่อีกภาพก็เป็นการเปรียบเทียบโดยการใช้บทสนทนาของตัวการ์ตูน (ภาคผนวก 2.3) ทำให้เนื้อหาการ์ตูนไม่รุนแรง เพราะมิได้เป็นการใช้ภาษาตรงไปตรงมาเหมือนกับพาดหัวข่าวที่ใช้คำว่า “อัยศ” และภาพการ์ตูนที่เกี่ยวกับนายสุชาติ (ภาคผนวก 2.7) ก็ใช้รูปภาพที่เป็นการเปลี่ยนแปลงบนใบหน้าของนายสุชาติ ช่วยในการสื่อความหมาย จึงทำให้ดูขบขันและผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียดจริงจังเหมือนกับข้อเขียนอื่นๆ (พาดหัวข่าว บทบรรณาธิการ บทความหรือบทวิเคราะห์)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า “ชัย ราชวัตร” นำเสนอเนื้อหาการ์ตูนที่สอดคล้องกับประเด็นและกระแสข่าวสารในขณะนั้น โดยมีวิธีการนำเสนอที่เป็นการเปรียบเทียบเพื่อสื่อความหมาย ทำให้เนื้อหาการ์ตูนดูผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียดจริงจัง

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “หมิ่น” ในหนังสือพิมพ์มติชน

จากการศึกษาตัวอย่างภาพการ์ตูนของ “หมิ่น” ทั้ง 2 ภาพ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร (8-10 พ.ค. 2539) พบว่า “หมิ่น” ได้แสดงความคิดเห็นในลักษณะที่เป็น “ภาพรวม” ที่มีต่อการอภิปรายไม่ไว้วางใจ โดยเห็นว่า แม้รัฐบาลจะอาศัยเสียงข้างมาก ก็ไม่สามารถปิดกั้นพฤติกรรมฉ้อฉลของรัฐมนตรีบางคนได้ (ภาคผนวก 3.3) และเห็นว่าเหตุการณ์ซึ่ง

ปิดสภาพนิกรอภิปรายและการยกมือลงมติของบรรดา ส.ส. เป็น “เสด็จการทางรัฐสภา” (ภาคผนวก 3.4) เมื่อนำภาพการ์ตูนเหล่านี้ไปเปรียบเทียบกับข้อเขียนอื่นในหนังสือพิมพ์มติชน (พาดหัวข่าวประจำวัน บทบรรณาธิการ บทความหรือบทวิเคราะห์) ที่นำเสนอในช่วงเวลาเดียวกัน ปรากฏว่า ต่างก็นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการอภิปรายเช่นกัน ซึ่งก็มีทั้งพุ่งประเด็นไปที่ นายบรรหารกัมนายสุชาติ และการกล่าวถึงภาพรวม

ส่วนการพิจารณาเปรียบเทียบถึงวิธีการนำเสนอ จะเห็นได้ว่าการ์ตูนของ “หมิ่น” มีเนื้อหาที่ชี้ให้เห็นถึงความบกพร่องในเชิง “ภาพรวม” มิได้มีการมุ่งเน้นไปที่ “ตัวบุคคล” จึงทำให้เนื้อหาการ์ตูนไม่รุนแรง แต่ก็ไม่มีความตลกขบขันหรือทำให้รู้สึกผ่อนคลายแต่อย่างใด

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า “หมิ่น” นำเสนอเนื้อหาการ์ตูนที่สอดคล้องกับประเด็นและกระแสข่าวสารในขณะนั้น โดยมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาในเชิงที่เป็น “ภาพรวม” ทำให้เนื้อหาการ์ตูนไม่รุนแรง

คอลัมน์ “ปลัดเกลี้ยงมาเอง” ของ “แอ๊ด มติชน” ในหนังสือพิมพ์มติชน

การศึกษาตัวอย่างภาพการ์ตูนของ “แอ๊ด มติชน” ทั้ง 2 ภาพ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร (8-10 พ.ค. 2539) พบว่า มีเนื้อหาพุ่งไปที่การหนีอภิปรายของนายบรรหาร ด้วยการสื่อความหมายอย่างตรงไปตรงมาและใช้ภาษาที่รุนแรง เช่น ใช้คำว่า หน้าด้าน บัดซบ อัยศ ทูเรศ จี้ขลาดตาขาว (ภาคผนวก 4.8 และ 4.9) เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเนื้อหาของข้อเขียนอื่นในหนังสือพิมพ์มติชน (พาดหัวข่าวประจำวัน บทบรรณาธิการ บทความหรือบทวิเคราะห์) ที่นำเสนอในช่วงเวลาขณะนั้น ปรากฏว่า ต่างก็นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการอภิปรายในครั้งนี้เช่นกัน

ส่วนการพิจารณาเปรียบเทียบถึงวิธีการนำเสนอ จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าภาพการ์ตูนของ “แอ๊ด มติชน” สื่อความหมายตรงไปตรงมา และใช้ภาษาที่หนักหน่วง รุนแรง จึงทำให้ทั้งเนื้อหาและการใช้ภาษาของภาพการ์ตูนมีความรุนแรงมากกว่าเนื้อหาและการใช้ภาษาของข้อเขียนอื่นๆ

จึงกล่าวได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองของ “แอ๊ด มติชน” มีความสอดคล้องกับประเด็นและกระแสข่าวสารในขณะนั้น แต่เนื้อหาการ์ตูนจะมีความรุนแรงมากกว่า โดยสังเกตได้จากการใช้ภาษาในภาพการ์ตูน

ถอดฉันทน์ “เดอะ ๒๒ปี” ของ “คามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

จากการศึกษาตัวอย่างภาพการ์ตูนของ “คามิน” ทั้ง 2 ภาพ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร (8-10 พ.ค. 2539) พบว่า ภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายสุชาติ เป็นการเสียดสีถึงความผิดอันร้ายแรงของนายสุชาตินั้น ไม่เหมาะที่จะถูกอภิปรายโดยนายชวนที่มีสไตส์การพูดนุ่มนวล (ภาคผนวก 5.7) และเนื้อหาที่เกี่ยวกับนายบรรหาร เป็นการแสดงความพึงพอใจต่อการพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ใช้คำว่า “อภัยศ” ในกรณีที่นายบรรหารซึ่งปิดสภาหนีการอภิปราย (ภาคผนวก 5.8) เมื่อนำภาพการ์ตูนเหล่านี้ไปเปรียบเทียบกับข้อเขียนอื่นในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันที่นำเสนอในช่วงเวลาขณะนั้น อันได้แก่ พาดหัวข่าวประจำวัน และบทความหรือบทวิเคราะห์ ปรากฏว่า ต่างก็นำเสนอที่เกี่ยวข้องกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหารเช่นกัน โดยพาดหัวข่าวประจำวันจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับนายสุชาติ ขณะที่บทความและบทวิเคราะห์ จะเป็นการให้ข้อคิดเกี่ยวกับความบกพร่องโดยรวมของโครงสร้างทางการเมืองไทย หลังเกิดเหตุการณ์ซึ่งปิดสภา

สำหรับการเปรียบเทียบวิธีการนำเสนอ จะเห็นได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนของ “คามิน” แม้จะเป็นการเสียดสี ประชดประชัน แต่ก็แฝงไว้ด้วยอารมณ์ขัน ทำให้เนื้อหาการ์ตูนค่อนข้างเบา และมีความผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียดจริงเหมือนกับพาดหัวข่าวประจำวัน และบทความหรือบทวิเคราะห์

จึงกล่าวได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนการเมืองของ “คามิน” สอดคล้องกับประเด็นและกระแสข่าวสารในขณะนั้น ทั้งยังมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนที่ค่อนข้างเบา เพราะแม้จะเป็นการเสียดสี ประชดประชัน แต่ก็แทรกด้วยอารมณ์ขัน

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

จากการศึกษาตัวอย่างภาพการ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” ทั้ง 2 ภาพ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร (8-10 พ.ค. 2539) พบว่า ภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายสุชาติเป็นการเสนอให้ผู้อ่านได้คาดเดาว่า พรรคพลังธรรมจะยกมือไว้วางใจนายสุชาติหรือไม่ (ภาคผนวก 6.5) ขณะที่อีกภาพผู้เขียนการ์ตูนได้แสดงความคิดเห็นที่ค่อนข้างจะรุนแรงต่อการหนีอภิปรายของนายบรรหาร ซึ่งสังเกตได้จากการใช้ภาษาที่รุนแรง เช่น ใช้คำว่า ปอดแหก อภัยศ อภัยศรี เสนียด เป็นต้น (ภาคผนวก 6.6) เมื่อนำภาพการ์ตูนทั้ง 2 ภาพไปเปรียบเทียบกับข้อเขียนอื่นในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันที่นำเสนอในช่วงเวลาเดียวกัน ได้แก่ พาดหัวข่าวประจำวัน และบทความหรือบทวิเคราะห์ ปรากฏว่า ต่างก็นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับการอภิปรายในครั้งนี้เช่นกัน โดยพาดหัวข่าวประจำวันจะมุ่งเน้นไปที่เรื่องของนายสุชาติ ส่วนบทความและบทวิเคราะห์มิได้มุ่งเน้นไปที่ตัวบุคคล แต่เป็นการให้แง่คิดเกี่ยวกับความบกพร่องโดยรวมของโครงสร้างทางการเมืองไทยหลังเกิดเหตุการณ์ชิงปิดสภา

สำหรับการเปรียบเทียบถึงวิธีการนำเสนอ พบว่า ภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายสุชาติ (ภาคผนวก 6.5) จะใช้วิธีการเปรียบเทียบเพื่อสื่อความหมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้ รูปภาพและคำว่า “หมูเฝ้า” แทนนายสุชาติ และใช้คำว่า “มังสวิรัต” แทนพรรคพลังธรรม ทำให้เนื้อหาการ์ตูนมีอารมณ์ขันอยู่ไม่น้อย ต่างกับภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายบรรหาร (ภาคผนวก 6.6) ซึ่งใช้ภาษาค่อนข้างรุนแรง ทำให้เนื้อหาการ์ตูนมีความรุนแรงตามไปด้วย จึงเห็นได้ว่าภาพการ์ตูนทั้ง 2 ภาพแตกต่างกับเนื้อหาของพาดหัวข่าวประจำวันและบทความหรือบทวิเคราะห์ ซึ่งไม่มีทั้งอารมณ์ขันและความรุนแรงเหมือนกับเนื้อหาของการ์ตูน

จึงกล่าวได้ว่า ภาพการ์ตูนการเมืองของ “บัญชาและคามิน” สอดคล้องกับประเด็นและกระแสข่าวสารในขณะนั้น แต่ก็มีวิธีการนำเสนอที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เพราะเนื้อหาการ์ตูนมีทั้งเบาและรุนแรง

คอลัมน์การ์ตูนการเมืองของ “อรุณ” ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

จากการศึกษาภาพตัวอย่างการ์ตูนการเมืองของ “อรุณ” ทั้ง 3 ภาพ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร (8-10 พ.ค. 2539) พบว่า ภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายสุชาติ ได้เปรียบว่านายสุชาติเป็นเสมือนบุคคลที่น่าหมิ่น ไม่ควรที่นายบรรหารจะอุ้มเอาไว้ มีเช่นนั้นนายบรรหารก็จะหมิ่นตนเอง (ภาคผนวก 7.3) ส่วนภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายบรรหาร จะเปรียบเทียบนายบรรหารและพรรคร่วมรัฐบาลว่า น่าเหมือนกระเบื้อง ซึ่งก็สื่อความหมายในทำนองว่า “หน้าด้าน” (ภาคผนวก 7.4) ขณะที่อีกภาพเปรียบเทียบการหนีอภิปรายของนายบรรหารว่าเป็นเหมือนทหารจีซลาดตาขาว วิ่งหนีข้าศึก (ภาคผนวก 7.5) เมื่อนำเนื้อหาการ์ตูนไปเปรียบเทียบกับเนื้อหาของข้อเขียนอื่นๆ ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจที่นำเสนอในช่วงเวลาขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็พาคหัวข่าวประจำวัน บทบรรณาธิการ และบทวิเคราะห์ ปรากฏว่ามีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการอภิปรายครั้งนี้เช่นกัน

สำหรับการเปรียบเทียบถึงวิธีการนำเสนอ พบว่า ภาพการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนายบรรหาร จะใช้วิธีการเปรียบเทียบเพื่อสื่อความหมาย (ภาคผนวก 7.4 และ 7.5) ซึ่งแม้ว่าความหมายที่ถูกสื่อออกมาจะค่อนข้างรุนแรง แต่การนำเสนอด้วยวิธีการเปรียบเทียบเช่นนี้ นอกจากจะทำให้เนื้อหาการ์ตูนดูไม่รุนแรงแล้ว ยังสร้างความขบขันได้อีกด้วย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับพาคหัวข่าว จะเห็นได้ว่ามีการใช้ภาษาที่รุนแรงและตรงไปตรงมา คือ คำว่า “อภัยศ” (11 พ.ค. 2539)

จึงกล่าวได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาของ “อรุณ” สอดคล้องกับประเด็นและกระแสข่าวสารในขณะนั้น โดยมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาด้วยการเปรียบเทียบ ทำให้เนื้อหาการ์ตูนไม่รุนแรง และแฝงไว้ด้วยความตลกขบขัน

สรุป

จากการตั้งข้อสันนิษฐานการวิจัย สามารถสรุปได้ว่า เนื้อหาการตูนการเมืองที่ผู้เขียนการ์ตูนนำเสนอในแต่ละวัน จะสอดคล้องกับประเด็นและกระแสข่าวสารในขณะนั้น ซึ่งเป็นไปตามข้อสันนิษฐานที่ตั้งไว้ โดยจะเห็นได้จากกรณีศึกษาเรื่องการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา เมื่อวันที่ 8 - 10 พ.ค. 2539 ซึ่งในช่วงเวลาขณะนั้นหนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับต่างก็นำ

เสนอข่าวสารเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจทั้งสิ้น รวมทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชน ผู้จัดการรายวัน และ กรุงเทพธุรกิจ ก็มีการนำเสนอประเด็นข่าวในเรื่องนี้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของภาคหัวข่าวประจำวัน บทบรรณาธิการ ตลอดจนบทความ หรือ บทความวิเคราะห์ และเมื่อพิจารณาภาพการ์ตูนของผู้เขียนการ์ตูนทั้ง 7 คน จากหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับดังกล่าว ก็จะเห็นได้ว่า ในช่วงเวลานั้น ผู้เขียนการ์ตูนต่างก็นำเสนอการ์ตูนการเมืองที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจเช่นกัน ดังภาพการ์ตูนที่นำมาเป็นตัวอย่าง

สำหรับข้อสันนิษฐานในส่วนที่ว่าด้วยเทคนิควิธีการนำเสนอที่ว่าการ์ตูนการเมืองมักเน้นนำเสนอเป็นข่าวเบาและเสียดสีประชดประชันนั้น จากการศึกษาพบว่า นอกจากผู้เขียนการ์ตูนจะนำเสนอเป็นข่าวเบาและเสียดสีประชดประชันแล้ว ผู้เขียนการ์ตูนบางคนมีการนำเสนอเนื้อหาการ์ตูนที่ค่อนข้างจะรุนแรง ดังตัวอย่างภาพการ์ตูนการเมือง ของ แอ๊ด มติชน (มติชน) กับของ บัญชาและคามิน (ผู้จัดการรายวัน) ที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล นายบรรหาร ศิลปอาชา (8-10 พ.ค. 2539) จะเห็นได้ว่าภาพการ์ตูนมีเนื้อหาที่ค่อนข้างจะรุนแรงสื่อความหมายอย่างตรงไปตรงมา โดยสังเกตได้อย่างชัดเจนจากการใช้ภาษา หรือ คำที่ปรากฏอยู่ในภาพการ์ตูนที่มีต่อการกระทำของนายบรรหาร ซึ่งชิงปิดสภาหนีอภิปรายไม่ไว้วางใจจากฝ่ายค้าน ไม่ว่าจะเป็นคำว่า หน้าด้าน บัดซบ ทุเรศ อับยศ ฯลฯ ในภาพการ์ตูนของ แอ๊ด มติชน (ภาคผนวก 4.9) หรือ คำที่มีความหมายรุนแรงไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันในคอลัมน์การ์ตูนการเมืองของบัญชาและคามิน เช่น คำว่า ปอดแหก อับยศ อับปรีย์ เสนียด ฯลฯ (ภาคผนวก 6.6)

นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสนใจว่า ผู้เขียนการ์ตูนบางคนมิได้นำเสนอเนื้อหาการ์ตูนที่สื่อความหมายตรงไปตรงมาเหมือนกับภาพการ์ตูนทั้ง 2 ภาพที่กล่าวมา แต่จะใช้วิธีการนำเสนอเนื้อหาด้วยการเปรียบเทียบเพื่อสื่อความหมาย ทำให้เนื้อหาการ์ตูนดูผ่อนคลาย ไม่รุนแรง และยังแฝงความตลกขบขันไว้อีกด้วย ทั้งนี้เมื่อสื่อความหมายหรือตีความการเปรียบเทียบในภาพการ์ตูนออกมาแล้ว ก็ถือได้ว่ามีระดับของความรุนแรงอยู่ไม่น้อย ดังตัวอย่างภาพการ์ตูนของชัย ราชวัตร (ไทยรัฐ) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการหนีอภิปรายไม่ไว้วางใจของนายบรรหาร โดยได้นำการกระทำของนายบรรหารไปเปรียบเทียบกับความหมายของกระเบื้อง (ภาคผนวก 2.3) ซึ่งสามารถสื่อความหมายได้ในทำนองว่า ความไม่รู้จักละอายต่อการกระทำของตนเอง หรือตีความอย่างตรงไปตรงมาก็คือ “หน้าด้าน” (ในช่องสุดท้ายของภาพการ์ตูนคำว่า “คนแดงใส่เสื้อครุย” หมายถึง นายบรรหาร) หรือตัวอย่างภาพการ์ตูนของ “อรุณ” (กรุงเทพธุรกิจ) ที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายบรรหาร (8 - 10 พ.ค. 2539) เช่นกัน โดยเปรียบเทียบนายบรรหาร

และพรรคร่วมรัฐบาลว่า หนาเหมือนกระเบื้อง ซึ่งก็สื่อความหมายได้ในทำนองว่า “หน้าด้าน” (ภาคผนวก 7.4) และเปรียบเทียบการที่นายบรรหารหนีอภิปรายว่าเป็นเสมือนทหาร “ซี้ลาคดาขาว” วิ่งหนีเข้าศึกษาขณะกำลังสู้รบ (ภาคผนวก 7.5)

จากการตีความภาพการ์ตูนทั้ง 3 ภาพดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่ามีเนื้อหาจัดอยู่ในระดับที่รุนแรงเช่นกัน แต่ด้วยวิธีการที่นำเสนอด้วยการเปรียบเทียบเพื่อสื่อความหมาย ทำให้ภาพการ์ตูนมีความโดดเด่นในเรื่องของความตลกขบขันมากกว่าที่จะเป็นความรุนแรงแบบตรงไปตรงมาเหมือนกับตัวอย่างภาพการ์ตูนของ แอ็ด มติชน (มติชน) กับของ บัญชาและคามิน (ผู้จัดการรายวัน) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว